

Takurda-o Ruka

Rem-se ro n-mę à:

M-zantę 1:1-4

O-mat üt-yakar né tō ma Yohana Wa-m-Yo'os
un hun-né m-ho un tō ma Yeso né 1:5—2:52
Senge-m Yohana Wa-m-Yo'os un hun-né m-ho
3:1-20

Yo'os un Yeso m-ho üt-meger né 3:21—4:13
Senge-m Yeso n-mę un hun-né ye o-Gariri
4:14—9:50

Cir-mo Gariri ha-mo o-Urusharima 9:51—19:27
Ho-üt ta'yoor-to ür-kom yow yow o-
Urusharima né 19:28—23:56

Rwun-mo un Wan-Koyan cas, un da-mo un
wu né n-ton un inę-mo un wu né üt-marimar
24:1-53

Ur-gas

1-4 Wu ma re, ko-Gwomo Tiyaporus, o nepstę
un zee ręeno n-ga, Shir zeeg wua tōmon Wa-m-
Rur. Hun-nédeen nōmog m-senge ye geneg rii-
yo Shir zee à, yo shiig o-nip. Ye geneg yo a ruru
na à un nu-o un ye hyanę ka rii-yo à, ür-takan
un komo ka ye rwore ka ma-to à. Remen kaanę
um byaragte ür-bon né, ka ma-to né ür-takan um
cekertę a nom ür-bon a gen m-dond m-dond rem
ru. Męn nōm kaanę, remen o nept nip-o un ko
yo ke rii-yo a yoosu wō à.

*A rworog mat-o Yohana
(Wa-m-Yo'os un hun-né m-ho)*

5 Da-o **Here** ro ʉt-gwomo tó ʉn dak-o o-Judiya à, wan-**Cow ʉn kon-se Shir** ro kon, jin-de ʉn wú Zakaraya, wú baag-qó ʉn wú mosse ʉn wan-**Cow ʉn kon-se Shir** né à wú a m-zéé, Abija. Jin-ʉr ne'a ʉn wú Erisabatu, wú ma baag-o ʉn wú mossute ʉn yan-**Cow ʉn kon-se Shir** né.*

6 Shir hyanag she'et-de ʉn ye ró ʉr-bon né, ye ro komo m-nom ʉn rii-yo Wan-Koyan zéé à, ba ʉt-reeb.

7 Yé kum yakar á, remen Erisabatu mat wà á, kó wan-gaan, wú komo ʉn campo ʉn wú né Zakaraya ye mongsute.

8 De ken ho-de Zakaraya ró ʉn sengé-mó ʉn wú mó ʉn yan-**Cow ʉn kon-se Shir** n-mé ʉn **Pyo-o Shir**, wú ró m-dék ʉn da-o ʉn wú o ʉn gúw-mó Shir.

9 An dagan wú ʉr-barag bó yan-**Cow ʉn kon-se Shir** wéte m-nom à, remen wú su'ut rii-yo m-shi'igin be-de ʉn Pyo-o ʉn Wan-Koyan. Wú cowuru ʉn **Pyo-o Shir**,

10 hun-ne ye morgé n-dó à, ye konuru Shir da-o rii-yo m-shi'igin ro m-tük à.

11 Wan-tom-wú Wan-Koyan rwúunuru be-de ʉn wú, eso ʉn **Pyo-o Shir**, só ʉn kom-o ʉr-re be-de rii-yo m-shi'igin ro m-tük à.

12 Da-o Zakaraya hyané wú à, hur-ʉr do'ʉru wú,

13 amba **wan-tom-wú Shir** zeeru wú, "Zakaraya, wó hogé o-gyer á! Remen Shir hogute kon-us ru, komo ne'a ru Erisabatu wúa metu wó wà. Wó a ege wú ʉr-jin '**Yohana**.'

* **Bor-o gaan:5 1:5** Hyen komo: 1Nom 24:10.

¹⁴ Woa nom o-zak, o nemes, ye ken ye komo deen a nom o-zak, remen ka wà-wu!

¹⁵ Wu warag caari-wu un net be-de Wan-Koyan. Wu jar wu su m-ke á, ko yo ken yo untun mo á. **Kukt-o Shir** a garamse wu, cin ba inu un wu mat wu,[†]

¹⁶ komo wua munte hun-ne ye o-**Isra** deen be-de un ko-Gwomo Shir wu un ye.

¹⁷ Wu tek co-o un Wan-Koyan, o-kukt, m-wons ne untun **wan-Rwɔr un Ma-to Shir Ereja**. Tat-ne a hogé 'won-de un yakar, ye she'et be-ur gaan, komo wua munte yan-koob-de o-dorotte, un ye ege ne à o-cow, wua zongse hun-ne remen Gos-wu roon.”[‡]

¹⁸ Zakaraya zeeru **wan-tom-wu Shir**, “Re ne um he m-nom um nept nip-o? Um mongsute, ne'a re komo ko-mong-wu.”

¹⁹ Ko **wan-tom-wu Shir** shasuru, “Me Gebure wu, wu ro m-es un be-de Shir à. Shir tomne me, um ruru wo **Ma-to m-Rerem**.[§]

²⁰ Amba wo goks tom re o he m-warag o-nip á, un kashi o-da á. Remen wo goks á, woa hoks m-teper á, woa she'et ba m-teper har ho-de ma-ut re rwuunte o-nip à.”

²¹ Ka da-o, hun-ne ro Zakaraya ur'er. Ye ro us-barag yo rwo'ë wu she'etunte n-me un **Pyo-o Shir** à.

²² Da-o wu rwuunte n-do à, wu hoks ye m-tepsé á, ye napuru unze wu hyante ut-hyangan

[†] **Bor-o gaan:15 1:15** Hyen komo: Qog 6:3. [‡] **Bor-o gaan:17 1:17** Hyen komo: Mara 4:5-6. [§] **Bor-o gaan:19 1:19** Hyen komo: Dane 8:16; 9:21.

ун **Pyo-o Shir**. Wu hoks m-teper á, amba wu kuturu ye үt-kom үt-kom.

23 Bo da-o un wu o un guw-mo Shir un **Pyo-o Shir** teesté à, Zakaraya ji'urú o-hur.

24 Bo a nomté ya o-da hiin à, ne'a un wu Erisabatu kumurú ur-uub wu wukuru o-hur, har reng-us taan.

25 Wu zeeru, "M-moka de ka ur-ho, Wan-Koyan guug me. Wu dossuté me m-e be-de un hun-ne!"

A rworog mat-o Yeso

26 Da-o Erisabatu ro ur-uub ne reng-us cind à, Shir tomnurú wan-tom-wu un wu jin-de un wu Gebure un o ken bo-o n-me o-Gariri jin-de un o, o-Nazaret.

27 A tomunté wu be-de un wu ken wan-ne'a-wu, wu napé campo á, wu **Yusuhu** ro ur-ryap à. **Yusuhu** co un jit-ur ko-Gwomo **Dawuda** wu rwuune. Jin-de un ka wan-ne'a-wu **Meri**.*

28 Ko **wan-tom-wu Shir** haante be-de un wu. Wu gassuru **Meri**, "Wan-Koyan ro un wo ne, komo wu ya'ag wo ur-ho!"

29 Hur-ur **Meri** do'urú wu bo wu hogé ma-to un ko-**wan-tom-wu Shir** à, wu zeeru, un hur-de un wu, "¿Ya un gon gas-de ne de ka?"

30 Ko **wan-tom-wu Shir** zeeru wu, "**Meri**, wo hogé o-gyer á! Shir ya'ag wo ur-ho!

31 Gwothé woa nom ur-uub, o met wà, komo woa ege wu ur-jin **Yeso**.†

* **Bor-o gaan:27 1:27** Hyen komo: Mati 1:18. † **Bor-o gaan:31 1:31** Hyen komo: Mati 1:21.

³² Wua nom üt-gos, a eeg wu, wà-wu un Shir n-Ton. Wan-Koyan Shir a sagbe wu üt-gwomo, bo **Dawuda** ro à,

³³ wua nom gwomo-to un jit-o **Yakubu** ba m-ta, gwomo-to un wu tøa te á!"‡

³⁴ **Meri zeeru ko-wan-tom-wu Shir**, "Mè wan-ne'a-wu, mè nap campo á. ¿Re ne o ka rii-yo he m-nome?"

³⁵ **Wan-tom-wu Shir** shasuru wu, "**Kukt-o Shir** a haan be un du, un 'wons-mo Shir ne n-Ton, remen kaané woa nom ır-uub. Ka wà-wu, wu o he m-mat à, wut **ur-ba'as** á, remen kaané a eeg wu wà-wu un Shir.

³⁶ Baks ko-yan-baag-o ru Erisabatu. A ro zeeg wua met yakar á, amba wu ka m-møka ır-uub ne reng-us cind, ko-møng-wu komo.

³⁷ Yatt rii-yo Shir a hoks m-nom á."§

³⁸ **Meri zeeru**, "Mè ko-guw-wu Wan-Koyan wu um ro, Shir zee kaané bo o zee à." Ka da-de **wan-tom-wu Shir** arguru.

Meri heete Erisabatu üt-tuw

³⁹ Bo reweté üt-ho hiin à, **Meri** zonguru hor-m-hor wu heet o ken bo-o un dor-to un dak-o o-Judiya.

⁴⁰ Wu cowuru hur-o Zakaraya, wu gassuru Erisabatu.

⁴¹ Bo Erisabatu hogute gas-ır **Meri** à, wan-yaar-wu ro un men-to un wu à nukturu. **Kukt-o Shir** garamsuru Erisabatu.

‡ **Bor-o gaan:33 1:32-33** Hyen komo: 2Sam 7:12-13,16; Isha 9:7.

§ **Bor-o gaan:37 1:37** Hyen komo: Taka 18:14.

42 Wu 'yonsuru us-cor wu zeeru, "O jiishte ne'a-ne kap o-kwum, komo ko-ya-o-kwum-wu ka wà-wu o he m-mat à!

43 ¿Remen yan o um hette kum un ka rii caariyo, inu un Gos-wu heenute me ut-tw?

44 Da-o um hoge gas un du à, wan-yaar-wu ro n-me un men-ut re à nukturu o-zak.

45 Ko-ya-o-kwum-wu, wu gokse rii-yo Wan-Koyan zé wua nom à!"

Sep-o Meri o ur-bongon

46 Meri zeeru,

"Hur un de ro m-bom un Wan-Koyan.

47 Hoog-m re nomog o-zak remen Shir **Wan-Gwu** re,

48 Remen wu bakste un me ne rek-wu,
be-de un yan-guw-mo un wu!

M-moka hun-ne kap yea eeg me ko-ya-o-kwum,*

49 remen rii-yo ur-bon yo wu jiishe m-'won nomo me à.

Jin-de un wu ro ba m-kukop.

50 O-caara ha-mo o-caara,
Shir kutute ye ur-'won, un ye ya'e wu m-sek ne à.

51 Wu nekste kom-o un wu, o ur-beeb,
wu cakar-se ya-ur-hwu myet un nap-se un ye ne.

52 Wu doste caari-ye un gwomo-ne
un comos-to un ye,
wu jaksuru ye ro rek-ye à.†

53 Wu cokste yan-mer un rii-yo ur-bon,
wu yanuru yan-rii kom-ut-kom.

* **Bor-o gaan:48 1:48** Hyen komo: 1Sam 1:11. † **Bor-o gaan:52 1:52** Hyen komo: Ayub 5:11; 12:19.

54 Wu ęstę ma-to үn wu to wu nōmę үn ya-n-ga-yę nę à,
wu haantę wu guut hun-nę yan-guw-mo үn wu ya-o-**Isra**.

55 Wu kututę **Ibrahi** үr-'won

үn yan-jit-q үn wu nę ba m-ta!"[‡]§

56 **Meri** she'etę үntuŋ rēng-uş tet үn Erisabatu nę, ka da-de wu ji'uru o-hur.

*Mat-o Yohana Wa-m-Yo'os
un hun-nę m-ho*

57 Bo da-o woqne q Erisabatu hette mat үn wà үn wu à, wu matuřu wan-campo.

58 Yan-bor-se үn wu, үn or ru үn wu nę hoguruř rii-yo үr-bon, yo Wan-Koyan nome wu à, yę guuruř wu o-zak.

59 Bo ka wà-wu woostę ho-ut eer à, yę heeturuř wu a koot wu, komo yę egetuř wu үr-jin Zakaraya, de ma tato үn wu.*

60 Amba inu үn wu zeeru, "Ay! Jin-de a he wu m-aag à **Yohana** wu."

61 Yę zeeru wu, "Nott ka jin-de үn baag-o no á!"

62 Ka da-q yę tepsuruř tato үn wu ut-kom, yę cituruř wu ko de ke jin-de wu cōne a ege ka wà-wu.

63 Zakaraya nomuruř ut-ma үn yę nę ut-kom yę hantę wu rii-yo m-gen, wu genuruř, "Jin-de үn wu **Yohana**." Yę bopuruř o-nu!

64 Un ka da-q Zakaraya hoksuruř m-teper, wu ciruruř bongon-de Shir.

[‡] **Bor-o gaan:55 1:46-55** Hyen komo: 1Sam 2:1-10. § **Bor-o**

gaan:55 1:55 Hyen komo: Taka 17:7. * **Bor-o gaan:59 1:59** Hyen komo: Rewi 12:3.

65 Yan-bor-se үн wü kap hoguru o-gyer, komo ka ma-to pa'uru kap dor-to үн dak-q o-Judiya.

66 Kq wü ke wü hogę tō à, wü cekrurü wü cituru, “¿Ya nę ka wà-wü he m-warag? Remen tē hyanag cas bęeb-de үn Wan-Koyan rö үn wü ne.”

*Zakaraya rworog
rii-yo he m-haan co à*

67 **Kukt-q Shir** garamsute Zakaraya tato **Yohana** wü rworog tom-q Shir.

68 “A bum nö Gös-wü, Shir wü үn ya-o-**Isra!**

Wü haante wü rurut hun-ne ye үn wü,

69 Wü kumutü na caari-wü үn ko-yan-Gwü,
ko-yan-jit-q үn wan-guw-mö үn wü **Dawuda**.

70 Wü ęssütü na ყt-ma be-de үn yan-rwör үn ma-to

үn wü yan-ba-m-kükop-mö ყr-hur n-ga n-ga,

71 remen wü guut na үn kom-to үn yan-yage-үt na,

be-de үn 'wons-mö үn kap ye conü na á.

72 Wü hogute 'won-de үn ya-n-ga-ye na
komo wü bakste swör o-nu q ba m-kükop q
үn wü.

73-74 Wü töntë wüa gu tato na **Ibrahi**.

Wüa gu na үn kom-to үn yan-yage-үt na,
remen a nomoté wü m-guw ba o-gyer,

75 remen kashi ყr-she'et ba m-kükop,
komo ba **ur-ba'as** be-de үn wü,
komo kashi ყr-she'et үn be-de Shir
har ta-de үn hooq-m na.”

76 “Wö, wà re a eeg wo wan-Rwör
үn Ma-to Shir n-Tön.

Wøa tek co, o ja'asüté Gøs-wu cøw-yo үn wu,[†]
⁷⁷ o rurute hun-ne ye үn wu,

wu gu ye be-de үn soks үn **ba'as-de** үn ye.
⁷⁸ Shir na ro үr-'wøn ne.

Wu rø ho-de rwuun na үr-bon ne
⁷⁹ dea rwuun karara n-ton үn ye
 she'ete үn comb-ø m-mar à,
 wu 'er na-us na үn bu-yo үn gwugwu-mø үr-
 hur."[‡]

⁸⁰ Ka wà-wu bo'osuté, komo үr-beeb de үn
Kukt-o Shir ne. Wu she'ete үn dak-ø o-dákár,
 har se da-ø wu rwuuné cas be-de үn hun-ne ye
 o-Isra.

Bor-us yoor

Mat-o Yeso

(Mati 1:18-25)

¹ Da-ø ko-Gwømo **Sisar** Agusütu ko-wan-gwømo-to o-dak kap zee, a oog hun-ne ye ro үn dak-to **Roma** à.

² Da-ø үn ka qog-de үr-takan de, Kwirinu ro ko-Gwamna үn dak-ø o-Siriya.

³ Ko wu ke ka da-de haaru a qog wu үn bo-ø үn wu.

⁴ **Yusuhu** ma wu ruuru үn bo-ø o-Nazaret n-mø үn dak-ø o-Gariri, ha-mø o-Betarami n-mø үn dak-ø o-Judiya, be-de a mate ko-Gwømo **Dawuda** à. **Yusuhu** haaru kane, remen so үn baag-o **Dawuda** wu rwuuné.

⁵ Wu haag a ogt wu үn **Meri** ne, ryap-de үn wu. **Meri** ro үr-uub ne.

[†] **Bor-o gaan:76 1:76** Hyen komo: Mara 3:1. [‡] **Bor-o gaan:79 1:79** Hyen komo: Isha 9:2.

6 Bo ye ro'ę o-Betarami à, da-q o-mat woonuru wu.

7 Wu maturu wà-wu co-q un wu, wan-campo. Wu hokkuru wu üt-magund, wu russuru wu un rii-q atte un ya-üt-gut üt-zan à, remen ye kum kuke-q m-she'et á.

Ya-üt-gut un yan-tom-ye Shir ne

8 Ya-üt-gut ro kon so un ka dak-q, ye ro un 'erde un kur-to un ye m-tet.

9 Ko-wan-tom-wu Wan-Koyan rwuunuru be-de un ye, seps-mo Shir dakenuru un ye. Ye hoguru o-gyer deen.

10 Amba ko-wan-tom-wu Shir zeeru ye, "No hogę o-gyer á! Um hantute no Ma-to m-Rerem, to he m-hantę caari-q o-zak o ır-hur be-de un hun-ne kap à.

11 De ka ho-de n-me un bo-o Dawuda, a makt Wan-Gwu no, Kiristi,* Gos-wu.

12 Komo napa-q ka no, no hyen wan-yaar hokkussę üt-magund domb un rii-q atte un ya-üt-gut üt-zan à."

13 Un gyept-q un yish, buug-de un yan-tom-ye un Shir n-Ton rwuunuru, un ko-wan-tom-wu Shir ne, ye ro un hu'e un Shir sep-to ır-bongon:

14 "Sekemsę-mo Shir n-Ton,
m-gwugwu mo ır-hur un ko wu ke be-de
un ka ye Shir ro o-zak un ye ne à!"

15 Da-q yan-tom-ye Shir arge, ye ro m-warag n-ton be-de Shir à, ya-üt-gut zeeru hi un de un ye, "A neke no o-Betarami a hyenet ka rii-yo nome à, yo Wan-Koyan ruru na à."

* **Bor-us yoor:11 2:11** Wu Shir daagnę à.

¹⁶ Yē ruuru ḥor-m-ḥor, yē 'wossuru **Meri** үn **Yusuhu**, yē hyanuru wan-yaar domb үn rii-o atte үn ya-ut-gut үt-zan à.

¹⁷ Bo ya-ut-gut hyentę wu à, ka ya-ut-gut yē ruru **Meri** ne үn **Yusuhu**, yo ko-**yan-tom-ye Shir** ruru yē, mossę үn ka wà-wu ne à.

¹⁸ Kap yē hogę ka ma-to ya-ut-gut rwore à, yē bopuru o-nu.

¹⁹ **Meri** baksuru kap, wu senguru үs-barag remen to.

²⁰ Ya-ut-gut warguru be-de үn gut-to үn yē, yē ro Shir үr-bongon m-sék ne remen kap yo yē hogę, yē hyen komo à, yo nomog hond hond bo ko-**wan-tom-wu Shir** ruru yē à.

A egute Yeso үr-jin

²¹ Bo ho-ut eer argę à, da-o a he wu m-kö à, a eguru wu үr-jin Yeso ka jin-de ko-**wan-tom-wu Shir** ege wu ba a үn nom uub-de үn wu á.†

A heetę Yeso үn Pyo-q Shir

²² Bo da-o woontę o **Yusuhu** ne үn **Meri** hette m-nom үn rii-yo Shir zę a nom da-o үn **karamsa**-o **Mosa** à. Remen kaane, yē haaru o-Urusharima yē tebbütę wu be-de үn Wan-Koyan.

²³ Bo a genę үn **karamsa**-o үn Wan-Koyan à, "Kö wu ke wà-wu co wu, wan-campö wu Shir wu, a koos wu a heet wu be-үr Yawe."‡

²⁴ Yē haag komo yē sekete Shir, gorop yoor, kö yan-tantabara yoor, bo **karamsa**-o үn Wan-Koyan zę a nom à.§

† **Bor-us yoor:21 2:21** Hyen komo: Rewi 12:3; Ruka 1:31.

‡ **Bor-us yoor:23 2:23** Hyen komo: Rwu 13:2-12. § **Bor-us yoor:24 2:22-24** Hyen komo: Rewi 12:6-8.

25 Un ka da-o wu ken net-wu ro kon jin-de un wu Simon wu ro ur-she'et o-Urusharima. Ko-wan-gyer-o Shir wu kashi un net komo, wu ro un 'er-de un wan-m-gwu'urse ur-hur de ya-o-**Isra**. Wu ro un **Kukt-o Shir** ne.

26 Komo **Kukt-o Shir** rurute wu, wua mer á, se wu hyanag Gos-wu ka **Kiristi**, wu Shir zee à.

27 Bo **Kukt-o Shir** kute wu à, Simon cowuru un **Pyo-o Shir**. Da-o ya-o-mat hante Yeso n-mé un **Pyo-o Shir** ye nomote wu bo **karamsa-o Shir** zee à.

28 Simon dekuru ka wà-wu un kom-to un wu, wu bomuru Shir:

29 "M-moka, ko-Gwomo Wan-Koyan,
o shooste ma-ut ru,
woa hoks m-yage un ko-guw ru meret gwugwu.

30 Remen yish re hyanag gwu ru.

31 Wu o tomne hun-ne kap ye gut à.
32 Ya wu ro untun cecas-mo o-ra,

mo he rwo un ko wu ke m-haan be-de Shir à,
komo wu hantute m-seps be-de un hun-ne ru ya-o-**Isra**."^{*}

33 O-tato, o-inu ne, ye un ka wà-wu bopuru onu un rii-jo Simon zee remen ka wà-wu à.

34 Simon konuru ye o-kwum. Komo wu zeeru **Meri**, inu-o un ka wà-wu, "Ka wà-wu Shir daagne wu remen wu ye ken yea hye, komo ye ken yea ine n-mé o-**Isra**. Wua es o-napa be-de Shir, wu hun-ne deen he m-nom ma-to ut-yage à.

* **Bor-us voor:32 2:32** Hyen komo: Isha 42:6; 49:6; 52:10.

35 Remen kaanę wua rwuntę cas barag-se ye wukę à. Men-ut rim-to, untun magay-q m-rye, toa caat hur un du."

36-37 Wü ken ko-mong-wü, **wan-Rwor un Mato Shir**, ko-gwör-wü un ne'a jin-de un wü Ana, wà Panure un so un baag-o Asher. Hak-us ta'yoor bo un ge-to un wü, campo un wü maruru, mmoka wü ro ko-gwör us-hak kwooz-ut nass us-nass [84]. Wü ru wü yage **Pyo-q Shir** á, m-how m-tet né wü ro un guw-mq Shir, o-swoot un konse Shir né.

38 Un ka da-q, wü wo'onuru, wü nomuru Shir ur-bongon, wü nomuru ma-to un ka wà-wü bede un kap ye ro ur'-er de Shir rur o-Urusharima à.

M-muyn o-Nazaret

39 Bo Meri né un **Yusuhu**, komostę m-nom kap bo un rii-yo **karamsa-q** un Wan-Koyan zee à, ye muynuru bo-q un ye o-Nazaret n-me o-Gariri.[†]

40 Ka wà-wü bosuru wü nomuru m-'wons, wü dooru us-nap, komo kwum-q Shir ro un hi-de un wü.

Ka wà-wü Yeso n-me un Pyo-q Shir

41 Ko q ke hak-q, ye mate Yeso à ro m-ha o-Urusharima remen **Biki-q m-Pas**.[‡]

42 Bo Yeso woostę hak-us op un hak-us yoor à [12], ye dooru m-ha un ka biki-q bo ye wetę à.

43 Da-q a komse o-biki à, ye bopnuru cow-yo m-jo'on o-hur, amba ka wà-wü Yeso esnuru o-Urusharima. Ye mate wü à, ye nap á.

[†] **Bor-us yoor:39 2:39** Hyen komo: Mati 2:23. [‡] **Bor-us yoor:41 2:41** Hyen komo: Rwu 12:1-27; Kara 16:1-8.

44 Ye ro m-zee kō wū rō n-mē үн hun-ne, ye hewtē taas үr-ho, ka da-de ye taknūru hoob-o үn wū be-de үn yan-baag-o үn ye үn nay үn ye ne ne.

45 Ye hyan wū á, ka da-o ye muunuru o-Urusharima hoob-o үn wū.

46 Ho-үr atette-de ye 'wossu wū n-mē үn **Pyo-o Shir**, wū rō tara be-de үn yan-yoose үn **Yahuda**-ne, wū rō m-hogē үn yo ye rō m-rwōr à, wū rō ye m-cit komo.

47 Kap ye hogē wū à, ye bopurū o-nu, remen gon shas-o wū rō ye m-shas à, o үs-nap.

48 Ye mate wū à, ye hyanu tō үt-hyangan da-o ye hyanē wū à, inu үn wū zeerū wū, "Wà re, ¿remen yan o o nomtu tē kaane? Men-үt nassu tē tato ru үn mē ne, tē pū'ug үn hoob-o ru."

49 Wū shasuru ye, "¿Remen yan o no rottē mē o-hoob? ¿No nap үnze depete үm ma'as n-mē үn hur-o Tato re á?"

50 Amba ye nap gon ka shas-o á.

51 Wū nomuru ye o-dorottē, wū warguru үn ye ne o-Nazaret. Inu үn wū өssuru kap ka rii-yo үn hur-de үn wū.

52 Yeso bo'ossuru o-wur үs-weer ne, wū reeg үr-ho be-de Shir үn hun-ne ne. §

Bor-us tet

*Yohana Wa-m-Yo'os үn hun-ne m-ho
rworog Ma-to Shir
(Mati 3:1-12; Mark 1:1-8; Yoha 1:19-28)*

§ **Bor-us yoor:52 2:52** Hyen komo: 1Sam 2:26; Swqo 3:4.

¹ Hak-ꝑs op ꝑs-taan [15] un gwomo-ꝑt ko-Gwomo **Sisar** Tiberiyos, Panti **Biratus** ro ko-Gwamna to un dak-o o-Judiya, **Here** [Atipas] ro ko-Gwamna to o-Gariri, komo heno un wu Pirip ro ko-Gwamna dak-to o-Ituriya un o-Turakonitis ne, Bisaniyas ro ko-Gwamna to Abirene.

² Komo Annas, un Képas ne, ye ro Gwomo-ne ye un kon-se Shir. Un ka da-o, **Yohana** wà Zakaraya hoguté Ma-to Shir be-de wu ro'e o-dákár à.

³ Ka da-de **Yohana** pa'uru riib-o o-roog o-Joda kap, wu ro m-rure un hun-ne Ma-to Shir, "Yagu no **ur-ba'as**, no waktuné be-de Shir, no haan, a yo'os no m-ho, Shir a soks **ba'as-ur** no."

⁴ Gense to ro un takurda-o **Ishayawan-Rwɔr un Ma-to Shir:**

"Wu ken wu ro ꝑs-eeg o-dákár.

'Ja'ase Yawe o-cow,

ke'egse yo ur-bon ne hond hond bo wu he m-dore à!

⁵ Bish ko o ke bung-o,

o ke'egse ko de ke dor-de o-haag ne.

Cow-se nange à, o ke'egse se,

se ro hak hak à, o ja'as se por por.

⁶ Bo un mat-o un hun-ne kap yea hyen gwu-o Shir!*"

⁷ Buug-de un hun-ne rwuunuru be-ur **Yohana** wu yo'os ye m-ho. Bo wu zee ye à, "No yegé-herhyat! ¿Wa ruru no, no som swo ur-koob de Shir ro no un ma-to m-hanté à?†

* **Bor-us tet:6 3:6** Hyen komo: Isha 40:3-5 (ꝑt-Girik). † **Bor-us tet:7 3:7** Hyen komo: Mati 12:34; 23:33.

⁸ Nōm nō rii-yo ʉr-bon, yo a hettē m-hyan nō yagutē ka **ba'as-de** nō rō m-nōm à, nō waktunē be-de ʉn Shir ʉntuñ 'yo-yo mate yakar-yē ʉr-bon à. Nō zee hi ʉn nō **Ibrahi** wū rō ko-yan-ga-yē nō. Mē nō m-rure, Shir a hoks ka ta'ar-to m-muut ʉn hun-nē yē rwuñunē so ʉn baag-q **Ibrahi** à!‡

⁹ Yar-ʉr rō ʉt-kom a kupstē ka 'yo-se n-dak, kap 'yo-yo mate yakar-yē ʉr-bon á, a kups yo n-dak a jorbe yo o-ra.”§

¹⁰ Ka hun-nē yē cituру wū, “¿Ya nē tē he ə ka m-nōm?”

¹¹ Wū shasuru ye, “Wū rō ʉt-matuku nē ʉt-yoor à, wū 'ye wū rotte á ʉr-gaan, wū rō ʉn rii-yo m-re nē à, wū wong yo.”

¹² Yan-goks ʉn tar haanuru a yo'oste yē m-ho, yē cituру wū, “Wa-ʉr-Yoos, ¿ya nē tē he m-nōm?”*

¹³ Wū zeeru ye, “Bo a zee nō goks à, kaanē nō he m-goks nō dō rii á.”

¹⁴ Karma-nē cituру wū, “Tē nē komo, ¿ya nē tē he m-nōm?”

Wū zeeru ye, “Nō rumus hun-nē hwor m-'wons á, nō ce'ē nēt ʉt-ma á. Es nō be-de ʉn hwor-yē o-reng yē a nō m-top à.”

¹⁵ Hun-nē nomuru o-dish, yē taknuru us-barag ko **Yohana** wū rō **Kiristi**.

¹⁶ **Yohana** zeeru yē kap, “Um yo'ostu nō m-ho, amba wū ken wū roon wū jiishe me à. Mē bo'os ma um usse wū ʉt-ka'anté á. Wūa yo'os nō ʉn **Kukt-o Shir** o-ra nē.

‡ **Bor-us tet:8 3:8** Hyen komo: Yoha 8:33. § **Bor-us tet:9 3:9**

Hyen komo: Mati 7:19. * **Bor-us tet:12 3:12** Hyen komo: Ruka 7:29.

¹⁷ Wu ro үn kок-de үn wu ne de m- jer, wu bu'ut hyo-ye үn wu kap, wu ru'ut ye үn byo-de үn wu, amba wua tuks ka gwop-mo үt-nu ne o-ra, o ba m-ryomse.”

¹⁸ Us-cow deer, se **Yohana** rurte ka **Ma-to m-Rerem** to be-de үn hun-ne à, wu ro ye m-zee ye yage cow-se үn ba үr-bon.

¹⁹ Amba **Yohana** rurute **Here** [Atipas] ko-Gwamna үt-ma m'-wons ne remen wu gaag Herodiya, ne'a heno үn wu, komo wu nomog riiyo ba үr-bon deer.

²⁰ Ka da-o komo **Here** dooru m-nom үn rii-yo ba үr-bon yo jiishe à, remen wu ka'ag **Yohana**.[†]

*A yo'oste Yeso m-ho
(Mati 3:13-17; Mark 1:9-11)*

²¹ Bo a komte yo'os үn hun-ne m-ho à, wu ma Yeso a yo'osuru wu. Da-o wu ro үn kon-se Shir à, Ton-o shir upsuru.

²² **Kukt-o Shir** haanuru be-үr Yeso үntun ottabara. A hoguru o-cor n-Ton shir, “Wo ro wà re. Me gwugwu үn wo ne um conog wo.”‡

*Ya-n-ga-ye Yeso
(Mati 1:1-17)*

²³ Da-o Yeso takne senge-mo үn wu à, wu ro үntun hak-үr kwooz us-op [30]. Wu wà wu, remen kaane hun-ne cekruru ye zeeru wà **Yusuhu**, wà Heri.

²⁴ Wà Matta wu ma **Rewi**,
wà Meruci,

† **Bor-us tet:20 3:19-20** Hyen komo: Mati 14:3-4; Mark 6:17-18.

‡ **Bor-us tet:22 3:22** Hyen komo: Taka 22:2; Bong 2:7; Isha 42:1; Mati 3:17; Mark 1:11; Ruka 9:35.

wu ma Jannay,
wà **Yusuhu**.
²⁵ Wà Mattayas,
wu ma Emos,
wà Nahum,
wu ma Esuri,
wà Naggay.
²⁶ Wà Maat,
wu ma Mattayas,
wà Semen,
wu ma Joseci,
wà Joda.
²⁷ Wà Jo'anana,
wu ma Resa,
wà Zerubaber,
wu ma Shetiyer,
wà Neri.
²⁸ Wà Meruci,
wu ma Addi,
wà Kosam,
wu ma Ermadam,
wà Er.
²⁹ Wà Josuwa,
wu ma Eriyazer,
wà Jorim,
wu ma Matta,
wà **Rewi**.
³⁰ Wà Simon,
wu ma **Yahuda**,
wà **Yusuhu**,
wu ma Jonan,
wà Eriyakim.
³¹ Wà Mereya,
wu ma Menna,
wà Mattaha,

wu ma Natan,
 wà **Dawuda**.
32 Wà **Jesse**,
 wu ma Obẹd,
 wà Bo'az,
 wu ma Sarumon,
 wà Nashon.
33 Wà Aminadab,
 wu ma Adumín,
 wà Aruni,
 wu ma Hézuron,
 wà Perez,
 wu ma **Yahuda**.
34 Wà **Yakubu**,
 wu ma **Ishaku**,
 wà **Ibrahi**,
 wu ma Tera,
 wà Nahor.
35 Wà Serug,
 wu ma Riw,
 wà Pure,
 wu ma Eber,
 wà Shera.
36 Wà Kayinan,
 wu ma Arupazad,
 wà Shem,
 wu ma **Nuhu**,
 wà Ramek.
37 Wà Mētuséra,
 wu ma Enok,
 wà Jaret,
 wu ma Mahararer,
 wà Kenan.
38 Wà Enosh,
 wu ma Shitu,
 wà **Adamu**,

Adamu wà-wu Shir.

Bor-us nass

A megerte Yeso

(Mati 4:1-11; Mark 1:12-13)

¹ Yeso waktunte so o-roog o-Joda shiishé cengceng un **Kukt-o Shir**, o tekeru wu co o heeturu wu o-dákár.

² Kané **ko-Gwomo-wu un ya-ut-kot** megré Yeso ho-ut kwooz-ut yoor [40]. Kap ka ho-to Yeso wu re rii á, remen kaané wu ro un hogé un mér da-o wu taase o-swoot à.

³ **Ko-Gwomo-wu un ya-ut-kot** zeeru Yeso, "Uregé wó wà-wu Shir wu, rwó ka ta'ar-de barmé rii-yo m-re."

⁴ Amba Yeso shasuru, "Ma-to Shir zéeg, 'Net a nom hoog remen ut-ga un hon-de un to á.'^{*}"

⁵ Ka da-de **ko-Gwomo-wu un ya-ut-kot** deturu wu n-ton. Un gyept-o un yish, wu kuturu Yeso gwomo-to o-dak pitip.

⁶ **Ko-Gwomo-wu un ya-ut-kot** zeeru Yeso, "Man ya'as wó ka gwomo-to kap un seps-mo un to ne, remen a ya'astu mē to kap, komo man hoks m-ya'as un wu um coné m-ya'as à.

⁷ Kap toa warag-ut ma ru, uregé woá kwuktu me, o 'ye mē m-sek."

⁸ Yeso shasuru, "Ma-to Shir zéeg, 'Kwukte Yawe Shir ru, wu wu cot o he m-nome m-guw!'[†]"

⁹ Ka da-de, **ko-Gwomo-wu un ya-ut-kot** dekuru Yeso, wu heteru wu o-Urusharima. Wu

* **Bor-us nass:4 4:4** Hyen komo: Kara 8:3. † **Bor-us nass:8 4:8** Hyen komo: Kara 6:13.

detüru Yeso ún be-de jiishe m-pipir à, n-ton ún **Pyo-o Shir**, wü zeeru Yeso, “Uregé wö wà-wü Shir wü hukse n-dak,

¹⁰ remen Ma-to Shir zeeeg, ‘Shir a ru yan-tom-ye ún wü ye 'er wö.’

¹¹ Tö zeeeg komo, ‘Yea goks wö ún kom-to ún ye bo kó na-o ru qa hogé m-hoog be-de üt-ta'ar à.’[‡]

¹² Amba Yeso shaks, wü zee, “Ma-to Shir zeeeg, ‘Wö meger Yawe Shir ru á.’[§] ”

¹³ Bo **ko-Gwomo-wü ún ya-üt-kot** komte meger-üt Yeso ún kó yo ke ców-yo à, wü yaguru wü se o ken da-o.

*Yeso takante
senge-mo ún wü o-Gariri
(Mati 4:12-17; Mark 1:14-15)*

¹⁴ Ka da-de Yeso warguru o-Gariri, komo 'wons-mo ún **Kukt-o Shir** rö be-de ún wü. Ma-to ún wü wooru ko kene so ún ka dak-o.

¹⁵ Wü yoosté n-mé ún kuke-to ún yoos ún Ma-to Shir, komo kó wü ke bómog wü.

*A yagute Yeso üt-yage o-Nazaret
(Mati 13:53-58; Mark 6:1-6)*

¹⁶ Ka da-de Yeso haaru o-Nazaret, be-de a 'yonse wü à, bo **Ho-de ır-Wuwé** woqne à, wü haaru bo wü wete m-ha ún **kuke-o ún yoos ún Ma-to Shir** à. Wü inürü eso wü karantuté Ma-to Shir.

[‡] **Bor-us nass:11 4:10-11** Hyen komo: Bong 91:11-12. [§] **Bor-us nass:12 4:12** Hyen komo: Kara 6:16.

17 Komo a tebburu wu takurda-o **Ishayawan-Rwɔr un Ma-to Shir**. Wu upsuru, wu hyanuru be-de a gene:

18 “Kukt-o un Yawe ro un hi un de,
remen wu dagantę me
um hantute koqb-ne ka **Ma-to m-Rerem** to.
Wu tomunte me um ko'ot a us ka ye a gage à,
komo un ups un yish-ye un po-ne ne.

Um guut ye a mo'e à,

19 a ko'ot da-o woontę,
o Yawe hette m-gu un hun-ne ye un wu à.”*

20 Yeso tiguru ka takurda-o, wu tebburu wu ro kanę à, wu she'eturu tara. Kap ka hun-ne ye, ro n-me **kuke-o un yoos un Ma-to Shir** à tuuru wu yish,

21 ka da-de wu zee ye, “Ka be-de un Ma-to Shir to shiig caanę, bo no hogę a karantute à.”

22 Kap ye hogute rerem-mo un wu, ye bopuru o-nu un gon ka gom-to wu rwore à. Ye zeeru, “¿Wà **Yusuhu** wu kaa?”

23 Wu zeeru ye, “Um nak noa ruru me ka swoog-o ut-ma o, ‘Wa-üs-baat 'yons hi un du,’ komo no ruru me um nom kaanę un bo-o re ka rii-to no hogę um nomog o-Kapanahum à.”

24 Yeso dooru m-zee, “Me no m-rure o-nip, a cet m-goks un ko-yan-rwɔr un Ma-to Shir un bo-o un wu á.†

25 “Nip-o gwor-ne nomog deen un dak-o o-**Isra** un da-o **Ereja**, da-o a nome hak-üs tet ur-purug

* **Bor-us nass:19 4:19** Hyen komo: Isha 61:1-2 (üt-Girik).

† **Bor-us nass:24 4:24** Hyen komo: Yoha 4:44.

ba үн kem à, komo a nəmog mər үн ka dak-q kap.‡

²⁶ Shir təm **Ereja** kə kene үn dak-q o-**Isra** á, amba sə be-de үn wü ken ko-gwɔr-wü үn ne'a wü, ba ko-**Isra** á, wü rö o-Zaraha үn so үn dak-q o-Sidon.§

²⁷ Hun-nę deen rö үn swo үr-koqb үn gom-q үt-cim n-dak o-**Isra** da-o **Ereshawan-Rwɔr** үn **Ma-to Shir**, Yatt-wü ka gom-q ta'ę үn wur-q үn wü á, sə **Na'amān** ko-ya-o-Siriya.”*

²⁸ Da-q hun-nę ye rö үn **kuke-o** үn **yoos** үn **Ma-to Shir** hoge kaanę à, ryaab-üs hooru ye.

²⁹ Ye inurū eso, ye nakurū Yeso ye ruuturū wü jim-de o-bo, ye deturū wü n-ton үr-dor de a meetę bo-q үn ye à. Ye rö үn ma-to ye jorbute wü o-bung.

³⁰ Amba wü cōwurū үn tete-q үn hun-nę wü argurū arag-mö үn wü.

Campo wü rö үn wa-ut-kot né à

(Mark 1:21-28)

³¹ Ka da-de né Yeso haarū o-Kapanahum, q ken bo-q үn dak-q o-Gariri, kanę wü rö m-yoose үn hun-nę үn **kuke-o** үn **yoos** үn **Ma-to Shir**, kə de ke **Ho-de үr-Wuwē** de.

³² Ye bopurū nu-se үn ye remen bo wü yoose ye à, wü rworog үt-ma gwomo-үt gwomo.†

³³ N-mę үn **kuke-o** үn **yoos** үn **Ma-to Shir**, wü ken net-wü rö kanę wü rö үn wa-ut-kot né үn hide үn wü à, wü 'yonsuru us-cor wü kanurū,

‡ **Bor-us nass:25 4:25** Hyen komo: 1Gwm 17:1. § **Bor-us**

nass:26 4:26 Hyen komo: 1Gwm 17:8-16. * **Bor-us nass:27**

4:27 Hyen komo: 2Gwm 5:1-14. † **Bor-us nass:32 4:32** Hyen komo: Mati 7:28-29.

34 “A'a! Yeso wu o-Nazaret, ıya ne o cone un te ne? ıWo un haan o saburse te? Um nepse wo, ko wan wu: Wo wu ba m-kukop, wu Shir toomne à!”

35 Yeso hururu ka wa-ut-kot wu ut-gaag, “Res temb, komo ru be-de un ka net-wu!” Ka wa-ut-kot wu soru ka net-wu n-dak, hun-ne ro gut, wu ruuru be-de un wu, wu hogusse wu m-hoog á.

36 Ka hun-ne ye bopuru o-nu, ye zeeru hi un de un ye, “ıYa gon ma-to ne to ka? Ut-gwomo ır-beb ne ka net-wu zee ka **ya-ut-kot** ye ru, komo ye ruuru!”

37 Komo ma-ut Yeso wooru ko kene un ka raago.

*Yeso taaste gom-se un hun-ne deen
(Mati 8:14-17; Mark 1:29-34)*

38 Yeso ruuru be-de un **kuke-o un yoos un Ma-to Shir**, wu haaru hur-o Simon. Wur-o mo'on Simon ne ne'a dengute o-ra deen ye teepsuru Yeso ye konuru wu taas gom-o un wu.

39 Yeso haaru wu esuru un riib-o kwuurr-o un ka ne'a-wu, wu rwo'uru ka gom-o m-ru un wur-o un ka ne'a-wu. Ka gom-o ruuru, ka ne'a-wu inuru kagat. Wu jeguru ye rii-yo m-re.

40 Da-o rim-m nome à, kap ye ro un hun-ne ne us-gom ne à, hanturu ye be-ur Yeso, wu sakuru kom-to un wu n-ton un ko wu ke, ka gom-se taaru.

41 Ya-ut-kot ruuru be-de un hun-ne deen ye ro un ye ne à, ye ro un 'yons us-cor, “Wo **Wà-wu Shir** wu!”

Yeso huru ye ut-gaag, ye teper á, remen ye nepse Shir daagne wu.

*Yəso rworog Ma-to Shir n-mę
un kuke-to un yoos un Ma-to Shir
(Mark 1:35-39)*

⁴² Bo ish geste à, Yəso yagurú o-bo wü haaru de ken be-de ba un hun-nę de, un hon-de un wü. Hun-nę taknuru hoob-o un wü, bo ye hyentę wü à, ye con wü arag, wü yage ye á.

⁴³ Amba wü zeeru ye, “Sé um rworog **Ma-to m-Rerem** to un gwomo-to Shir un to ken bo-to komo, remen yo Shir tomnü me um nom yo ka.”

⁴⁴ Ka da-de wü rworuru Ma-to Shir n-mę un kuke-to un yoos un Ma-to Shir hono dak-o o-Judiya.

Bor-us taan

*Yəso ak yan-neke-mo
un wü ye ur-takan
(Mati 4:18-22; Mark 1:16-20)*

¹ De ken ho-de Yəso rø eso jit-de Mar-o o-Gariri* ka da-o hun-nę moruru wü, remen ye hogutę Ma-to Shir.

² Wü hyanuru hat ut-yoor, to a ruute o-dor à, yan-ship un jan yagute to ye rø m-so'os ut-yo.

³ Yəso daaru hat-o gaan, o ma Simon wü zeeru wü tudbe o hiin n-mę m-sa. Yəso she'eturu n-mę o-hat wü yoosuru ka bıug-de un hun-nę de.†

⁴ Bo wü komte ut-ma à, wü zeeru Simon, “Tudbe ka hat-o so ur-duw, wo un hun-nę ru ne, no he'edbę o-yo, no shipt jan.”

* **Bor-us taan:1 5:1** ut-Girik: Sa-mo o-Genesaret. † **Bor-us taan:3 5:1-3** Hyen komo: Mati 13:1-2; Mark 3:9-10; 4:1.

⁵ Simon shasuru, "Gos-wu, te sengute m-tet kap, te ship rii á. Amba bo o zette kaane, man he'edbę o-yo."‡

⁶ Yę he'edburu o-yo ye shipuru jan deen har yo-o ro ma-to m-yishę.§

⁷ Yę agnurų or un ye ya-ut-yo, ye ro un o ken hat-o à, ye haan ye gu ye. Yę shoosuru ka hat-to ut-yoor un jan, har to ro ma-to m-yi.

⁸ Da-o Simon Bitrus hyanę kaane à, wu kwukturu un rwun-se un wu be-ur Yeso, wu zeeru, "Gos-wu, arag be un de! Me **ko-ya-urba'as-wu!**"

⁹ Wu un or un wu ne, ye bopuru o-nu remen ye ship jan deen.

¹⁰ Kaane nome Bitrus un or un wu ne ne ya-ut-yo, **Yakubu** un **Yohana** (yakar Zebədi). Yeso zeeru Simon, "Wo hogę o-gyer á, m-moka wo warag wan-hante un hun-ne be-de Shir, bo wo un ship un jan à."

¹¹ Yę ruuturu ka hat-to ır-dor, ye yaguru ko yo ke rii-yo, ye döruru Yeso.

Yeso taaste gom-o un wu ken net-wu

(Mati 8:1-4; Mark 1:40-45)

¹² Bo Yeso ro un o ken bo-o à, wu ken net-wu ro un swo ır-kooob un gom-o ır-cim. Bo wu hyente Yeso à, wu soru hi un de un wu n-dak wu konuru Yeso, wu zeeru, "Gos-wu, wo cüne, wo taas gom re."

¹³ Yeso tapuru kom-o un wu, wu ci'ırı wu. "Um conog. Warag por por!" Da-o gaan, ka gom-o ta wu.

‡ **Bor-us taan:5 5:5** Hyen komo: Yoha 21:3. § **Bor-us taan:6 5:6** Hyen komo: Yoha 21:6.

14 Yeso nakuru wu ut-to, "Wo rure ko-wangaan á, amba neke be-de un wan-**Cow un kon-se Shir**, wu byarag wo, remen ko wu ke nept gom-o ru taag, o **seke** yar-mo **Mosa** zee a **seke** à."*

15 Amba myet un kaane, ma-ut Yeso wooru ko de ke ko'so-de, hun-ne haante deen ye hogute wu, komo wu taaste gom-se un ye.

16 Amba Yeso ro m-ha de ken be-de ba hun-ne de, un hon-de un wu, wu konot Shir kane.

*Yeso 'yonste ko-ryam
(Mati 9:1-8; Mark 2:1-12)*

17 De ken ho-de Yeso ro ur-yoos, **Parisa-ne un yan-Yoos-de o-karamsa** ne ro tara tara ye rwunqap bo-to n-dak o-Gariri, n-dak o-Judiya ne, o-Urusharima ne à. 'Wons-mo Wan-Koyan ro mosse un wu ne remen Yeso taasté ya-us-gom, gom-se un ye.

18 Ye ken hun-ne ye sawnuru wu ken ko-ryam-wu, o-karanga, ye senguru ye tuwutte wu un hur-o Yeso ro à, ye este wu un co-o un wu.

19 Amba ye kum hek-de ye hette wu m-tuwut be-ur Yeso á, remen hun-ne nomog ut-moqor deen. Remen kaane, ye deturu wu n-ton o-kuke, ye booru o-wu n-ton o-kuke. Ye rwonuru wu un karanga-q un wu har n-dak, un tete-o un hun-ne un co Yeso.

20 Bo Yeso hyente ye bok ma-to un wu o-nip à, wu zeeru ka ko-ryam-wu, "Wan-yen de, a sokste **ba'as** un du."

21 Yan-Yoos-de o-karamsa un **Parisa-ne**, ye zeeru hi un de un ye, "Wan wu ne ka net-wu,

* **Bor-us taan:14 5:14** Hyen komo: Rewi 14:1-32.

wu yo'ogte Shir! Shir ye cot he soks **ba'as-to** un hun-ne!"

²² Yeso napuru men-to ye, wu zeeru ye, "¿Remen yan o no cekertę kaane?"

²³ ¿Jiishtę a zee ba ur-koob, 'Shir sokstę **ba'as** un du,' ko um zee, 'Inę o neke ur-hew'?

²⁴ Man kutu no unze, **Wà-wu un net** ro ut-gwomo ne n-dak wu sokstę **ur-ba'as**." Wu zeeru ko-ryam, "Me wo m-zee, inę eso, mos karanga-oru, o neke jo!"

²⁵ Un gyept-o un yish, wu inuru un co-o un ye kap, wu moturu karanga-o un wu o wu rotte domb à, wu ji'uru o-hur wu ro un bongon-de Shir.

²⁶ Ye hyanuru ut-hyat! Gyer-o shiishe ye, ye bomuru Shir, ye ro m-zee, "Yan gon hyat-to a hyane caane!"

Yeso ak Rewi (Mati 9:9-13; Mark 2:13-17)

²⁷ Bo un de ka, Yeso ruuru n-do, wu hyanuru ko-yan-goks un tar jin-de un wu **Rewi**, wu ro tara be-de un kuke-o un sengemö un wu, Yeso zeeru wu, "Dond me."

²⁸ **Rewi** inuru eso, wu dek rii á, wu doruru Yeso.

²⁹ Ka da-de **Rewi** nomuru caari-o o-biki un hur-o un wu rem Yeso, **yan-goks un tar** ro deen ye haane à, un ye ken hun-ne ye ne komo.

³⁰ **Parisa-ne un yan-Yoos-de o-karamsa** ne ye rwuunę kang-o gaan à, ye nomuru **yan-neke-m Yeso** us-cenene. Ye cituru, "¿Remen yan o notte

m-re m-swo ne mossə үн yan-goks үн tar ne,
komo үн ya-ur-ba'as ne?"[†]

31 Yeso shasuru ye, "Hun-ne ye ro ba us-gom á,
ye ro үн hoob-o үн ko-ya-us-baat á, amba ya-us-
gom.

32 Mę haan remen kashi үн hun-ne á, amba
remen ya-ur-ba'as-ye waktunte be-de Shir."

Cot-o swoot

(Mati 9:14-17; Mark 2:18-22)

33 Ye ken hun-ne ye zeeru Yeso, "Yan-neke-m
Yohana ro m-nom o-swoot ko o ke da-o ye ro
үн kon-se Shir komo. Ya-m-neke үн **Parisa**-ne
ro m-nom kaane komo, amba yan-neke-m ru ye
ro m-re m-swo ne."

34 Yeso shasuru, "¿Noa hoksusse m-wen үн ya-
o-biki o ut-ge m-re m-swo ne, da-o wa-ut-ge ro үн
ye ne? Noa hoks á!

35 Amba ho-ur rōn de a hette m-dék үн wa-ut-
ge à be-de үн ye, ka da-o ye he m-nom o-swoot."

36 Yeso dooru ye m-rure ka ma-to us-weer to:
"Yatt-wu he m-yiish matuku-ur pu-de remen wu
dept matuku ur-ut á. Wu nome kaane wu yiishte
o ka matuku-ur pu-de, komo ka dap-de a nom ur-
bon be-de үн matuku ur-ut á.

37 Komo yatt-wu he wuus m-ke m-pu mo үн
tur-o o-ka o-ut á, remen mo pu'e moa caat tur
o-ut o o-ka, ka ke-mo ukse, komo ka tur-o o-ka o
naase.

38 Remen kaane, a wuus ke-m pu-mo үн tur-o
o-ka o-pu o!

39 Wu suusə ke-m ut à, wua cun wu su m-pu
mo komo á, wua zee, 'Ka ut-mo jiishe.' "

[†] **Bor-us taan:30 5:30** Hyen komo: Ruka 15:1-2.

Bor-us cind

*Cot-o un Ho-de ur-Wuwe
(Mati 12:1-18; Mark 2:23-28)*

¹ Yeso ro m-neke un n-me un kat-to un hyo **Ho-de ur-Wuwe** de un **Yahuda-ne**. Yan-neke-mo un wu taknuru m-horam un hyo, ye pirmuru ut-kom to un ye, ye ro m-ti.*

² Ye ken **Parisa-ne** cituru, “¿Remen yan no rotte m-nom yo **karamsa**-o zee no nom **Ho-de ur-Wuwe** á?”

³ Yeso shasuru ye, “No karante yo **Dawuda** nomé da-o wu, un hun-ne ye un wu ne hogé mér à.

⁴ Wu cowog n-me un depi-o un kon-se Shir, wu dekuru ga-de wan-**Cow un kon-se Shirseke** Shir à, wu reeru de, komo wu ya'asuru hun-ne ye un wu. Komo pas-mo o-**karamsa** mo wu ken net-wu re ka ga-de, se de wan-**Cow un kon-se Shir** wu he m-re un ka ga-de.”†‡

⁵ Komo Yeso busuru m-zee, “Me **Wà-wu un net** ro Gos-wu wu un **Ho-de ur-Wuwe**.”

*Ko-yan-kom-o margan
(Mati 12:9-14; Mark 3:1-6)*

⁶ Un de ken **Ho-de ur-Wuwe** de komo, Yeso cowuru **kuke-o un yoos un Ma-to Shir**, wu yoosuru. Wu ken net-wu ro kane wu kom-o ur-re mare à.

⁷ Yan-Yoos-de o-**karamsa** un **Parisa-ne** ne conuru o-teber a zeet Yeso nomog **ur-ba'as**, ye

* **Bor-us cind:1 6:1** Hyen komo: Kara 23:25. † **Bor-us cind:4 6:3-4** Hyen komo: 1Sam 21:1-6. ‡ **Bor-us cind:4 6:4** Hyen komo: Rewi 24:9.

tuuru yish, remen ye hyenet urege wua taas gom
Ho-de ur-Wuwe.

⁸ Amba Yeso napuru barag-se un ye, wu zeeru ka net-wu, "Ine eso o haan kane co." Ka net-wu indunduru kane.

⁹ Ka da-de Yeso zeeru ye, "Um cit no: ¿Ya ne karamsa-o na zee, a hoks m-nom **Ho-de ur-Wuwe?** ¿A gu ko a naase? ¿A gu hoog-mo un net ko a ho?"

¹⁰ Wu gwoturu ye kap, ka da-de wu zeeru ka net-wu, "Neks kom-o ru." Wu nomuru bo Yeso zee wu a, gom-o un kom-o un wu taaru.

¹¹ Ryaab-us hooru ye, ye taknu barag-se un riiyo ye he Yeso m-nom a.

Yeso dak yan-tom-ye un wu op un yoor
(Mati 10:1-4; Mark 3:13-19)

¹² Ka da-o Yeso daaru ır-dor wu konot, wu konuru Shir m-tet ır-bir.

¹³ Da-o ho-ır rwuunę a, wu agnuru yan-neke-mo un wu be-de un wu, wu daaguru op un yoor [12] be-de un ye, wu eguru ye ır-jin, **Yan-tom.**

¹⁴ Simon (wu Yeso ege Bitrus a), un hen-ne un wu ne Andarawus, **Yakubu**, un **Yohana**, Pirip un Bataromi,

¹⁵ Matiyos, un Tomas, **Yakubu** (wà Arupayes), un Simon (wu a rø m-aag Wan-ya'as ır-hi),

¹⁶ Yahudas (wà **Yakubu**), un Yahudas Iskariyoti (wu babe Yeso un kom-to un yan-yage-to un wu a).

Yeso yooste, komo wu taas gom
(Mati 4:23-25)

17 Da-o Yeso kergene n-ton үr-dor үn yan-tom-yę үn wü nę à, wü esuru eso үn be-de rö cangam à, үn yan-neke-mo үn wü nę dęen. Hun-nę dęen ye rwüünę hono dak-o o-Judiya à, o-Urusharima ne, үn hebe-mo o-Taya, o-Sidon nę bo-to үn riib-o m-sa.

18 Ye haante ye hoguté wü, komo remen wü taasté gom-se үn ye komo, ka ye **ya-ut-kot** suwe à, ye ma ye haante Yeso taasté gom-se үn ye.

19 Hun-nę kap senguru ye ci'it wü, remen 'wons-mo үn taas үn gom rö be-de үn wü. Komo gom-se үn ye taag kap.

*O-zak un naasu-mo ut-men ne
(Mati 5:1-12)*

20 Yeso gwoturü yan-neke-mo үn wü, wü zeerü, "Shir ya'ag no o-kwum no ye rö kqob-ne m-moka à,

remen gwomo-to Shir to ma no to!

21 Shir ya'ag no o-kwum no
ye rö m-hogę m-mer m-moka à,
remen Shir a coks no!

Shir ya'ag no o-kwum, no rö us-'won m-moka à,
remen noa nemes!

22 Shir ya'ag no o-kwum da-o hun-nę yage no à,
ye con no á, yea pyapar no,
ye zee no үn men-ut jaas-to ne,
kap rem re **Wà-wü үn net!§**

23 "Nom no men-ut pus-to da-o no hyene kaane,
no hew hew-se o-zak, remen Shir ęssütü no caaride үr-'yons n-ton. Nom no o-dish yea nomo no

§ **Bor-us cind:22 6:22** Hyen komo: 1Bit 4:14.

kaaneé, remen kaaneé ya-n-ga-yé nōmē yan-rwɔr
un Ma-tó Shir.*

²⁴ "Nō ya-o-kwum m-móka nōa warag rii-yo үr'-wón,

remen nō kumusté m-móka, yo hoog-m nō
cōne à!

²⁵ Rii-yo үr'-wón yo, nō yé cigse m-móka à,
remen nōa hogé mér!

Noa warag rii-yo үr'-wón, nō ya-ut-nemes m-
móka,

nōa nōm tük-mo ut-mén har nō 'un.

²⁶ Nōa warag rii-yo үr'-wón da-o hun-né kap bōm
nō à,

ya-n-ga-yé, yé un yé bōmog yan-rwɔr un Ma-
to Shir

ka bōngon-de cōw yé ut-mén á.

Cōn ya-ut-yage

(Mati 5:38-48; 7:12)

²⁷ "Amba mē nō m-rure, nō yé hogé mē à, cōn
nō yan-yage-ut nō, nō nome yé rii-yo үr-bon.

²⁸ Yé pyapu nō à, nō kōne yé Shir 'ye yé o-
kwum, komo nō kōne yé nomo nō mén-ut jaas-tó
à rii-yo үr-bon.

²⁹ Wū ken wū kené wō o-raag, waksé wū o kusé
à wū būsé, urege wū ken wū dék wō үr-matuku,
ya'as wū cop-o ru.

³⁰ Wū kōnū wō rii à, 'ya wū, komo wū rumsú
wō rii à, wō zee wū myuntú wō á.

³¹ Bo o cōne hun-né nomo wō à, nomo yé
kaane.[†]

* **Bor-us cind:23 6:23** Hyen komo: 2Nom 36:16; Seng 7:52.

† **Bor-us cind:31 6:31** Hyen komo: Mati 7:12.

32 “Uregę ye conu wō à, ye wō m-con, wōa kum o ka үr-'yons be-de Shir á. Kō **ya-ur-ba'as**-ye rō m-con үn ye conu ye à!

33 Uregę ye nomo wō rii-yo үr-bon à, ye o he m-nome rii-yo үr-bon, wōa kum o ka үr-'yons á be-de Shir, ¿remen yan o o hette m-goks үr-'yons? Kō **ya-ur-ba'as**-ye rō m-nom kaane!

34 Uregę komo o muugute ye o hyanę ye he wō m-hoks m-topę à, ¿wōa kum үr-'yons be-de Shir? Kō **ya-ur-ba'as**-ye rō m-muge **ya-ur-ba'as**, remen a muuntute ye!

35 Amba con no ye yagu no à, no nome ye rii-yo үr-bon, ya'as no moog, no dish a topo no á. Uregę no nomog kaanę noa kum 'yons-үr caari, be-de Shir komo noa warag yakar-ye үn Shir wu jiishę à. Nom no kaanę remen Shir rō m-'ya үn yan-nu-o o-kiit үn yan-men-üt jaas-to ne.

36 Hogu no үr-'wōn bo tato no rō үr-'wōn ne à.

*No piishe hun-ne үt-ma á
(Mati 7:1-5)*

37 “No piishe hun-ne үt-ma á, komo Shir a piishu no үt-ma á. No naas hun-ne á, komo Shir a naas no á. Soks no **ba'as-de** үn hun-ne, komo Shir a soks **ba'as-үr** no.

38 Ya no hun-ne, komo Shir a 'ye no. Remen kaanę noa goks, me'es үt-shishę, Shir a dusu no gwü caari hyo'ogsę үn kom-үt no bo noa hoks m-goks á. Bo o me'esse hun-ne à, kaanę Shir he wō m-me'esse.”

39 Yeso ruru ye ka ma-to үs-weer to: “Ko-po rō m-neke үn ko-po o-kö á, ye nome kaanę yea hebę

n-mę o-kuub kap.[‡]

⁴⁰ Wü a m-yoose à, wü jiish wü rö wü m-yoose á, amba a komse wü m-yoose wüa warag üntün wü yoose wü à.[§]

⁴¹ “Remen yan q wottę m-gwot un ya o-gwo yo rö un yish-ur or ru à, amba wo gwot cik-q o-ce q rö n-mę un yish un du á?

⁴² ‘Ya o hette m-zee un or ru, ‘Hakkure, heno re, yage um hüssütü wö ya o-gwo yo rö wo urish à,’ wö hoks m-hyan un cik-q rö un yish ru á? Nö ya-o-shépe! Takan nö m-hüs un cik-q rö un yish nö à, ka da-de nö he m-hyan ur-bon ne ya o-gwo yo rö un yish or ru à o hüssürü wü.

O-yo un mat-de un yo ne

(Mati 7:16-20; 12:33-35)

⁴³ “Yo, yo ur-bon rö m-mat un yakar-yę ur-bon, kaanę komo 'yo-yo ba ur-bon yo a met yakar-yę ba ur-bon.

⁴⁴ Kę wü ke net-wü nak kę yo ke 'yo-yo remen gon yakar-yę un yo. Węa ke ut-rum be-de o-yokor á, komo węa ke m-bugur be-de o-tuntun á.*

⁴⁵ Kashi un net rö m-rwunte kashi un rii un hur-de un wü, net yo-wü, komo rö m-rwunte rii 'yo-yo un hur-de un wü, remen nu-q rö m-rwör un rii-yo rö ur-hur à.[†]

Ko-ya-us-weer un ko-raag ne

(Mati 7:24-27)

[‡] **Bor-us cind:39 6:39** Hyen komo: Mati 15:14. [§] **Bor-us cind:40 6:40** Hyen komo: Mati 10:24-25; Yoha 13:16; 15:20.

* **Bor-us cind:44 6:44** Hyen komo: Mati 12:33. † **Bor-us cind:45 6:45** Hyen komo: Mati 12:34.

46 “*‘Remen yan օ no rottē mē m-aag, ‘Gos-wu, Gos-wu,’ amba no m-nom yo սմ zee no á?*

47 *Ko wu ke wu haanē be սն de à, komo wu hogē ma-սt re wu dore tō, man kutu no bo wu ro à.*

48 *Ya wu ro սntun wu ken net-wu, wu inē սt-ma tō o-hur à, wu kumu սr-dor, wu maaru ma-to սn wu kanē. Roog-q hanturū m-ho, mo tamurū ka hur-օ amba օ nukte á, remen wu maag օ n-ton սr-dor.*

49 *Amber wu hogē ma-սt re à, wu jorurū tō, ya wu ro սntun net-wu ma-e hur-օ սn wu o-wak à, da-օ ho-m taame ka hur-օ à, օ heeg սn gyept-օ սn yish, komo օ rugumsute kap.”*

Bor-us ta'yoor

*Yəso ta'astə gəm-o սn ko-ya-m-guw
mo սn caari-wu սn net ko-Roma
(Mati 8:5-13)*

1 Bo Yəso komostə m-rurə սn ka hun-ne ye ka rii-yo à, wu haaru o-Kapanahum.

2 Ko-caari-wu սn net ko-Roma, ro սn ko-guw ne kane, wu hur-de սn wu ro be-de սn wu à, ka ko-guw-wu, wu kēse á, wu ro ma-to m-mar.

3 Bo ka caari-wu սn net-wu hogē ma-սt Yəso à, wu tomurū ye ken sek-ye ye սn Yahuda-ne, ye kon Yəso wu haan wu taas gəm-օ սn ko-yan-guw-mo սn wu.

4 Ye haaru be-սr Yəso ye suru wu սs-kon, “Ka net-wu woog, o gu wu,

5 remen wu conog hun-ne na komo wu սn hi սn de սn wu, wu meete na **kuke-o սn yoos սn Ma-to Shir.**”

6 Ka da-de Yeso haaru ḫun ye ne. Hew-ur ḫo kus a woot ḫun hur-o ḫun ka caari-wu ḫun net-wu á, wu tomuru a rure Yeso, “Gos-wu, wo rangse hi ḫun du á, remen me bo'os o haan ḫun hur-o re á.

7 Komo me dek um bo'oste um habé be un du ḫun hi ḫun de á. Wo de nom ut-ma temb, komo gom-o ḫun ko-guw re qa te.

8 Me ma, net-wu, wu a sagbe ut-gwomo n-ton ḫun caari-ye ḫun hun-ne à, untun wo, komo me ḫun karma-ne be ḫun de. Me m-zee wan-gaan, ‘Neke!’ Komo wu neke. Me zee wan-gaan ‘Haan!’ Wu haan komo, me m-zee ḫun ko-guw re, ‘Nom yo ka!’ Komo wu nom yo.”

9 Yeso bopuru o-nu bo wu hogé kaane à, wu wakturu us-ajima ne wu zeeru ka buug-de ḫun hun-ne ye ro wu m-dore à. “Me no m-rure, me ro kumug wu deke ma-ut re kaane untun ka net-wu á, ko ḫun dak-o o-Isra.”

10 Yan-tom warguru ḫun hur-o ḫun ka caari-wu ḫun net-wu, ye 'woossuru ka ko-guw-wu ba ḫun gom.

Yeso 'yonste wà-wu ḫun ko-gwɔr

11 Bo doote à, Yeso haaru o ken bo-o, a o m-zee o-Neen, yan-neke-mo ḫun wu shite wu ḫun hun-ne ne ut-moor ne.

12 Bo ḫun wo'on-mo ḫun wu ḫun ish o-bo, yanduk ro m-rwuun ur-u ne. Ka wu mare à, wà-wu ḫun wu ken ko-gwɔr-wu ne'a, wu ro wu cot wan-gaan, komo hun-nedeen ro ḫun wu ne.

13 Da-o Gos-wu hyane wu à, wu hoguru 'wonde ḫun wu, Yeso zeeru wu, “Wo 'won á!”

14 Wu nekuru wu ci'uru ka rii-o ye sawante uru à, ye essuru. Yeso zeeru, “Wan-campo, um zeeeg wo iné!”

15 Ka wu mare à, inuru tara, wu tepruru, Yeso muuturu wu be-ur inu un wu.

16 Kap mo un ye hoguru o-gyer, ye bomuru Shir. Ye zeeru, “Ko-caari-wu un **wan-Rwor un Ma-to Shir** haante be-ur na! Shir haante wu guut hun-ne ye un wu.”

17 Ma-ut Yeso ruuru hono dak-o o-Judiya us-riib ne.

*Yan-tom Yohana Wa-m-Yo'os
un hun-ne m-ho
(Mati 11:2-19)*

18 Da-o yan-neke-m **Yohana** Wa-m-Yo'os **un hun-ne m-ho** rure wu kap rii-yo ye hyane à, wu aaguru nen yoor be-de un ye.

19 Wu tomuru ye be-ur Yeso remen ye cit wu: “¿Wo wu **Yohana** zee wu roone, ko te waase wu ken wu?”

20 Bo ye woonte be-ur Yeso à, ye zeeru, “**Yohana** Wa-m-Yo'os **un hun-ne m-ho** tomontu te, te cit urege ¿wo wu, wu zee wu roon, ko ne te waase wu ken wu?”

21 Un ka da-o, Yeso taaste gom-se un hun-ne deen, un ye ro un gom-se un **ya-ut-kot** ne à, komo po-ne kumug o-hyan.

22 Wu shasuru yan-tom **Yohana**, “Warag no, no rure **Yohana** yo no hyane, un yo no hoge ne à: Po-ne hyanag, ryam-ne kumug us-na, **cim**-ne waragte por por, 'kato-ne ro m-hoge, margan-ne inute, komo kqob-ne hogute ka **Ma-to m-Rere** to.*

23 Ya-o-kwum-ye, ye esse ur-hur be un de à.”

* **Bor-us ta'yoor:22 7:22** Hyen komo: Isha 35:5-6; 61:1.

24 Bo yan-tom **Yohana** aragsute à, Yeso taknuru ma-to un wu be-de un ka buug-de un hun-ne de. “Bo no ruwe be-ur **Yohana** be-de o-dákár à, ¿ya no ro zeege no hyen? ¿M-yó, m-nakt ut-po ye?

25 ¿Ya no ruwe m-hyane? No un ru kane remen no hyenet net-wu cope saw-to ur-bon à. Ye cope saw-to ur-bon à ye ro un pyo-o ut-gwomo!

26 No ruug remen no hyenet **wan-rwor un Ma-to Shir**. Ee, kaane o, **Yohanawan-Rwor un Ma-to Shir** wu amba no hyanag yo argé **wan-Rwor un Ma-to Shir** à.

27 **Yohana** wu Ma-to Shir zee, ‘Shir zeeq, gwotbe man tom wan-tom re un co ru wu tikshi wo o-cow.’[†]

28 Mè no m-rure, **Yohana** jiishté ko wu ke net-wu hono o-dak pitip. Amba wu ro rek-wu be-de un gwomo-to Shir à, wu aragté **Yohana**.”

29 Hun-ne kap hogute wu, un **yan-goks un tarne**. Ye dorute yo Shir zee à, komo **Yohana** yo'oste ye m-ho.

30 Amba **Parisa**-ne, un yan-Napse o-karamsa ne, ye yagute yo Shir hyenu ye à, remen ye con **Yohana** yo'os ye m-ho á.[‡]

31 Yeso senguru m-zee, “M-moka un ¿yan o um he m-hongse un hun-ne ye un caane? ¿Untun yan ye ro?

32 Ya ye ro untun yakar-ye she'ete n-me un be-de ut-baab à. Buug-ur gaan kangsuru de ken.

“ ‘Té bu'utu no dum-to ur-ge,

[†] **Bor-us ta'yoor:27 7:27** Hyen komo: Mara 3:1. [‡] **Bor-us ta'yoor:30 7:29-30** Hyen komo: Mati 21:32; Ruka 3:12.

amba no h̄ew á!
Te hut̄u no sep-to m-mar,
amba no 'wɔn á!'

33 Yohana Wa-m-Yo'os ún hun-né m-ho haante,
wu nomog o-swoot, komo wu swo m-ke á, remen
kaané no zeeg, 'Ya-ut-kot daag wu ur-hi.'

34 Wà-wu ún nèt haante, wu reeg, wu su, no
zeeg, 'Gwot no ka nèt-wu! Ko wa-o-hambo wu
m-re, m-swo ne, ko-nay-wu un **yan-goks ún tar**,
ún ya-ur-ba'as ne.'

35 Da-o hun-né gökse Shir à, a hyen weér-se ún
Shir, nip-q."

Yeso ún hur-o Simon ko-Parisa

36 Ko-Parisa banag Yeso rę ún ga-to m-rim,
Yeso haaru un hur-o un wu, wu she'eturu wu reet
ut-ga.

37 Kané ún ka bo-o wu ken ne'a-wu ro kón wu
ro ún she'et-de **ur-ba'as** à. Wu hogute Yeso ro
m-re ún rii-yo m-re ún hur-o ún ko-Parisa, wu
hanturu ur-batta de ún nqw-mo m-shi'igin mo ún
hwordeen.

38 Wu esuru ún jim-ur Yeso, ún na-se ún wu,
us'-wɔn wu ro m-muse ún na-us Yeso ún yish-mo
ún wu. Ka da-de wu peguru na-us Yeso ún hi-se
ún wu, wu hamturu na-us Yeso, wu hokmoru ka
now-mo ún na-us Yeso. §

39 Bo ka ko-Parisa-wu hyente kaané à, wu
zeeru hi ún de ún wu, "Uregé de ka nèt-wu **wan-**
rwor ún Ma-to Shir wu, wua nep ko-yan-gon
ne'a-wu ro wu m-ci, wua nep gon she'et-de ún ka
ne'a-wu de **ur-ba'as!**"

§ **Bor-us ta'yoor:38 7:37-38** Hyen komo: Mati 26:7; Mark 14:3;
Yoha 12:3.

40 Yeso rwunturu üt-ma wu zeeru wu, "Simon, me un rii ne um ruru wo." Wu zeeru, "Ee, Wa-ur-Yoos, ruru me."

41 Yeso zeeru, "Nen yoor mok hwor be-de un wu ken wu. Wan-gaan mok zungu-us taan [500] se un hwor, wan-gaan kwooz-ut yoor un op [50].

42 Kap mo un ye yatt-wu hokse m-top á, remen kaane wu yaksuru ye kap, nen yoor mo un ye, ¿wan wu ne he m-jiish m-con un ka wu muuge ye hwor?"

43 Simon shasuru, "Man zee ka wu jiishé m-moog à."

Yeso zeeru, "O shaks hond hond."

44 Wu wakturu be-de un ka ne'a-wu, wu zeeru Simon, "¿O hyanag ka ne'a-wu? Um haante n-me un hur-o ru, wo 'ya me m-ho remen um so'osté na-us re á, amba ka ne'a-wu so'osté na-us re un yish-mo un wu, wu peguru se un hi-se un wu.

45 Wo hamat me da-o o barku me á, amba ka ne'a-wu, wu yage hamat un na-us re á, da-o um cowne har m-moka.

46 Wo es m-now remen hi un de á, amba wu duusutu na-us re m-now mo m-shi'igin.

47 Me wo m-rure unze, ka con-mo, mo wu kutu me à, kutute unze Shir sokstu **ba'as-de** un wu kap. Amba wu conu hiin à, Shir a soks **ba'as-de** un wu hiin."

48 Ka da-de Yeso zeeru ka ne'a-wu, "A sokstu **ba'as-ut** ru."

49 Ka ye ro tara kanu à, taknuru m-zee, "¿Wan wu ne wu ro, wu sokstu **ur-ba'as**?"

50 Amba Yeso zeeru ka ne'a-wu, "Shir guug wo remen o shereg be un de, arag un gwugwu-mo ur-hur."

Bor-us eer

Ne'a-ne ye shiyē Yeso à

¹ Bo da-q dootē à, Yeso dōruru to ken bo-ut caari-to, ut-rek-to ne, wu ro m-rwor un **Ma-to m-Rerem** to un gwomo-to Shir. Yan-neke-mo un wu op un yoor [12] ro un wu ne.

² Ye ken ne'a-ne ye, ye Yeso ruute **ya-ut-kot** à, un se ken gom-se ne à, dōruru wu. **Meri** (wu a m-aag *Magudarin*), wu a ruute **ya-ut-kot** ta'yoor à.

³ Jonana wu campo un wu Cuza caari-wu un net be-de un piish ut-ma be-ur **Here**, komo Susana, un ye ken ne'a-ne ye ne deen. Ye yasuru rii-yo ye rotte à, remen a guut Yeso un yan-neke-mo un wu ne.*

*Sha-mo ut-ma to un wa-ur-go
(Mati 13:1-9; Mark 4:1-9)*

⁴ Hun-ne masuru m-haan be-ur Yeso bo-ut-bo, komo bo hun-ne morgé deen à, Yeso rworuru ka sha-mo ut-ma mo:

⁵ “Q ken da-q wu ken net-wu ruug kapu un pot. Bo wu kepte go un pot o-kat à, ye ken ye henuru un cōw, a yawguru ye kané, yege-no reeru ye kap.

⁶ Ye ken ye henuru ut-ta'ar, bo ye pote à, ye hwo'uru remen ka be-de rott o-wus á.

⁷ Ye ken go-ye henuru be-de un yokor, ye bosuru amba ut-po un ka yokor-ye ne hooru ye.

* **Bor-us eer:3 8:3** Hyen komo: Mati 27:55-56; Mark 15:40-41; Ruka 23:49.

8 Ye ken go-yę henuṛu ḫn dak-o ʉr-bon. Ye bosuru yę rwuṇturu pot, kɔ yo ke yish o-zungu [100]."

Yeso komuru m-zee, "Hogu nō, urege nō rō ʉt-tō ne!"

*Yo hante ka sha-mo ʉt-ma mo à
(Mati 13:10-17; Mark 4:10-12)*

9 Yan-neke-mo ḫn wu cituru wu, "¿Ya o cönü te m-rure ne ḫn ka sha-mo ʉt-ma mo?"

10 Wu shasuru, "Rii-yo a wuke be-de ḫn gwomo-to Shir à, yo rō ḫn kom-ʉt nō, amba be-de ḫn ye ken ye se a mossute ḫn sha-mo ʉt-ma ne remen yea gut, amba yea hyen á, como yea hogé amba yea nep á.†

*Yeso rurute yę rii-yo ka sha-mo ʉt-ma
tō ḫn wa-ʉr-go tō zee à
(Mati 13:18-23; Mark 4:13-20)*

11 "Ka sha-mo ʉt-ma tō mo ka: Ka go-yę Ma-tō Shir tō.

12 Ka go-yę hene ḫn cōw à, ye rō yę hogé à, amba **ko-Gwomo-wu ḫn ya-ʉt-kot** haag wu deks yo yę hogé à ḫn hur-de ḫn ye, remen wu wenet yę be-de m-goks ḫn ma-tō ḫn gwu.

13 Ka go-yę hene ʉt-ta'ar à, ye rō yę hogé ʉt-ma à, ye goksuru gwergwér. Amba tō cōw ye ʉt-men á, ya o-da hiin ye gokse, amba da-o meger-ʉt woqne à, ye hosuru.

14 Ka yę hene be-de ḫn yokor à, ye rō yę hogé à, como yę goks, amba yaanę yę ḫn yę nēn á, remen cönü tō ḫn rii ḫn tuk-mo ʉt-men nē, cönü ḫn hwor, ḫn cönü ḫn hogé m-rerem nē.

† **Bor-us eer:10 8:10** Hyen komo: Isha 6:9 (ʉt-Girik).

15 Ka ye hene un dak-q ular-bon à, ye ro ye hogé ular-ma à, komo ye essuru to un hur-de o-dorotte komo ye senguru m-nom un rii-yo Shir con ne à.

*Ur-pitirra hokke o-kok
(Mark 4:21-25)*

16 “Hun-ne ro m-do ular-pitirra ye hokkuru de o-kok á. Ko un kus-q o-kwaur á. Ye de m-dor n-ton remen ya-m-cowon ye hyenet.‡

17 “Bo un yo no wuke à, Shir a rwunte yo cas, komo bo un yo no hokke à, Shir a hyen yo wu rwunte yo cas.§

18 “Nom no ceen, bo no ro m-hogé à, remen ye ro un rii ne à, ye a he m-do'e, amba ye rotte rii á, Shir a rumus ka yo ye hyane ye ro un yo ne à.”*

*Inu Yeso un hen-ne ye un wu ne
(Mati 12:46-50; Mark 3:31-35)*

19 Inu Yeso un hen-ne ye un wu ne haanté be-de un wu, amba ye hoks wu m-dore á remen hun-ne nomog deen.

20 Wu ken wu zeeru Yeso, “Inu ru un hen-ne ru ne ro eso n-dq komo ye conog wo m-hyan.”

21 Yeso zeeru ye kap, “Inu re un hen-ne re ne ye ro, ka ye hogé Ma-to Shir à, ye nom bo ka ma-to zee à.”

*Yeso resté m-ho
(Mati 8:23-27; Mark 4:35-41)*

‡ **Bor-us eer:16 8:16** Hyen komo: Mati 5:15; Ruka 11:33.

§ **Bor-us eer:17 8:17** Hyen komo: Mati 10:26; Ruka 12:2.

* **Bor-us eer:18 8:18** Hyen komo: Mati 25:29; Ruka 19:26.

22 De ken ho-de Yeso daaru o-hat, un yan-nekemo un wu ne. Komo wu zeeru ye, "A pes no de ka jit-de un caari-o o-mar de." Ye taknuru m-ru.

23 Bo ye ro m-neke à, Yeso 'hebu m-rew. Ye ro kane caari-mo m-yo hunduru n-ton o-mar, komo ho-m taknuru m-shi o-hat, ye hyanuru m-mar un yish.

24 Yan-neke-m Yeso haaru be-de un wu, ye 'yonsuru wu, ye ro m-zee, "Gos-wu, Gos-wu! A ma-to m-mar!"

Yeso inuru, wu huru m-yo ut-gaag, m-ho ne mo resuru temb.

25 Ka da-de wu zeeru yan-neke-mo un wu, "¿Remen yan o no sherte un me á?"

Amba ye hogute o-gyer komo ye zeeru hi un de un ye, "¿Yan gon net-wu ne wu ka? M-yo, m-ho ne mo ro wu o-dorotte."

Yeso ruutute
wu ken net-wu ya-ut-kot
(Mati 8:28-34; Mark 5:1-20)

26 Yeso un yan-neke-mo un wu ne pasuru riib-o dak-o o-Garasa, o ro pesto-de Mar-o o-Gariri à.

27 Bo Yeso yawagte o-riib à, wu gonturu wu ken net-wu, ko-ya-o-Gedara, wu ro un **ya-ut-kot** ne à. Ka net-wu nomog us-hak deen wu ro m-neke үrkor komo wu ro m-she'et o-hur á, se be-de un saag-se un margan-ne wu ro m-she'et.

28 Bo wu hyente Yeso à, wu 'yonsuru us-cor wu kanuru, wu soru hi un de un wu n-dak un na-us Yeso komo wu nomuru o-zaaz, "Yeso, Wa-wu un Shir n-Ton! ¿Ya o cone un me ne? Um konog wo, wo 'ya me үr-koob á!"

²⁹ Wu zeeg kaane remen Yeso zeeg **ya-ut-kot** ye ru un hi-de un wu. Ye swoog wu m-so n-dak, komo hun-ne un wu ka'ag wu ba m-ru, ye ka'ag wu ut-kom us-na ne, wu kesemse. Ka **ya-ut-kot** ye ro wu m-ruut o-kot remen ye zungsute wu.

³⁰ Yeso cituru wu, “¿Waane jin un du?”

“Jin un de ‘Timb.’ ” Wu un shas kaane remen **ya-ut-kot** ro deen un hi-de un wu.

³¹ Ka **ya-ut-kot** ye konuru Yeso, “Wo 'ya te ır-koob un kuub-o ır-duw á.”

³² Caari-o un kur-o un arede ro kane yow yow, ye ro ut-re n-riib ır-dor. Ka **ya-ut-kot** ye konuru Yeso yage ye tuwut be-de un arede, komo wu yaguru ye.

³³ Ye ruuru be-de un ka net-wu, ye warguru be-de un arede. Ka kur-o un arede o yirugburu o-bung se n-me un caari-o o-mar ho-m reeru ye kap.

³⁴ Bo yan arede hyane yo nome à, ye somuru o-rek. Ye ko'oturu hono o-bo ut-kat ne.

³⁵ Hun-ne ruuru ye hyenet yo nome à, komo bo ye wo'onte be-ur Yeso à, ye hyane ka net-wu, wu **ya-ut-kot** ru'e be-de un wu à, wu ro tara un na-us Yeso, ut-gund ne to ır-bon tupse komo wu ro ba un gom, ye hoguru o-gyer kap mo un ye.

³⁶ Ye hyane yo nome à, ye ruru hun-ne bo Yeso taase gom un wu à.

³⁷ Ka da-de hun-ne kap un ka raag-o konuru Yeso wu arag so wu he'e à, remen ye hogute o-gyer. Yeso daare o-hat wu ro ma-to m-arag.

³⁸ Ka net-wu a ruute **ya-ut-kot** be-de un wu à, konuru Yeso, “Yage um dorute wo.”

Amba Yeso zeeru,

³⁹ “Ay, warag o-hur, o rure ye yo Shir nomo wo à.”

Ka net-wu döruru hono o-bo, wu ro ye m-rure yo Yeso nome wu à.

*Wà Jaros wan-ne'a,
un wu ken ne'a-wu né
wu ci'ę gund-o Yeso à*
(Mati 9:18-26; Mark 5:21-43)

⁴⁰ Da-o Yeso müne de ka jit-de o-mar de à, hun-né barkute wu, remen ye ro wu ur'er.

⁴¹ Wu ken net-wu wo'onuru, jin-de un wu Jaros, net wan-co un **kuke-o un yoos un Ma-to Shir**, o ro kané à. Wu soru hi un de un wu n-dak un na-us Yeso wu konuru Yeso remen wu heet un hur-o un wu.

⁴² Remen wà un wu wan-ne'a, wu ro wu wangaan à, hak-se un wu untun op us-yoor [12] wu ro ma-to m-mar.

Yeso ro m-neke, hun-né ro wu m-moordeen ko o ke raag-o.

⁴³ N-mę un ye wu ken ne'a-wu ro kon wu swo ur-koo'b hyó-mo wu m-ru à har hak-us op us-yoor [12], wu hoog kap yo wu rotte à un hoob-o ko-ya-us-baat, amba yatt-wu hokse taas un gom-o un wu á.

⁴⁴ Wu cowuru un buug-de un hun-né n-jim Yeso, komo wu ci'urü riib-o un gund-o Yeso, ka hyó-mo ro wu m-ru à mo ka'uru.

⁴⁵ Yeso cituru, “¿Wan wu né ci me?”

Ko wu ke she'uru, Bitrus zeeru, “Gos-wu, hun-né ro un riib-us ru kap ye ro wo m-megemse.”

⁴⁶ Amba Yeso zeeru, “Wu ken wu ci'ig me, um nak remen 'wons-m ruug be un de.”

47 Ka ne'a-wu napuru Yeso nepste, wu rwuunuru us-zap, wu heeru un na-us Yeso. Un hyan-o un ko wu ke, wu ruru Yeso yo rwo'e wu ci'it Yeso à, komo wu ruru Yeso bo gom-o un wu ta hwew à.

48 Yeso zeeru wu, "Wà re, Shir taaste gom ru, remen o shereg be un de. Arag gwugwu."

49 Yeso ro m-zee un kaané, ko-yan-tom ro m-woon so un hur-o un wan-co un **kuke-o un yoos un Ma-to Shir**. Wu ruru Jaros, "Wà ru wan-ne'a mereste, wo su'e Wa-ur-Yoos á."

50 Amba Yeso hoguru wu zeeru Jaros, "Wo hogé o-gyer á, wo de shér be un de, komo wà ru wua warag ba un gom."

51 Bo Yeso woone un ka hur-o à, wu zeeru ko wu ke wu es n-do, se Bitrus, **Yohana un Yakubu**, se komo tato un wà, o-inu né.

52 Ko wu ke ro us-'won remen ka wà-wu. Yeso zeeru, "No 'won á, ka wà-wu, wu mar á, rew-mo wu rotte!"

53 Ye nemsuru wu kap, remen ye nepse wu mereste.

54 Amba Yeso bopuru kom-o un ka wà-wu, wu zeeru, "Iné, wà re!"

55 Hoog-mo un ka wà-wu muunuru, wu inuru kagat. Yeso zeeru ye, "Ya no wu rii-yo m-re."

56 In-ne ye un wu bopuru o-nu, amba Yeso zeeru ye, "No rure net yo nomé á."

Bor-us jero

*Yeso to mog yan-neke-mo un wu
op un voor [12]
(Mati 10:5-15; Mark 6:7-13)*

¹ Yeso agnuru yan-neke-mo ún wu op ún yoor [12] be-ur gaan, wu ya'uru ye ur-beeb, ut-gwomo ne, to ún ruut ún **ya-ut-kot**, komo ún taas us-gom ne.

² Ka da-de wu tomuru ye, ye rur ma-to ún gwomo-to Shir komo ye taas us-gom.

³ Wu zeeru ye, "No dek rii remen ka hew-de á, o-ko, ko o-ba, rii-yo m-reu, ko hwor, ko matuku-de arge ur-gaan á.

⁴ She'et no be-de a barku no à, har no ruut ún ka bo-qo.

⁵ Be-de hun-ne barku no á, ru no ún ka bo-qo, komo no soks hu-mo ún na-us no, ye nept no huste hi ún no."*†

⁶ Yan-neke-mo ún wu ruuru ye doruru ut-bo, ye ro m-rwor ún ka **Ma-to m-Rerem** to komo ún taas ún gom-se ún hun-ne ko kene.

Here zo'orsute

(Mati 14:1-12; Mark 6:14-29)

⁷ Da-o **Here** [Atipas], ko-gwamna-wu o-Gariri, hoge kap rii-yo takan à, wu zo'oruru, remen ye ken hun-ne ye ro m-zee **Yohana** [Wa-m-Yo'os ún hun-ne n-me m-ho] inute ut-marimar.

⁸ Ye ken ye ro m-zee, **Ereja** mune, komo ye ken ye zee **wan-Rwor un Ma-to Shir** n-ga mute ún hoog ne.‡

⁹ **Here** zeeru, "Um kupste hi-ur **Yohana**, amba awan wu ne wu ka net-wu, wu ro m-nom ún gon se ka rem-se?" Komo wu ro m-senge wu hyenet Yeso.

* **Bor-us jero:5 9:3-5** Hyen komo: Ruka 10:4-11. † **Bor-us jero:5 9:5** Hyen komo: Seng 13:51. ‡ **Bor-us jero:8 9:7-8** Hyen komo: Mati 16:14; Mark 8:28; Ruka 9:19.

*Yəso cokste hun-nə
dugu-üs taan [5,000]*

(Mati 14:13-21; Mark 6:30-44; Yoha 6:1-14)

10 Yan-Tom Yeso müñunuru komo ye rurū Yeso kap rii-yo ye nome à. Wū dekuru ye, komo ye ruurū un hi un de un ye, ye cowuru o ken bo-o jin-de un o o-Besayada.

11 Da-o buug-de un hun-nə hogē kaanē à, ye doruru wū. Wū barkuru ye, wū rurū ye ma-to un gwomo-to Shir, wū taasuru gom-se un ye conē gom-se un ye te à.

12 Da-de ho-ur ro ma-to m-hebe à, yan-neke-mo un wū nən op un yoor [12] haaru be-de un wū ye zeeru, “Zee ka hun-nə ye warag remen ye tuwut ut-hur, ut-kat ne un riib kane remen ye kumut rii-yo m-re un be-de m-rew ne, remen kane rii-yo m-re un be-de m-rew ne ro kon á.”

13 Amba Yeso zeeru ye, “Ya no ye rii-yo ye he m-re à.”

Ye shasuru, “Kap yo te rotte à shon-to ut-ga ut-taan to un jan ne yoor, iwo un con o te he te one hon un ka buug-de un hun-nə de rii-yo m-re?”

14 (Campo-ne woostə dugu-üs taan [5,000] kane.)

Yeso zeeru yan-neke-mo un wū, “Zee no ye she'et buug-ut-buug, hun-nə kwooz-ut yoor un op [50] kō de ke buug-de.”

15 Bo yan-neke-mo un wū komte m-nom kaanē à,

16 Yeso dekuru ka burodi-ut taan-to un ka jan-ye ne yoor, wū gwoturu n-Ton un shir, wū bomuru Shir, wū yeksuru ka ga-to bos-ut-bos

Ruka Bor-us jero:17

li

Ruka yan-Yoos-de o-karamsa

un jan ne. Wu yasuru yan-neke-mo un wu, ye wonge hun-ne.

¹⁷ Kap mo un ye, ye reeru, ye ciig, komo yan-neke-mo un wu morogsuru to kwangé à koor-ut op ut-yoor [12].

Bitrus rworog

ko-wa un wu Yeso ro à

(*Mati 16:13-19; Mark 8:27-29*)

¹⁸ De ken ho-de Yeso ro un kon-se Shir un hon-de un wu, yan-neke-mo un wu haaru be-de un wu. Yeso cituru ye. “¿Wan wu ne ka buug-de un hun-ne de zee um ro?”

¹⁹ Ye shasuru, “Ye ken ne zee **Yohana** Wa-m-Yo'os **un hun-ne m-ho**. Amba ye ken ye zee **Ereja** wu, komo ye ken ye zee wan-gaan be-de un yan-rwɔr un Ma-to Shir n-ga wu muuné un hoog.”§

²⁰ Wu cituru ye, “No ne ¿wa un wu no zee um ro?”*

Bitrus shasuru, “Wo wu, **Kiristi**.”

²¹ Ka da-de Yeso nakuru ye ut-to, “No rure kowan-gaan ka rii-yo á.”

Yeso rworog swo ur-kqob un mar-mo un wu ne

(*Mati 16:20-28; Mark 8:30—9:1*)

²² Wu zeeru ye komo, “Me **Wà-wu un net** a su ur-kqob deen, komo sek-ye, un Gwomo-ne ye un kon-se Shir, komo un **yan-Yoos-de o-karamsa** ne, yea kutu me ut-yagé. Yea ho me, amba me nomé ho-ut tet, man iné un hoog ne komo.”

§ **Bor-us jero:19 9:19** Hyen komo: Mati 14:1-2; Mark 6:14-15;
Ruka 9:7-8. * **Bor-us jero:20 9:20** Hyen komo: Yoha 6:68-69.

23 Wu zeeru ye kap, "Bo үn wu cone m-neke
үn me ne à, se wu, she'eg hi үn de үn wu, wu
dek **kan-q** үn wu ko de ke ho-de, wu doru me.[†]

24 Bo үn wu cone wuke үn hoog-mo үn wu à,
moa ege wu, amba bo үn wu hoog-mo үn wu ege
rem re à, wua kum mo.[‡]

25 ¿Yaane net kume, urege wu kumug saw-to
үn hono o-dak kap, amba wu kum hoog-mo үn
wu á? Wu kum rii á.

26 Urege hun-ne ro m-hoge 'e-m re үn yoos үn
de ne, kaane **Wà-wu үn net** he m-hoge 'e-mo үn
ye da-q wu he m-muun үn sekemse-mo үn wu
ne, үn mo үn tato үn wu ne, үn mo үn yan-tom-
se Shir ne à.

27 Nip-o, ye ken ye be-ur no kane, yea mer á,
se ye hyanag gwomo-to Shir."

Yeso barmute

(Mati 17:1-8; Mark 9:2-8)

28 Untun ho-ut ta'yoor bo m-zee kaane, Yeso
dekeru Bitrus, **Yohana** үn **Yakubu** ne ye nekeru
үn wu ne n-ton үr-dor ye konot Shir.

29 Bo wu ro us-kon à, co-q үn wu barmuru үn
hon, komo saw-to үn wu warguru үt-pus to pyar.

30 Un gyept-o үn yish, hun-ne yoor rwuunuru,
ye ro ut-ma үn wu ne. Ka hun-ne ye **Mosa** wu
үn **Ereja**.

31 Ye rwuunu үn sekemse-mo n-ton ne, komo
ye nomuuru үt-ma үn Yeso ne. Hi-de үn ma-to үn
ye de ka, bo Yeso he m-shoos үn Ma-to Shir wu
meret o-Urusharima à.

[†] **Bor-us jero:23 9:23** Hyen komo: Mati 10:38; Ruka 14:27.

[‡] **Bor-us jero:24 9:24** Hyen komo: Mati 10:39; Ruka 17:33; Yoha 12:25.

³² Bitrus ún ɔr ún wú nē, ye rō ún mar-mo m-rew, amba bō ye zute à, ye hyanúru mok-o Yeso ún ka hun-né ye nē nēn yoor. Ye rō eso ún Yeso ne.

³³ Bō ka hun-né ye aragte ye yage Yeso à, Bitrus zeerú wú, "Gos-wú, nomog ır-bon bō tē rō kane à! Tēa nom depi-ut tet, ır-gaan rem ru, ır-gaan de ma **Mosa**, ır-gaan komo, de ma **Ereja**." (Wú nap yo wú ro m-zee á.)

³⁴ Bō wú rō m-sengé mo tēp à, ke'ente-ır rwúunúru de hókkuru ye de nomúru ye m-wuwúr, **yan-neke-m** Yeso hogúru o-gyer bō ka ke'ente-de hókkę ye à.

³⁵ Cor-o rwúunúru ún ka ke'ente-de o rō m-zee, "Wú ka, wú rō wà re, wú um daage à, hogú no ma-to ún wú!" §*

³⁶ Bō ka cor-o resté à, ye hyanúru Yeso ún hon-de ún wú. Yan-neke-mo ún wú kamúru o-nu, ye rure ko-wan-gaan yo ye hyané ka da-q á.

Yeso taaste gom-mo ún wa-ut-kot

(Mati 17:14-18; Mark 9:14-27)

³⁷ Bō ish gesté à, Yeso ún yan-neke-mo ún wú nē nēn tet kergünúru n-ton ún ka dor-de, caaride ún buug-de ún hun-né wooru be-ır Yeso.

³⁸ Un ka buug-de, wú ken net-wú 'yonsuru us-cor, "Wa-ır-Yoos! Um konog wo, gu wà re, wú rō me wan-campo ún hon-de ún wú!

³⁹ Ko-ya-ut-kot bok wú, wú 'yonsté us-cor wú soru wú pak, kóp-ut rō m-rwúun o-nu, ye rō wú m-rangse kaané, ye wú m-yage wú aragte á!

§ **Bor-us jero:35 9:28-35** Hyen komo: 2Bit 1:17-18. * **Bor-us**

jero:35 9:35 Hyen komo: Isha 42:1; Mati 3:17; 12:18; Mark 1:11; Ruka 3:22.

Ruka Bor-us jero:40

liv

Ruka Bor-us jero:47

40 Um konog yan-nekem ru remen ye ruuté ka wa-ut-kot wu, amba ye hoks á.”

41 Yeso shasuru, “Re nome ne no gokste o-nip á, no **ya-ur-ba'as!** ¿Har yan da-o um he m-hakkure un no ne?” Ka da-de wu zeeru ka net-wu, “Hante wà ru kane.”

42 Bo ka wà-wu ro m-nekne à, ka wa-ut-kot wu kapsuru wu n-dak kak. Yeso huru wa-ut-kot ut-gaag. Wu taasuru gom-o un ka wà-wu, wu tebburu ka tato-o.

43 Ka hun-ne ye kap hyanuru o-made, ut-gos, un 'wons-mo Shir ne.

*Yeso doog rwor-m ma-to
un mar-mo un wu*
(Mati 17:22-23; Mark 9:30-32)

Da-o hun-ne ro un barag-se un kap rii-yo Yeso ro m-nom à, wu zee yan-neke-mo un wu,

44 “To-ut to ka no rii-yo um he no m-rure á! A ya'as **Wà-wu un net** be-de un gwomo-to un hun-ne.”

45 Amba yan-neke-mo un wu ye nap yo wu ro ye m-rure á. A rwunte to cas bo ye he m-nap á, komo ye cit wu ko yan yo á, remen ye ro m-hoge o-gyer.

*¿Wa jiishe ut-gossu ne?
(Mati 18:1-5; Mark 9:33-37)*

46 Ma-ut sunute **yan-neke-m** **Yeso** ye conog ye nep wu jiishe ut-gos à, be-de un ye.[†]

47 Yeso napuru yo ye ro m-ceker à, wu deknuru wà rek-wu, wu essuru wu n-riib o un wu.

[†] **Bor-us jero:46 9:46** Hyen komo: Ruka 22:24.

48 Wu zeeru ye, “Ko wu ke barkə ka wà-wu un jin un de, wu barkutu me, komo wu barku me à, wu barkutə wu totne me à. Remen kaanə wu ro rek-wu be-ur no à, wu ro gos-wu kap.”‡

Bo un wu barku no à, wu ma no wu
(Mark 9:38-40)

49 **Yohana** cepuru ut-ma, “Gos-wu, te hyanag wu ken net-wu, wu ro m-ruut un **ya-ut-kot** un jin un du, te zeeru wu yage, remen be-ur na wu ro á.”

50 Yeso zeeru wu un or un wu ne, “No do wu m-wen á, remen ko wu ke wu yagu no á wu ma no wu.”

Ya-o-Samariya yagutə goks un Yeso

51 Bo da-o woqətə yow yow q Shir hette Yeso m-dək n-ton à, wu zongsuru hur-de un wu, wu bopuru cəw-yo o-Urusharima.

52 Wu tomuru yan-tom-yə un wu un co, n-me bo-o o-**Samariya** remen ye estə ko yo ke rii-yo hond hond rem Yeso.

53 Amba ka hun-ne ye reəno ye goks wu á, remen ye nepse wu bupse cəw-yo o-Urusharima.

54 Da-q yan-nekeə-mo un wu **Yakubu** un **Yohana** hyanə kaanə à, ye zeeru, “Gos-wu, ¿o conog te agan o-ra n-ton o saburse ye?”§

55 Yeso wakturu wu kangsuru ye.

56 Yeso un yan-nekeə-mo un wu ne haaru de ken bo-de.

‡ **Bor-us jero:48 9:48** Hyen komo: Mati 10:40; Ruka 10:16; Yoha 13:20. § **Bor-us jero:54 9:54** Hyen komo: 2Gwm 1:9-16.

*Wan-dore-m Yeso
(Mati 8:19-22)*

⁵⁷ Bo ye aragte arag-mo un ye à, wu ken net-wu zeeru Yeso, "Man dore wo kó ke so o ha'e."

⁵⁸ Yeso zeeru wu, "Kondo ro ut-wu ne, yege-no ro ut-kur ne, amba **Wà-wu un net** rott be-de wu he m-rus un hi-de un wu á."

⁵⁹ Wu zeeru wu ken net-wu, "Dond me."

Amba ka net-wu zeeru, "Gos-wu, yage um ji'iste ur-takan remen um jukt tato re, da-o wu mere."

⁶⁰ Yeso shasuru wu, "Yage margan-ne jukt u-de un ye. Wo ha, o kó ot gwomo-to Shir."

⁶¹ Wu ken wu zeeru, "Gos-wu, man dore wo, amba se um kamasute hur-o re."*

⁶² Yeso zeeru wu, "Kó wu ke wu bope kerem-de un na à, ka da-de wu masuru m-wakte us-ajima ne, hwaa-o wu ro be-de un gwomo-to Shir."

Bor-us op

*Yeso to mog hun-ne
kwooz-ut tet un op un yoor [72]*

¹ Bo un kaane, Yeso daaguru komo ye ken hun-ne ye kwooz-ut tet un op un yoor [72]. Wu tomuru ye yoor yoor, ye tek co-o un wu ye tuw kó o ke bo-o, un kap be-de wu ro ma-to m-ha ne un hi un de un wu à.

² Wu zeeru ye, "Ce-m rodeen, amba ya-m-ce hiin. Kon no wa-o-kat-wu doon ya-m-ce, remen ye komot ka ce-mo un wu mo.*

* **Bor-us jero:61 9:61** Hyen komo: 1Gwm 19:20. * **Bor-us op:2 10:2** Hyen komo: Mati 9:37-38.

3 Neké nō! Mē nō m-tōm ʉntʉn ca be-de ʉn yegē-dur.[†]

4 Nō dek hwor á, kō o-ba, kō nō dek ka'ante-to arge na-o o-gaan á. Nō es nō gaste net ʉn cōw á.

5 "Da-ó nō iné m-cōw ʉn օ ken hur-ó, takan nō m-zee, 'Shir 'ye ka hur-ó m-gwugwu.'

6 Urege yē barkutu nō, Shir a 'ye yē gwugwu-mo ʉr-hur deen. Amba urege yē barku nō á, Shir a 'ye yē gwugwu-mo ʉr-hur á.

7 She'et nō ʉn hur-ó ʉn yē barku nō à, nō re nō sū yo yē ya'u nō à, remen ya-m-sēngē a topo yē sēngē-mo ʉn yē. Nō pa ʉt-hur á.[‡]

8 "Da-ó nō tuwē n-mē o-bo, komo a barku nō, re nō yo a hantu nō à.

9 Taas nō ye, gom-se ʉn yē se yē rotte à ʉn ka bo-ó. Nō zee ka hun-nē yē, '**Gwomo-to Shir** haante yow yow be-ʉr nō.'

10 Amba da-ó nō tuwē n-mē o-bo komo a barku nō á, ru nō ʉn riib ʉs-cōw nō zee,

11 'Kō hu-mo ʉn bo-o nō mo daputē ʉs-na à, te sokstē mo ʉn hi ʉn nō. Amba noa baks gwomo-to Shir haante yow yow ʉn nō ne!'§*

12 Mē nō m-rurē, ho-de ʉn piish ʉt-ma, Shir a hogē 'wōn-de bo-ó o-**Sodom** wū yage ka bo-ó 'yarū nō à![†]

*Bor-to 'yare o-nip à
(Mati 11:20-24)*

† **Bor-us op:3 10:3** Hyen komo: Mati 10:16. ‡ **Bor-us op:7 10:7** Hyen komo: 1Kor 9:14; 1Tim 5:18. § **Bor-us op:11 10:4-11** Hyen komo: Mati 10:7-14; Mark 6:8-11; Ruka 9:3-5. * **Bor-us op:11 10:10-11** Hyen komo: Seng 13:51. † **Bor-us op:12 10:12** Hyen komo: Taka 19:24-28; Mati 11:24; 10:15.

13 “Rii-yo үr-'wən yo nə ya-o-Korazin! Rii-yo үr-'wən yo nə komo ya-o-Besayada! Ürege hyat-tə a nəmə be-үr nə à, a nəmog tə o-Taya o-Sidon nə, hun-nə yə үn kanə otte she'etə, n-dak yə tūp gund-tə үn naasə-mə үt-mən, yə aase hi үn de үn yə m-cəw, a nept yə yagute **ba'as-de** үn yə.‡

14 Nəqə sə үr-kəqb arge o-Taya o-Sidon nə, hə-de un piish үt-ma.

15 Komo rem ru, o-Kapanahum! ¿Wo үn cən jaks үn hi үn du n-Tən үn shir? Shir a jorbə wə үn kuub-q o-ra!”§

16 Yəso zeerə yan-neke-mə үn wə, “Kap wə hogu nə à, wə hogute mə, komo wə 'yare nə à, wə 'yarag mə, kaanə komo wə 'yare mə à, wə 'yarag wə tomnə mə à.”*

*Ka hun-nə yə kwoqz-üt tet
un op un yoor [72] müunte*

17 Ka hun-nə yə kwoqz-üt tet un op un yoor [72] campo-nə müunte o-zak nə dəen. Yə zeerə, “Gos-wə, ko **ya-üt-kot** yə nomutute o-dorotte un jin үn du!”

18 Yəso shasuru yə, “Um hyanag **ko-Gwomo-wə un ya-üt-kot** he'entə n-dak үntün us-myakt.

19 Hogu nə! Um ya'ag nə үt-gwomo, nə yawag hwo, үn tot-ne, nə saburse 'wəns-mə үn wa-üt-yage, komo yea ci nə á.†

‡ **Bor-us op:13 10:13** Hyen komo: Isha 23:1-18; Izik 26:1—28:26; Jowe 3:4-8; Emos 1:9-10; Zeka 9:2-4. § **Bor-us op:15 10:15** Hyen komo: Isha 14:13-15. * **Bor-us op:16 10:16** Hyen komo: Mati 10:40; Mark 9:37; Ruka 9:48; Yoha 13:20. † **Bor-us op:19 10:19** Hyen komo: Bong 91:13.

20 Amba no nom o-zak remen **ya-ut-kot** nomotu no o-dorotte á, nom no o-zak remen Shir geneg jin-ut no be-de wu n-ton.”

*Yeso nomog o-zak
(Mati 11:25-27; 13:16-17)*

21 Un ka da-o **Kukt-o Shir** sho'osté Yeso o-zak, wu zeeru, “Tato re, Wan-Koyan n-Ton un dak ne, um bomog wo remen o kutute ye rotte us-nap á, rii-yo o wuke ya-us-weer un ya-us-nap ne à. Ee, tato re, kaané o coné o nom.

22 “Tato re, ya-ag me rii kap. Yatt-wu napé yo ka wà-wu ro á, se tato un wu, komo yatt-wu napé yo ka tato-o ro á, se ka wà-wu, se komo ye ka wà-wu daage wu rurute ye à.”‡

23 Ka da-de Yeso wakturu be-de un yan-neke-mo un wu un riib un hon-de un ye wu zeeru ye, “No reeg ur-ho no hyenet rii-yo no hyane à!

24 Me no m-rure, yan-rwor un Ma-to Shir deen un gwomo-ne ro conog ye hyen yo no hyane à, amba ye hoks á, komo ye ro conog ye hogé yo no hogé à, amba ye hogé á.”

*Sha-mo ut-ma to un
ko-Samariya wan-hur-de ur-bon*

25 Wan-napse o-**karamsa** haanté remen wu ce'ept Yeso. Wu zee, “Wa-ur-Yoos, ¿re ne um he m-nom um kumut hoog-q ba m-ta?”

26 Yeso shasuru wu, “¿Ya ne **karamsa**-o Shir zee? ¿Re ne o waksé q?”

‡ **Bor-us op:22 10:22** Hyen komo: Yoha 3:35; 10:15.

²⁷ Ka n̄et-wu shasuru, "C̄on Yawe Shir ru un
hur un du myet, un hoog-m ru ne kap, un 'wons-
m ru ne kap, un weer-us ru ne kap, o cun wan-
bor-o ru bo o conē hi un du à."§

²⁸ Yeso shasu wu, "O shaks hond hond, nom
kaanē, woq kum hoog-o ba m-ta."*

²⁹ Amba ka **wan-Yoos-de o-karamsa** wu
conog wu muut hi un de un wu ba **ur-ba'as**,
remen kaanē wu cituru Yeso, "¿Wa ne ro ko-wan-
bor-o re?"

³⁰ Yeso shasuru wu, "Wu ken n̄et-wu ro m-neke
rwuun-mo o-Urusharima wu ro m-ha o-Jeriko,
ya-ur-kwup kupuru wu, ye dekuru kap yo wu
rotte à, ye buuguru wu, ye yagu wu ma-to m-
mar.

³¹ Haanuru wu ken wan-**Cow un kon-se Shir**,
wu ro m-dore un ka cow-yo, amba bo wu hyente
ka n̄et-wu à, wu pa'uru un riib.

³² Un ka cow-yo komo wu ken wu ko-**Rewi**
donte yo wu arguru, wu gwoturu ka n̄et-wu, ka
da-de wu arguru arag-mo un wu o ka riib-o.

³³ Amba ko-**Samariya-wu** ro ır-hew un ka
cow-yo à, wo'onuru be-de un ka n̄et-wu, bo wu
hyente wu à, hur-de un wu hoguru 'won-de un
ka n̄et-wu.

³⁴ Wu haaru be-de un wu, wu sosuru wu ka
nát-to, wu rwo'uru now-mo us-baat, wu yereru
ut-magund, ka da-de wu deturu ka n̄et-wu n-ton
o-janka yo un wu, komo wu heeturu wu be-de
un o ken hur-o, kanē a gwotę wu.†

§ **Bor-us op:27 10:27** Hyen komo: Kara 6:5; Rewi 19:18.

* **Bor-us op:28 10:28** Hyen komo: Rewi 18:5. † **Bor-us op:34 10:33-34** Hyen komo: 2Nom 28:15.

³⁵ Bo ish geste à, wu rwunturu hwor-yę jir-ut yoorto ır-guwus, wu yasuru wa-ır-güt. Wu rurü wa-ır-güt, ‘Gwot wu ır-bon ne, da-o me muunę un ka cow-yo, man top wo yo o ho'ę be-de un wu à.’ ”

³⁶ Yeso cituru, “Un hyan-o ru, be-de un ka hun-ne tet ye, ɿwa nomę ıntun ko-yan-bor o-hur be-de un ka net-wu ya-ır-kwup buuge à?”

³⁷ Ko yan-Yeos-de o-karamsa shasuru, “Ka wu nomę yo kutę hun-ne wu hogute 'won-de un wu à.”

Yeso zeeru, “Wo neke, o nom kaane.”

Yeso heete Marta ne un Meri ut-tuw

³⁸ Bo Yeso un yan-neke-mo un wu ne aragte arag-mo un ye à, wu haarü de ken bo-de wu ken ne'a-wu jin-de un wu Marta, barkuru Yeso un hur-o un wu.

³⁹ Wu ro o-heno ne, jin-de un wu **Meri**, wu she'ete un na-üs Yeso wu ro m-hoge yo Yeso ro ır-yoos à.‡

⁴⁰ Marta hoge rereem-mo un kaane á, remen sengem-mo ro un co-o un wu à, wu haanuru wu zeeru, “Gos-wu, ɿwo hyan heno re yaksutu me m-senge un hon-de à? Zee wu haan wu gu me!”

⁴¹ Gos-wu shasuru wu, “Marta, Marta! Hur un du rut á, o zorute remen rii deen,

⁴² amba gaan-yo cot, jiishe ır-bon. **Meri** dak kashi un rii. Komo a rumus wu yo á.”

‡ **Bor-us op:39 10:38-39** Hyen komo: Yoha 11:1.

Bor-us op o-gaan

*Yēso yooste bo a he kon-se үn Shir à
(Mati 6:9-13; 7:7-11)*

¹ De ken ho-de Yēso rō үn kon-se үn Shir үn de ken be-de. Bo wū komtē à, wan-gaan be-de үn yan-neke-mo үn wū zeerū wū, “Gos-wū, yoosu té bo té he kon үn Shir à, bo **Yohana** yoose yan-neke-mo үn wū à.”

² Yēso zeerū ye, “Da-q nō rō үn kon-se үn Shir à, zee no kaané:

“Tato té, té konog hun-né sekemse jin үn du.
O yage gwōomo-ut ru haanté be үn té.

³ Ya té rii-yo m-re yo үn kō de ke ho-de, yo té o-hoob à.

⁴ Soksu té **ba'as** үn té,

remen té sokstè **ba'as-de** үn kō wū ke wū
nomu té **ur-ba'as** à.

Komo wō yage té té heet be-de ut-meger á.’ ”

⁵ Komo Yēso zeerū yan-neke-mo үn wū, “A zee wan-gaan be-ur nō haag hur-o nay үn wū m-tet da-o purge, wū zee, ‘Nay, muugū mē shon-ut tet-to ut-ga.

⁶ Wū ken nay re wū, wū rwūuné ur-hew à, wū woonté үn hur-o re, amba mētt rii-yo m-re yo um he wū m-'ya á!’

⁷ A zee komo nay ru shasunte n-mē o-hur, ‘Wō su mē á! Um tegussute ish, komo mē domb үn yakar re ne. Man hoks m-iné um ye'et wō rii á.’

⁸ Mē nō m-rure, urege ma wū iné remen wū ya'asté wō ka shon-to ut-ga tō remen wō nay үn wū á, wūa iné wū ya'asté wō kap rii-yo o cōne à, remen wō hogé 'e-mo үn 'yons үn wū o senguté wū m-cit á.

⁹ “Remen kaanę um zeeg no: Kon no, Shir a 'ye no, hoob no, noa kum, ko'ot no ish, Shir a tikshę no.

¹⁰ Remen kap ye kone à, Shir a 'ye ye, komo ye hoobe à, yea kum, komo wu ko'ote ish à, Shir a tikshę wu.

¹¹ Hogu no, no tat-ne, da-o wà ru kone o-jan, ¿woa 'ye wu o-hwo?

¹² Komo da-o wà ru kone ur-ge, ¿woa 'ye wu o-tot? Ay!

¹³ Nø yan-men-ut jaas-to, no nak 'ya un yakar no rii-yo ur-bon. ¿Re he m-nom un ne, tato no n-ton rotte a 'ye ye kone wu Kukt-o un wu á? Eba, wua 'ye ye!”

*Yeso un ko-Gwomo-wu
un ya-ut-kot ne “Beruzabur”*

(Mati 12:22-30; Mark 3:20-27)

¹⁴ Wu ken net-wu ro m-hoks m-teper á, remen ya-ut-kot daag wu ur-hi. Yeso ruuturu ka ya-ut-kot ye, ka da-o ka net-wu hoksuru m-teper.

¹⁵ Amba ye ken hun-ne ye zeeru, “**Beruzabur** wu, **ko-Gwomo-wu un ya-ut-kot**, wu ya'e wu ur-beeb de un ruut un ye.”*

¹⁶ Komo ye ken ye conog ye ceeb Yeso. Remen kaanę ye cituru, wu kute ye ut-hyat ye nept Shir ya'e wu.[†]

¹⁷ Amba Yeso napuru yo ye ro us-barag à, wu zeeru ye, “Ko o ke dak-o wonge hi un de un o kwukur ur-kwukur ye ma'aste m-dum un hi un

* **Bor-us op o-gaan:15 11:15** Hyen komo: Mati 9:34; 10:25.

† **Bor-us op o-gaan:16 11:16** Hyen komo: Mati 12:38; 16:1; Mark 8:11.

de ḫn yē ka dak-o a she'et deen á. Hur-o wonge hi ḫn de ḫn o à, o he de m-es á.

¹⁸ Uregē gwomo-to ḫn **ko-Gwomo-wu ḫn ya-ut-kot** Wongute, to ro m-dum ḫn hi ḫn de ḫn to, ¿re he m-nom to she'etté? Nō zeeg um ruute **ya-ut-kot** remen **Beruzabur** ya'ag me ır-beeb de m-nom kaané.

¹⁹ Uregē kaané o me yē m-ruut, re ne yan-dore-m no ro yē m-ruute ne? Yan-dore-m no yea hyen no ba'asuté no hond hond á!

²⁰ Ai ka rii-yo um nomē ḫn beeb-de Shir o rwo'e um ruute **ya-ut-kot**, kaané, komo a kutute no o ka gwomo-to Shir ro be-ır no.

²¹ "Da-o ko-beeb ro ḫn 'er-de ḫn hur-o ḫn wu ḫn por-to ḫn wu ne, wua gu hur-o ḫn wu ḫn saw-to ḫn wu ne.

²² Amba da-o wu jiishé wu m-'wons hébę wu à, wua hoks wu, wua rumus wu saw-to ḫn wu to ır-gün kap to wu sekte hur-de ḫn wu à. Wu wonge yē ken yē saw-to ḫn wu.

²³ "Ko wu ke wu ro ḫn hon ḫn me ne à, ko yan-yage-ut re wu, ko wu ke wu yage me m-gu m-morogse à, cakarse-mo wu rotte.‡

Muin-mo ḫn ya-ut-kot (Mati 12:43-45)

²⁴ "Da-o wa-ut-kot ru be-de ḫn net, wu ro m-dore ḫn dak-ut 'hwo'og-to ḫn hoob-o ḫn be-de m-cow wu wuwute. Uregē wu kum á, wu ro m-zee ḫn hi ḫn de ḫn wu, 'Man warag ḫn hur-o re.'

²⁵ Wu warge wu 'wossé ka hur-o cas cas ır-bon ne.

‡ **Bor-us op o-gaan:23 11:23** Hyen komo: Mark 9:40.

26 Ka da-de wu haaru wu banduru ye ken ye nen ta'yoor-ye jiishe wu m-zom à, ye haaru ye she'eturu kane. Da-o ye komse kap à, gom-o un ka net-wu m-moka qa jiish o n-ga.”

Zak-o nip

27 Bo Yeso komte m-zee kaane à, wu ken ne'a-wu teprunuru n-men un buug-de un hun-ne, wu zeeru Yeso, “Ko-wa-o-kwum-wu, ka ne'a-wu mate wu gut wo à.”

28 Amba Yeso shasuru, “Ye ma ya-o-zak-ye, ye hoge Ma-to Shir ye dore to à!”

Cot-o ut-hyat

(Mati 12:38-42)

29 Bo hun-ne morge be-ur Yeso à, wu senguru m-zee, “Hun-ne ye m-moka ro un men-ut jaas-to ne! Ye ro m-cit a kute ye ut-hyat, amba ko o-gaan man kute ye á se hyat-ut **Yunana**.§

30 **Yunana** napa-o be-de un hun-ne ye o-Neneba, kaane komo **Wà-wu un net** napa-o be-de un hun-ne ye m-moka.*

31 Ho-de m-piish ut-ma, gwomo-de o-Sheba [ne'a] wua ine eso wu kute ye **ba'as-de** un ye, remen wu neknute rwuun-mo un dak-o un wu, wu hogute yoos-de us-weer de ma ko-Gwomo **Suremanu**. Me no m-rure, wu ken wu ro kon wu jiishe **Suremanu** à.†

32 Ho-de un piish ut-ma hun-ne ye o-Neneba yea ine ye cit no, remen ye yagute nom **ur-ba'as**

§ **Bor-us op o-gaan:29 11:29** Hyen komo: Mati 16:4; Mark 8:12.

* **Bor-us op o-gaan:30 11:30** Hyen komo: Yuna 3:4. † **Bor-us op o-gaan:31 11:31** Hyen komo: 1Gwm 10:1-10; 2Nom 9:1-12.

da-ø ye hogé **Yunana** rø m-rwør үn Ma-to Shir
à, me no m-rure komo, wü ken wü rø kón kané
wü jüshé **Yunana** à!‡

Cecas-mo o-wur
(Mati 5:15; 6:22-23)

³³ “Yatt-wü he dø үr-pitirra wü wukuru de á,
kø wü hókkuru de o-shaar á, amba wüa sek de
n-ton remen hun-né hyenet m-cecas bø ye rø m-
cowon n-mé à. §

³⁴ Ya yish no rø үntün үr-pitirra, үn würo no.
Urege yish no rø kerker, würo no kap oa nom
kyarkyar, amba yish no ro үr-bon ne á, würo no
kap oa ma'as n-mé o-comb.

³⁵ Ceker no үr-bon ne, yo no deke nip-ø à, nip-o
jip bo-to á.

³⁶ Kang-ø o-gaan, urege no conog no nep Shir,
wüa rüru no kap yo rø o-nip à. Urege ko raag-o
gaan no 'yar yo rø o-nip á, oa nom sa o zee no rø
үr-she'et be-de үr-pitirra.”

Yeso cikt Parisa-ne
un yan-m-yoos o-karamsa ne
(Mati 23:1-36; Mark 12:38-40)

³⁷ Bo Yeso komte үt-ma à, ko-**Parisa** banuru
wü re үn rii-yo m-re. Wü cowuru n-mé wü
she'eturu tara wü reet.

³⁸ Ka ko-**Parisa**-wü bopuru o-nu da-ø wü
hyane Yeso wü sapt үt-kom á.

³⁹ Kaane Gos-wü zee wü, “M-moka no **Parisa**-
ne no rø m-so'os jim-de үr-ibitte үt-kök ne, amba
me-үr no rø cip үn hu ne.

‡ **Bor-üs op o-gaan:**32 11:32 Hyen komo: Yuna 3:5. § **Bor-üs**
op o-gaan:33 11:33 Hyen komo: Mati 5:15; Mark 4:21; Ruka 8:16.

40 Raag-ne! Shir, wu nome үr-do à, wu nome үr-me!

41 Amba ya'as no koqb-ne yo ro n-me үr-ibitte үt-kok ne à, Shir a so'osu no ko yo ke rii-yo.

42 “Tu no yish **Parisa**-ne, remen rii-yo o-gyer yo be-үr no, no m-ya'as үn Shir o-gaan be-de үn op үn ko yo ke rii-yo no m-kum da-o m-ce ko yo rodeen á. Үn hwor ne, үn to ken saw-to ne, amba no m-nom o-nip á, komo no con Shir á. Yoos no kap, no jore ko o-gaan á.*

43 “Tu no yish **Parisa**-ne, remen rii-yo gyer-yo no, no conog be-to үr-she'et to a өsse үn hon à, n-me үn kuke-to үn yoos үn Ma-to Shir, no cun hun-ne ye kwukt n-dak ye gas no be-de үt-baab m-o ne.

44 Tu no yish remen rii-yo gyer-yo be-үr no! Ya no ro үntun saag-se ba o-napa, se hun-ne ro m-yawag ba ye үn nap á.”

45 Wan-gaan be-de үn yan-Napse o-**karamsa** zeeru wu, “Wa-үr-Yoos, da-o o zeк kaane à, o ci'ig to үr-hur!”

46 Yeso shasuru, “No ma tu no yish remen rii-yo gyer-yo yan-Napse o-**karamsa**! No sawsүte hun-ne үt-saw үn hi-to үn ye, to ro ba m-rerem mo m-saw á, amba no үn hi үn no, no hoks m-neks o-jow no guut ye m-saw үn ka saw-to á.

47 Tu no yish remen rii-yo gyer-yo be-үr no, no ja'astu saag-se үn yan-rwor үn Ma-to Shir, ka yan-rwor үn Ma-to Shir ye ya-n-ga-ye no ho à.

* **Bor-us op o-gaan:42 11:42** Hyen komo: Rewi 27:30.

48 Nō ma үн hi үн nō, nō gokstę yo ya-n-ga-yę nō nę nome à, ye hoog yan-rwör үn Ma-to Shir, nō komo nō maag saag-se үn ye үt-raks.

49 Remen kaane, węer-se Shir zeeg, ‘Man tomo ye yan-rwör үn Ma-to Shir үn yan-tom nę, yea ho ye ken ye, komo ye ke ye ken ye.’

50 Shir a ‘ye hun-nę ye үn ka da-o үr-kooబ remen ye hoog yan-rwör үn Ma-to Shir kap, cin da-o a nome hono o-dak à.

51 Da-o **Keen** ho'ę **Eber** à ha-mo үn, da-o hun-nę ho'ę Zakaraya, (wü a ho'ę үn tete-o o-hana үn be-de ba m-kuköp nę n-mę үn **Pyo-o Shir**). Ee, mę nō m-rure, hun-nę ye m-moka a su үr-kooబ remen ye kap!†

52 “Tu nō yish remen rii-yo gyer-yo be-үr nō yan-Napse o-karamsa! Nō wukute rii-yo m-tiksh үn ish-o үn hur-o үs-nap. Nō cow á, nō węneg komo ye cone m-cow à.”

53 Da-o Yeso yage ka be-de à, **yan-Yoos-de o-karamsa** үn **Parisa-ne** taknuru ya'as үn Yeso **ur-ba'as** ba m-rearem. Ye cituru wü үs-cot deen remen

54 ye cept wü, ye bupt wü m-zee үn rii-yo **ur-ba'as**.

Bor-us op us-voor

*Kangse-de o-shępe
(Mati 10:26-27)*

1 Bö hun-nę deen morgute à, har ye ken ye rö m-yawag үn ye ken, үr-takan Yeso zeeru yan-neke-mo үn wü, “Tu nō **Parisa-ne** yish remen

† **Bor-us op o-gaan:51 11:51** Hyen komo: Taka 4:8; 2Nom 24:20-21.

no hyenet shépe-ó үn ye. Ye wékt m-zéé үn rii
komo ye nomuru yo ken yo үn hon.*

² Bo үn yo a hókké à, Shir a upsusse yo, komo
kap yo a wuké à, Shir a rwuunté yo.[†]

³ Remen kaané, bo үn yo no rworé o-comb à,
a hogé yo үn non-hó cangam, komo bo үn yo no
nomé pegesse us-har n-mé o-kuké tigushé, a ko'ot
yo n-ton үr-doob de o-kuké.

Wu no he m-gyer à

(Mati 10:28-31)

⁴ "Mé no m-ruré, nay re né, no hogé gyer-o үn
ye he m-hó o-wúr á, amba yea hoks m-nom yo
arge kaané á.

⁵ Man kutu no wu no he m-gyer à: Gyer no Shir,
wu he m-hó à, wu ho'ë komo wu ro ut-gwomo ne
wu jorbuté үn den-o o-ra. Dék no ma-ut re, wu
wu no he m-gyer!

⁶ "Gorop taan yea rwuunté hwor dëen á. Kap
үn kaané né, ko o-gaan yo ka Shir ut-tó á.

⁷ Ko hi-se үn hi-ut no ogse sé ro kap. Remen
kaané no hogé o-gyer á, no jiishté gorop dëen үn
hyan-o Shir.

Ye ken ye gokste Yeso ye ken ye 'yarag wu

(Mati 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

⁸ "Mé no m-ruré, bo үn ye rwuuné cas ye zee
ye ma re ye ro à, **Wà-wu үn net** wua nomé ye
kaané үn co-o үn Shir үn yan-tom-ye үn wu ne.

* **Bor-us op us-yoor:1 12:1** Hyen komo: Mati 16:6; Mark 8:15.

† **Bor-us op us-yoor:2 12:2** Hyen komo: Mark 4:22; Ruka 8:17.

9 Amba ka ye rwune cas ye zee ye 'yarag me à, **Wà-wu un net** wu 'yer ye un co-o un Shir un yan-tom-ye un wu ne.

10 "Bo un wu zee gom-de üt-yage to un **Wà-wu un net**, Shir a hoks m-soks **ba'as-de** un wu. Amba ka ye zee ma-to o-yo'og un **Kukt-o Shir** à, Shir a soks **ba'as-de** un ye á.‡

11 "Da-o ye heetu no un kuke-to un yoos un Ma-to Shir remen ye megertu no ko be-de un ya-o-dak un gwomo-ne, hur-ur no wurge á, un yo no he m-shas á, ko m-zee á.

12 Hur un no wurge á, remen **Kukt-o Shir** un ka da-o oa yoosu no go un yo no he m-zee à."§

*Sha-mo üt-ma to un
ko-ya-o-kwum ko-raag*

13 Wu ken net-wu un buug-de un hun-ne zeeru Yeso, "Wa-ur-Yoos, rure sek-wu re te wong saw-to tato te yaksu te à."

14 Yeso shasuru wu, "Wan-yen de, ¿woa ya'u me m-piish üt-ma ko um wong no üt-saw nen yoor?"

15 Wu dooru ye m-zee kap mo un ye, "Gwot no, no 'er hi un no, un ko yo ke cow-yo o-sub yo. Shir nom hoog-mo un net, remen wu morogsute üt-saw á, ko-yan-kwum-o un wu."

16 Ka da-de Yeso ruru ye ka sha-mo üt-ma mo: "A nomog wu ken net-wu ko-ya-o-kwum-wu ro o-kat ne à, o nomog ur-bon.

‡ **Bor-us op us-yoor:10 12:10** Hyen komo: Mati 12:32; Mark 3:29. § **Bor-us op us-yoor:12 12:11-12** Hyen komo: Mati 10:19-20; Mark 13:11; Ruka 21:14-15.

17 Wu taknuru us-ceker un hi un de un wu,
 'Mett be-de un es un hyo re á. ¿Re ne o ka um
 he m-nom?

18 Yo um he m-nom à yo ka: Man bu'ug byo-ut
 re um meet ut-caari, be-de um he rwo un hyo re
 un to ken saw-to o-kat to ne à.

19 Ka da-de man zee hi un de, o reeg ur-ho! O
 kumug kap rii-yo ur-bon yo o cone à, har hak-se
 nomot deen. Dek m-hoog ceen, re o su, o hoge
 rerem-m ru.'

20 "Am*ba* Shir zeeru wu, 'Wo ko-raag! Un ka
 tet-mo um conog hoog-m ru, wa un wu ne he
 m-dek kap ka saw-to o morogse hi un du à?'

21 Yeso busuru m-zee, "Kaane to ro un ye
 morogse ut-saw remen hi un de un ye à, am*ba*
 yan-rii ye á be-de Shir remen ye nom rii-yo Shir
 cone á."

Bop Shir

(Mati 6:25-34)

22 Ka da-de Yeso zeeru yan-neke-mo un wu,
 "Un kaane, me no m-rure, no naas ut-men remen
 rii-yo m-re yo no cone no kumut hoog, ko gund-to
 m-cop o-wur á.

23 Hoog-m jiishte rii-yo m-re, komo wur-o
 aragte ur-matuku.

24 Gwot no yege-kanwo, ye m-go á, ye ne m-
 ce á, ye rott ut-byo á. Shir ro ye m-reegte! No
 aragte kawon deen!

25 Yatt-wu he hoks un dowe hi un de un wu
 o-da hiin remen rii-yo suwe wu à.

26 Ko no suwe hi un no moa gu no rii ko hiin
 be-de un rii-yo jiishte yo no cone á untun ut-ga
 un saw-to m-cop ne.

²⁷ Gwɔt nō bō üt-darag üt-mōk nē rō үn m-bō'qse o-kōt à. Tō rō m-gwōw á, ko tō ce'e hi үn de үn tō üt-matuku. Amba mē nō m-rūrē, ko ko-Gwōmo **Suremanu** kap үn kwūm-o үn wū nē, wū cop saw-tō үr-bon үntūn o-gaan yo үn ka mok-to üt-darag tō á.*

²⁸ Urege Shir rō m-tupe үn gwō-se o-kōt üt-matuku gwō-se rō caanē à, m-buk sē rō kōn á, sē tukse. Nō aragte sē, ḷremen yan o wū hette nō m-wēn үn rii-yo m-cope? Nō shēr be-de Shir deēn á!

²⁹ "Nō zo'ore үn rii-yo nō he m-re m-swo nē á.

³⁰ (Yē ye napē Shir á, hono o-dak rō m-rangse үn hi үn de үn yē remen ka saw-tō.) Tato nō nepse nō conog ka saw-tō remen nō kumut hogq.

³¹ Hoob nō gwōmo-tō үn Shir, komo wūa kumu nō ka saw-tō.

O-kwūm n-Tōn (Mati 6:19-21)

³² "Nō hōgē o-gyer á, nō kur-de үn ca re, amba myet un kaanē nē no hōgē o-gyer á. Tato nō rō o-zak, wū ye'et nō gwōmo-tō үn wū.

³³ Baab nō kap yo nō rottē à, nō ya'as kōgb-nē hwōr үn ka cōw-yo nōa kum o-kwūm n-Tōn be-de Shir. Nomo nō hi үn nō be-de үr-ess de ba m-ta, komo nō es kwūm-o nō n-ton, be-de օa heeb á, remen yatt ko-hyow-wū he m-ci á, komo rēn a hoks օ m-naas á.

³⁴ Remen be-de kwūm-o ru rō à, kānē hur үn du rō.

* **Bor-us op us-yoor:27 12:27** Hyen komo: 1Gwm 10:4-7; 2Nom 9:3-6.

She'et no zongse

³⁵ "She'et no zongse remen rii-yo he m-haan à zongse remen no nomot,[†]

³⁶ untun ḡuw-nę ye ro 'er-de үn wan-hur-q үn ye wü müntę be-de үn biki-q үt-ge à. Da-q wü müne wü ko'otę ish, yea tikshę wü ish h̄or-m-hor.[‡]

³⁷ Ya-o-zak-ye ka ḡuw-nę ye wan-hur-q үn ye 'wosse ye ro үr'er ba m-rew, ye ro zongse da-q wü müne à! Nip-q mę no m-rure, wüa pos matuku-de үt-ge, wüa zee ye she'et tara, wü hantu ye үt-ga.

³⁸ Ya-o-zak-ye urege wü 'wostę ye zongse, komo da-o purge wü he m-müün ko arge káne!

³⁹ Komo no nep urege wa-o-hur nepse da-q ko-hyow he m-haan à wüa yage ko-hyow-wü cowontę n-mę o-hur á.

⁴⁰ Komo no ma'as zongse, remen **Wà-wü un net** a haan da-q no hwö wüa haan á."[§]

*Ko-ḡuw wa-m-goks kom-үt yoor
un wa-m-jore ne*
(Mati 24:45-51)

⁴¹ Bitrus zeeru, "Gos-wü, ɿka sha-mo үt-ma mo rem tę q, ko de remen ko wü ke?"

⁴² Gos-wü shasuru, "Wa né ro, ko-ḡuw wa-m-goks kom-үt yoor үs-węer né? Wü ro wü wan-hur-q үn wü rwo'e gut-de o-hur à, komo wü ya'ag ye ka ḡuw-nę ye rii-yo m-re yo үn ye da-q depę à.

[†] **Bor-us op us-yoor:35 12:35** Hyen komo: Mati 25:1-13.

[‡] **Bor-us op us-yoor:36 12:36** Hyen komo: Mark 13:34-36.

[§] **Bor-us op us-yoor:40 12:39-40** Hyen komo: Mati 24:43-44.

43 Da-o wa-o-hur muuné, wu 'osse ka ko-guw-wu ro m-nom kaané, zak-o a ho ka ko-guw-wu!

44 Káané me no m-rure, wan-hur-o un wu a ru wu gwot un saw-to un wu kap.

45 Amba urege ka ko-guw-wu zeeq hi un de un wu, wan-hur-o un wua she'et un de deen. Komo urege wu takante bu un or un wu guw-ne, kap campo-ne un ne'a-ne ne, komo wu rees, wu suus har mo ho wu,

46 da-o wan-hur-o un wu muuné de ken ho-de da-o ka ko-guw-wu rwo ye o-da á, komo ba wu un nap. Wan-hur-o un wu a reese wu ur-koob deen, mosse un ka ye yage dor Yeso à.

47 "Ko-guw-wu nepse rii-yo wan-hur-o un wu coné wu nom à, amba wu zonge wu nomot yo á, wua su ur-koob un caari-se us-sorog ne.

48 Amba ko-guw-wu nape rii-yo wan-hur-o un wu coné á, kap un kaané ne wu nomog rii-yo wo, a bu'ut wu à, a bu wu amba deen á. Shir conog deen be-de un wu Shir ya'ase deen à. Shir conog timb komo be-de un wu Shir ya'ase timb à.

Yeso rwo'og m-wonge

(Mati 10:34-36)

49 "Me un haan remen um ja'asuté Shir o-cow, yo wu hette m-reese un **ya-ur-ba'as** ur-koob à. Komo um conog ma a zee, wu ciriste piish un ma-to un ye un reese un ye ur-koob ne.

50 Amba ur-takan, se um swoog ur-koob har m-mar. Um ru'usse ur-hi se um komog.*

51 ¿Zee-m no me un haan o remen dak-o nomot gwugwu? Ay, ba gwugwu á, amba m-wonge.

* **Bor-us op us-yoor:50 12:50** Hyen komo: Mark 10:38.

52 Takan-mo m-moka hur-o үn hun-ne nən taan զa wonge, tet үs-ryaab, үn yoor nə komo yoor үs-ryaab, үn tet nə.

53 Tat-ne үs-ryaab үn yakar-nə, komo yakar үs-ryaab үn tato үn ye nə. In-nə үs-ryaab үn yakar-ye үn ye nə yan-ne'a-nə, komo yakar yan-ne'a-nə үs-ryaab үn in-nə үn ye nə. Inu үn wà үs-ryaab үn ne'a-wu үn wà nə, ne'a-wu үn wà үs-ryaab үn inu үn campo үn wu nə.”[†]

Nap o-da

(Mati 16:2-3)

54 Yeso zeeru hun-ne, “Da-o nə hyene ke'ente-o rø m-rwʌun sə үr-horan, nə m-zee kem a he, komo օ rø m-he.

55 Komo da-o nə hyene yo-mo m-rwʌun sə үr-horim, nə m-zee hund a nəm, komo օ rø m-nəm.

56 Ya-o-shépe! Nə m-hoks үn gwot o-dak үn ton-o shir nə, komo nə rur rii-yo he m-nəm à. Amba nə hoks m-nap үn rii-yo mə m-nəm á, remen nə zeeg nə nak Shir amba o-nip nə nap wu á.

Hongse nə үn wan-shoos үn du ne

(Mati 5:25-26)

57 “¿Remen yan օ nə røttə a piishe hi үn nə rii-yo үr-bon yo nə he m-nəm á?

58 Üregə ye ken ye he'ette wə be-de үn ko-Gwomo, sənge nə hongse ka ma-to үn ye nə ba nə үn wə be-de үn ko-Gwomo. Üregə nə nəm káanə á, yea nek wə har be-de үn ko-Gwomo, wua bopse yan-saw-to үt-gwomo wə, komo yea ke wə.

[†] **Bor-us op us-yoor:53 12:53** Hyen komo: Mika 7:6.

59 Wøa she'et káne, mè no m-rure se o kømog
m-top үn rii-yo ye re wø à.”

Bor-us op us-tet

Nøa mer no yage nom ur-ba'as á

1 Үn ka da-q ye ken hun-ne ye rø káne, ye ruru
Yeso ma-to ya-o-Gariri-ye Panti **Biratus** ho'e da-q
ye haante Shir үt-seke à.

2 Yeso shasuru ye, “¿Remen Panti **Biratus**
hoog ka ya-o-Gariri-ye kaane, no үn zee o ye
jiishtë ye ken ya-o-Gariri-ye nom **ur-ba'as** se?

3 Ayyø, kø hiin! Komo mè no m-rure, 'yar no
ur-ba'as, no muun be-de Shir m-ba kaane á noa
mer bo ye mare à.

4 Baks no ya-o-Sirom op үn eer [18] ye kuke-
o m-pipir hømø à. ¿No үn zee **ba'as-de** үn ye
jiishtë de үn ye ken үn hun-ne ye o-Urusharima
à?

5 Ayyø, kø hiin! Komo mè no m-rure, 'yar no
ur-ba'as, no muun be-de Shir үn ba kaane á noa
mer bo ye mare à.”

Sha-mo un ma-to o-rum yo mate á

6 Yeso ruru ye ka sha-mo үt-ma mo: “Wu ken
net-wu ro o-rum ne үn kat-q үn wu. Wu haaru
hoob-q үt-rum be-de үn yo, amba wu kum kø үr-
gaan á.

7 Wu zeeru wan-güt-de o-kat, ‘Gwøt, hak-us tet
me m-haan kanø hoob-q үt-rum be-de үn ka rum-
yo, komo mè kum ko үr-gaan á. Kups yo үr-'wun!
¿Remen yan o yo hette m-høgø rørem-mø o-dak?’

⁸ Amba wan-güt-de o-kat shasuru, 'Gos-wu, yage yo temb, hak-o gaan a gut, man hiin riib-se un yo, um ru'e yo ut-wu'ur.

⁹ Urege yo makt hak-ye roqne à, nomog ur-bon deen, urege ne yo mat á, ka da-q woa hoks yo m-kups.' ”

*Yeso 'yonstę ne'a-wu
gom haw-se à Ho-de ur-Wuwę*

¹⁰ **Ho-de ur-Wuwę**, Yeso ro ur-yoos un **kuke-o un yoos un Ma-to Shir**.

¹¹ Wu ken ne'a-wu ro kane un wa-ut-kot ne, wu reesę wu ur-koo'b à. Har hak-us op us-eer [18] wu ro haw-se, wu m-hoks m-inę tete á.

¹² Bo Yeso hyente wu à, wu agnuru wu, "Ne'a, gom ru ho'ostę wo!"

¹³ Yeso sakuru kom-to un wu n-ton un ka ne'a-wu, wu inuru tete, wu bomuru Shir.

¹⁴ Wu ken wan-co-wu un **kuke-o un yoos un Ma-to Shir**, nomuru us-ryaab unze Yeso taastę gom **Ho-de ur-Wuwę**. Wu nomuru ut-ma wu zeeru hun-ne, "Ho-ut cind-to ro to m-senge, haan no un ka ho-ut cind-to a taastę gom-us no, ba **Ho-de ur-Wuwę** á!"*

¹⁵ Gos-wu shasuru wu, "No ya-o-shepe! Ko wu ke a morogse na-ye un wu, ko janka-ye un wu, komo wu ruut ye n-do wu ye'et ye m-ho **Ho-de ur-Wuwę**.

¹⁶ M-moka kane **ba'as-de** á, a taase gom-o un ka ne'a-wu **Ho-de ur-Wuwę**. Ko-yan-baago **Ibrahi** wu, komo **ko-Gwomo-wu un ya-ut-kot**

* **Bor-us op us-tet:14 13:14** Hyen komo: Rwuu 20:9-10; Kara 5:13-14.

ru'ute wu gom har hak-us op us-eer [18]. Komo wu jiishte ut-gut be-de Shir."

¹⁷ Shas-o un wu ya'ag yan-yage-to un wu m'-e, amba hun-ne ye ro kane à nomuru o-zak remen ka hyat-to wu nome à.

*Sha-mo ut-ma to un ya'ane yo mosta
(Mati 13:31-32; Mark 4:30-32)*

¹⁸ Yeso cituru, "¿Re ne gwomo-to Shir ro? ¿Un ya ne um he to m-hongse?"

¹⁹ Kaané to ro. Wu ken net-wu dék go-yo **mosta** wu gooru un kat-o un wu. Yo poturu yo warguru o'-yo, komo yege-no celeru ut-kur un jet-se un yo."

*Sha-mo ut-ma to m-yist
(Mati 13:33)*

²⁰ Yeso cituru komo, "¿Un ya ne um he m-hongse un gwomo-to Shir?"

²¹ Kaané to ro. Ne'a dék m-yist wu wugsuru mo be-de un me'es kwooz-ut yoor [40] to m-hyò se da-o mo kutukse kap à."

*Ya o-ish o-rek yo
(Mati 7:13-14,21-23)*

²² Yeso doruru ut-bo un riib-o ut-bo ne, wu ro m-yoose un hun-ne, wu ro m-shogbe de o-Urusharima.

²³ Wu ken wu cituru wu, "Gos-wu, ¿hun-ne hiin o Shir he m-gu?"

Yeso shasuru ye,

²⁴ "Nom no m-sengé no cùw ya o-ish o-rek yo, remen hun-ne deen a sengé ye cùwut amba yea hoks á.

25 Wa-o-hur a inę wü tigute ish, ka da-de no es n-dö үn ko'ot үn ish no m-zee, 'teksü tē ish.' Wua shes no, 'Mę nap no á!'

26 Ka da-de no shes, 'Tē r̄eeg, tē su үn wo ne, o yooste үn bo-o tē!'

27 Amba wua zee komo, 'Mę nap no á. Inę no be үn de. Kap no yan-men-ut jaas-to!'†

28 Kanę no he үs-kan no ti-m yin da-q no he **Ibrahi** m-hyan à үn **Ishaku**, **Yakubu** үn kap **yan-Rwɔr** үn **Ma-to Shir** ne n-me үn gwomo-to Shir, amba Shir a 'ye no ish-o m-cow á!‡

29 Hun-ne a haan rwuun-mo ur-horan ur-horim ne, so o-ye'er үn so o-baar ne, yea she'et be-de үn biki-q үn gwomo-to Shir.§

30 Noa hyen, ka ye hun-ne 'yare à, Shir a goks ye, komo ka ye hun-ne gokse à, Shir a 'yarag ye."**

*Yeso conog o-Urusharima
(Mati 23:37-39)*

31 Ün ka da-q hond hond ye ken **Parisa**-ne ye haanuru be-ur Yeso, ye zeeru wü, "O cüne, o yage, wo ru m-moka kanę o warag de ken be-de, remen **Here** [Atipas] conog wo m-ho."

32 Yeso shasuru ye, "Ha no rure **Here** ká wo-yo o-tuk-yo, 'Mę үn yan-se үn **ya-ut-kot** komo me үn ta'as үs-gom caane үn buk ne, ho-ur atette-de man kom sengé-m re.'

33 Kap үn kaane ne, man bup o-cow caane, m-buk, n-yisho ne, үn nom үr-bon hun-ne ho

† **Bor-us op us-tet:27 13:27** Hyen komo: Bong 6:8. ‡ **Bor-us**

op us-tet:28 13:28 Hyen komo: Mati 22:13; 25:30. § **Bor-us**

op us-tet:29 13:28-29 Hyen komo: Mati 8:11-12. * **Bor-us op**

us-tet:30 13:30 Hyen komo: Mati 19:30; 20:16; Mark 10:31.

wan-rwor un Ma-to Shir de ken be-de á se o-Urusharima.

³⁴ “Ya-o-Urusharima,
ya-o-Urusharima!

O hoog **yan-Rwɔr un Ma-to Shir**, o hoog ye Shir tomnú wó à! Soq re o um ro conge sak un kom-ut re n-ton un hun-ne ru, bo kiit-o ro m-hok un yakar-ye un yo un kükün-to un yo à, amba no yagu me m-nomot à.

³⁵ Remen kaané Shir a 'yer pyo-o un kon-se un Shir ru. Me no m-rure, noa hyen me à, se da-o woonté o no hette m-zee, ‘Shir huu wu ut-kom, wu haané un beeþ-ur Yawe à.’[†]

Bor-us op us-nass

Yeso 'yonstę wan-gom

¹ De ken **Ho-de ur-Wuwe** de, Yeso haag wu reet rii-yo m-re un hur-o un wu ken caari-wu wu un **Parisa-ne**, hun-ne ro Yeso m-gwot mëksé.

² Wu ken net-wu, wu na-se un wu, ut-kom ne ro huse à, haanuru be-ur Yeso.

³ Yeso cituru yan-Napse o-**karamsa** un **Parisa-ne** ne, “**Karamsa**-o na zeeg a taas gom **Ho-de ur-Wuwe** ko o zee á?”

⁴ Amba ye zee rii á. Yeso dekuru ka net-wu, wu taasuru gom-o un wu, komo Yeso zeeru wu arag.

⁵ Ka da-de wu zeeru ye, “Urege un be-ur no, wà, ko o-na yo un wan-gaan hebute ur-dù **Ho-de**

[†] **Bor-us op us-tet:35 13:35** Hyen komo: Bong 118:26.

ur-Wuwe, ¿noa hussune yo un **Ho-de ur-Wuwe**
ba un naas o-da á?"*

6 Amba ye hoks wu m-shas un ka cot-o á.

M-yar un gwugwer-mo ur-hi ne

7 Yeso wereg bo ye ken hamat-ne ye ro m-daag
un be-to jiishe ur-bon à, wu ruru ye ka sha-mo
ut-ma mo:

8 "Wu ken wu bene no gwonge-o ut-ge, no
she'et un be-to jiishe ur-bon á. A nom a banag
wu jiishe no ut-gos à.

9 Komo wa-ur-ben, wu banu no à, wua haan
wu zee wo, 'Ine, o 'ye wu ka ká be-de.' Ka da-de
woa hoge m-'e komo o warag m-she'et un de ken
be-de n-dak.

10 Amba a bene no, ha no, no she'et pakse,
remen wu banu no à wua haan be un du wu
zee, 'Daan n-ton nay yo, un be-de jiishe à.' Woa
re ur-ho un hyan-o ye a bane à.†

11 Remen kaane, cow-o o-gaan yo un wu deeteh
hi un de un wu n-ton ne à, Shir a kergunte wu
n-dak. Komo wu esse hi un de un wu n-dak à,
Shir a deet wu n-ton."‡

12 Ka da-de, Yeso zeeru wa-o-biki, "Wo band
nay ru á, komo wo band hen-ne ru á ko baag-o
ru á, komo wo band ya-o-kwum ko yan-bor-se un
hur-o ru á, remen yea topo wo yo o nome ye à.

13 Amba da-o wo ine o-biki, ban koob-ne, un
ryam-ne ne un po-ne ne.

* **Bor-us op us-nass:5 14:5** Hyen komo: Mati 12:11. † **Bor-us op us-nass:10 14:8-10** Hyen komo: Swoq 25:6-7. ‡ **Bor-us op us-nass:11 14:11** Hyen komo: Mati 23:12; Ruka 18:14.

14 Komo Shir a huu wø üt-kom, remen yea hoks wø m-topè á. Shir a huu wø be-de un hun-ne kashi-yé mare à, ho-de ye he m-iné à.”

*Sha-mo üt-ma tq un caari-o o-biki
(Mati 22:1-10)*

15 Bo wan-gaan be-de un ka hun-ne ye rø tara, remen ye reet rii-yo m-re hogute kaane à, wu zeeru Yeso, “Ya-o-zak-yé ka ye he m-she'et tara be-de un biki-o un gwomo-to Shir à!”

16 Yeso zeeru wu, “A nomog wu ken net-wu, wu nome caari-o o-biki à, o wu bente hun-ne deen à.

17 Bo da-o o-biki woonté à, wu tomuru guw-ne ye un wu, ye ruré hamat-ne ye un wu, ‘Rwun no, ko wu ke zongsute!’

18 Amba ye taknuru hoob-o us-cow kap, gaan un gaan. Wu takne à zeeru ko-guw, ‘Um oog o-kat, como um conog m-ha um gwoton o, hakkure zee wu hoge kon-us re!’

19 Wu ken wu zeeru, ‘Um oog na op ye üt-kerem, um conog m-ha um megerte ye, hakkure zee wu hoge kon-us re.’

20 Wu ken wu zeeru, ‘Um komog o ka biki-o üt-ge, remen kaane man hoks m-habé á.’

21 “Ka ko-guw-wu warguru wu rurú wan-hur-o un wu. Wan-hur-o un wu swooru us-ryaab. Wu zeeru ko-guw, ‘M-moka ru, o dore us-cow us-bu ne se o-bo, o band koob-ne, ryam-ne, un po-ne ne.’

22 Bo jimute à, ko-guw zeeru, ‘Gos-wu, um hogute ma-üt ru, um nomog como bo o zee à, amba be-ur kusse remen ye ken ye.’

23 Wa-o-hur zēeru ko-guw, ‘Ru un cow-se o-bo, us-bu ne, o zēe hun-ne cowon n-me remen hur-o re shiit.’

24 Me no m-rure ko-wan-gaan be-de un ye um ro bange à, wua rek rii-yo m-re yo m-nome á.’

*Dor Yeso ro us-nu ne
(Mati 10:37-38)*

25 De ken ho-de bo buug-de un hun-ne deen ro un dore un Yeso à, wu wakturu wu zēeru ye,

26 “Yatt-wu he warag wan-neke-m re ye á, se wu conog me argé tato un wu, un inu un wu ne, ne'a un wu, un yakar ne, hen-ne un sek-ye ne, un hoog-mo un wu ne komo. §

27 Ka ye 'yare dék un kan-o un ye, ye dont me á, yan-neke-m re ye á.*

28 “Urege wu ken wu be-ur no conog ut-mà, wu she'et tara wu neps yo wu he m-ho be-de un ka mà-to à, wu gut urege wu ro un hwor ne ye wu hette kom un ka mà-to à.

29 Urege wu rott á, wua hoks kom un ka mà-to, to wu takne á, komo kap bon ye hyané bo wu takne à yea nemes wu.

30 Yea zee, ‘Wu ka net-wu takante ut-mà amba wu hoks m-kom á!’

31 “Urege ko-gwomo ruug un hun-ne ne dugus op [10,000], ye dumut un wu ken ko-gwomo-wu ne, wu heene wu m-dum à un hun-ne ne dugu ur-kwóz, [20,000] wua she'et ur-takan wu ceker, urege wu ro m-'wons ne wu dumut un wu ka ko-gwomo-wu ne.

§ **Bor-us op us-nass:26 14:26** Hyen komo: Mati 10:37.

* **Bor-us op us-nass:27 14:27** Hyen komo: Mati 10:38; 16:24; Mark 8:34; Ruka 9:23.

32 Uregē wū rott á, wua tom yan-tom-yē ún wū be-de ún wū ka ko-gwōmo-wū, wū kōn wū yē she'et ba üt-ween cin ba yē ún 'gonē.

33 ún ka bū-yo o-gaan, kō wan-gaan be-ür nō wua hoks mē m-dore á, sē wū ya'astē kap bō ún rii-yo wū rottē à."

*Por-mo o-hwaa
(Mati 5:13; Mark 9:50)*

34 "Por-mo ür-bon nē, amba urege rerēm-mo ún mo teestē, cōw rō kōn, yo a hettē mo m-muut m-por komo á.

35 Mo kus ür-bon nē o-dak á, kō be-de üt-wūur, a mo m-uks. Högū nō, urege nō rō üt-to nē."

Bor-us op us-taan

*Ca-yo ege à
(Mati 18:12-14)*

1 De ken hō-de yan-goks ún tar, ún yē ken ya-ur-ba'as nē, yē haantē, yē hogutē ma-üt Yeso.

2 Parisa-nē ún yan-Yoos-de o-karamsa nē taknūru üs-cenene, "Ka net-wū gokstē ya-ur-ba'as, komo wū re ún yē nē!"*

3 Kanē Yeso rūru yē ka sha-mo üt-ma mo:

4 "Wū ken wū ro ún ca-nē zungu-o gaan, [100] komo gaan-o egūru wū. ¿Ya nē wū he m-nom? Wua yage yē ka o-zungu ba o-gaan [99] üt-re, wū heet hoob-o ún ka gaan-yo sē wū hyante yo.

5 Da-ó wū hyandē yo, wua nom o-zak har wū sagbunē yo üt-gar, wū jontē yo o-hur.

* **Bor-us op us-taan:2 15:1-2** Hyen komo: Ruka 5:29-30.

6 Wü deken yo o-hur. Ka da-de wü agan nay-ne ɻn yan-bor-se ɻn hur-ɻ ɻn wü ne, wü zee ye, ‘Me o-zak ne, ɻm hyante ca-yo ege me à. Gu no me o-zak!’

7 Me no m-rure, gon kaane, Shir a nom o-zak ɻ jiishe ɻ kàà n-ton, remen wan-gaan wa-**ur-ba'as**-wü waktune be-de Shir à, har zak-ɻ jiishe ɻ ɻn hun-ne o-zungu ba o-gaan à [99], ye ro be-de Shir à.

Hwor-yo ege à

8 “Ko komo, ne'a-wü ro ɻn hwor ne, ye a nome o-kwom à op, gaan-o eguru wü. ¿Ya ne wü he m-nom? Wü su ɻr-pitirra, wü wishe hur-ɻ ɻn wü kap, wü gut ko de ke ko'so-de se wü hyanag yo.

9 Da-ɻ wü hyene yo, wü agan nay ɻn wü ne, ɻn yan-bor-se ɻn hur-ɻ ɻn wü ne be-ɻr gaan, wü zee ye, ‘Me o-zak ne deen, ɻm hyanag ka hwor-yo, yo ege me à. Gu no me o-zak!’

10 Kang-o gaan kane, me no m-rure, **yan-tom-ye Shir** ro m-nom o-zak remen wan-gaan-wü waktune wü dore Shir à.”

Wa-wü ege à

11 Yeso dooru m-zee, “Wü ken net-wü ro ɻn yakar ne yoor, yan-campo-ne.

12 Ka wü ro rek-wü à zeeru tato ɻn wü, ‘Ya'as me yo ro yo ma re à, be-de ɻn saw-ut ru m-moka.’ Ka tato-o wonguru ye saw-to ɻn wü be-ut yoor.

13 Ut-ho hiin, ka wü ro rek-wü à baburu saw-to ɻn wü to a wonge ye à. Wü ruuru ɻn hwor ne wü yage o-hur. Wü haaru ɻ ken dak-ɻ ɻr-hew ne,

kanę wu saburse hwor-yę un wu, un she'et-de ba
ur-bon.

¹⁴ Wu hooru kap yo wu rottę à. Ka da-o mer
'henuru un ka dak-o, komo wu rott rii á.

¹⁵ Wu haaru ur-guwus be-de un wu ken net-wu
un ka dak-o. Ka net-wu heeturu ka wà-wu be-de
un yege-arede wu ye'et ye rii-yo m-re.

¹⁶ Ka wà-wu conuru wu re wu ciig un kük-to
un yoor-to un arede, amba yatt-wu ya'e wu rii-yo
m-re á.

¹⁷ Ur-kom, wu muunuru un weer-se un wu cas
cas. Wu zeeru, Yan-nomé un tato re m-senge, ye
ro un rii-yo m-re né kap, yo yea hoks m-kom á,
amba me ka kanę un mar-mo un mer!

¹⁸ Man inę m-warag be-ur tato re, um zee,
"Tato re, um nomotę Shir **ur-ba'as**, um nomo wo
ur-ba'as.

¹⁹ Mę bo'os o do mę m-aag wà ru á, dęk mę
untun wan-gaan be-de un guw-nę ru."

²⁰ Wu inuru kanę wu bopuru o-cow wu ro m-
warag be-ur tato un wu.

"Cin wu ro ur-hew né o-hur né, da-o tato un
wu hyambę wu à, wu hoguru ur-'wɔn un hur-de
un wu, komo wu ruuru o-rek, wu hamturu wà
un wu, wu paturu wu.

²¹ Ka wà-wu zeeru, 'Tato re, um nomotę Shir
ur-ba'as, un wo né. Mę bo'os o do mę m-aag wà
ru á!'

²² Amba ka tato-o agnuru guw-nę ye un wu.
Wu zeeru, 'Hor-m-hor! Hantu no gund-to jiishe
ur-bon à no tupę wu. Tupu no wu o-kwot un jow-
yo un wu, komo no tupę wu ut-ka'ante un na-se
un wu.

²³ Ka da-de no gut marikki-yo m-sem, no pen yo, a nom no biki-o o-zak!

²⁴ Remen ka wa re wu ro marag, amba m-moka wu ro un hoog ne. Wu ro egute, amba m-moka wu muunte.' Remen kaané komo ye taknuru obiki.

²⁵ "Un ka da-o Wà-wu ro sek-wu à ro o-kat. Wu ro m-jo'on o-hur, bo wu woonté yow yow o-hur ne à, wu hoguru ut-dum us-sep ne.

²⁶ Wu agnuru ko-guw wan-gaan wu cituru wu, 'Ya a m-nom?'

²⁷ Ka ko-guw-wu shasuru wu, 'Heno ru wu jo'one, komo tato ru panag marikki-yo m-sem, remen wu muunte o-hur kerker.'

²⁸ "Ka sek-wu wu swooru us-ryaab, wua tuw ka hur-o á. Tato un wu rwuunuru wu konuru wu, wu cowon n-me o-hur.

²⁹ Amba wu shasuru tato un wu, 'Gwot, ka hak-se kap, me m-sengé untun ko-guw, komo me nomo wo koob-de o-dorotte á. Wo 'ya me ko ya o-gwoor um nomot o-biki un nay re ne á.

³⁰ Amba ka wa ru wu sabursute saw-ut ru kap be-de un ne'a-ne ye hwaa, komo da-o wu jo'one o-hur à, o panag marikki-yo m-sem remen wu!'

³¹ Ka tato-o shasuru wu, 'Wà re, wo kané ko o ke da-o un me ne, komo kap yo ma re yo ma ru yo.

³² Amba depete a nom o-zak o-biki ne, remen heno ru ro marag, amba m-moka wu ro un hoog ne, wu ro egute, amba m-moka wu muunte.' "

Bor-us op us-cind

Weer-se un wan-baab-to ut-saw

¹ Yeso zeeru yan-neke-mo un wu, “A nomog wu ken net-wu ko-ya-o-kwum, wu ro un ko-guw ne wan-bebe un wu ut-saw. Wu ken wu rurute ka ko-ya-o-kwum-wu unze wan-bebe un wu ut-saw ro wu un saburse un hwor.

² Remen kaane wu agnuru wan-bebe un wu ut-saw. Wu zeeru wu, ‘Um hogute wo me m-saburse un hwor. Remen kaane kamsundu me saw-ut re, um wongsute wo un baab-to un saw-ut re ne.’

³ Ka ko-guw-wu zeeru hi un de un wu, ‘A wongse me un senge-m re ne. ¿Ya ne um he nom? Mett m-'wons mo tom á, komo me m-hoge m'-e mo us-kon.

⁴ M-moka um nak yo um he nom à! Remen da-o senge-m re te'e, man kum nay-ne, ye he me m-barké ye gu me un hur-to un ye à.’

⁵ “Wu agnuru hun-ne kap ye ka wan-hur-o un wu ro m-dore ut-moog à. Wu cituru wu ur-takan. ‘¿Re ho o a wo m-dore ur-moog?’

⁶ Wu shasuru, ‘Tur-to m-now o-zungu [100].’ Wan-baab-to ut-saw zeeru wu, ‘Takurda-o ut-moog o ka, she'et, o gen kwooz-ut yoor un op [50] hor-m-hor.’

⁷ Wu dooru m-cit un wu ken wu, ‘Wo komo ¿re ho o a wo m-dore?’ Wu shasuru, ‘Ut-buhu to un hyo dugu-o gaan [1,000].’ Wan-baab-to ut-saw zeeru wu, ‘Takurda-o ut-moog o ka, gen zungu-us eer [800].’

⁸ “Remen kaane bo ka ma-to rwuuné à, ka wa-o-kwum, wu bomog wan-bebe un wu ut-saw us-weer bo wu nome ka weer-se ba ur-bon se à. Kang-o gaan, hun-ne ye dore Shir á, ye ro us-weer ne be-de un morogse ut-saw to ye hette

hogę m-ręrem à, ka hun-ne ye jiishtę ka ye dōrę
Shir à, gun hi үn de үn ye, үn nom үn rii-yo Shir
hette m-nom o-zak үn ye ne à.”

⁹ Yeso dooru m-zęe komo, “Remen kaanę me
no m-rure, gu no or үn no үn rii-yo no rotte үn
ka dak-o à, remen Shir barkutu no n-me үn hur-o
үn wü, da-o yo teesę à.

¹⁰ Bo үn wü nomę o-nip үn rii hiin à, wüa nom
o-nip үn rii caari, komo bo үn wü wukę o-nip үn
rii rek-yo à, wüa wukę o-nip үn rii caari.

¹¹ Urege, no hoks m-nom o-nip үn rii-yo no
kumę үn ka dak-o á, Shir a bopsu no kashi үn
rii n-Ton á.

¹² Komo urege no hoks m-nom o-nip үn rii-yo
Shir bopsu no үn ka dak-o á, wüa bopsu no rii
n-Ton á.

¹³ “Ko-guw wan-gaan wüa hoks nome үn nən
yoor m-guw á. Go үn ka ko-guw wüa yagę wan-
gaan, wü cün wan-gaan, ko wü nome wan-gaan
o-dorotte wü yagę wan-gaan. Remen kaanę noa
hoks m-nome үn Shir m-guw no nome hwor
komo á.”*

Yeso rworog tq ken ma-to

(Mati 11:12-13; 5:31-32; Mark 10:11-12)

¹⁴ Bo **Parisa**-ne hogute kaanę à, ye haguru
Yeso remen ye ro үn con-to үn hwor ne.

¹⁵ Yeso zeeru ye, “No conog hun-ne zee no үn
men-ut pus-to ne, amba Shir nepse no yan-men-
ut jaas-to ye. Remen rii-yo hun-ne bopę kom-ut
yoor à, be-de үn Shir rii-yo á.

* **Bor-us op us-cind:13 16:13** Hyen komo: Mati 6:24.

16 “Karamsa-o Mosa ún yan-Rwor ún Ma-to Shir nē ro gwomo-tó ún kumu ún hooq rem na ún **Yahuda-né** har da-o **Yohana Wa-m-Yo'os ún hun-né m-ho**. Bo ún da-o **Yohana**, mē ún yan-neke-m re nē rworog, **Ma-to m-Rerem** tó ún gwomo-tó Shir. Komo hun-nédeen sengute ye goksté tó.[†]

17 Amba jiishté busbus a porogse o-dak o-Ton ne, da a zee a joroté gom-de jiishe ús-rek à, de ún **karamsa-o** Shir.[‡]

18 “Ko wú ke campo wú, ho'ose ne'a ún wú, wú gaaru wú ken ne'a-wú, wú nomog **ba'as-de** ún m-búkkun, komo ko wú ke campo-wú ga'e ka ne'a-wú a ho'ose à, wú ma wú nomog **ba'as-de** ún m-búkkun.[§]

Ko-ya-o-kwum ún Razarus né

19 “A nomog wú ken net-wú ko-ya-o-kwum, wú copé út-gund tó ró pukpuk à tó ún hwordeen, wú ró m-hogé rerem-mó hooq-mó ún wú ko de ke ho-de.

20 Wú ken ko-koob-wú ro komo káne, a wú m-zee Razarus. Wúr-q ún wú kap nat-tó, a wú m-hanté ún ish-q hur-q ún ka wa-o-kwum-wú,

21 remen wú reet ga-to ró m-he'en ún ka ko-ya-o-kwum-wú n-dak à, da-o wú ró m-rek à. Yege-wó masuru m-haan ye ró m-rekem ún nat-tó ún wú.

22 “Ka ko-koob-wú maruru, **yan-tom-ye Shir** dékuru wú ye heeturu wú n-riib **Ibrahi**, be-de

[†] **Bor-us op us-cind:16 16:16** Hyen komo: Mati 11:12-13.

[‡] **Bor-us op us-cind:17 16:17** Hyen komo: Mati 5:18. § **Bor-us op us-cind:18 16:18** Hyen komo: Mati 5:32; 1Kor 7:10-11.

o-biki n-Ton үn Shir. Komo ka ko-ya-o-kwum-wu
maruru, hun-ne jokuru wu.

²³ Komo n-me o-kuub o-ra, wu ro үn swo үr-
koob, wu dassuru үr-hi wu hyamburu **Ibrahi** үr-
hew ne, үn Razarus ne үn riib-o үn wu.

²⁴ Wu aaguru, ‘Tato re **Ibrahi**, hogé 'won үn
de, o tomon Razarus wu ru jow-yo үn wu m-ho,
wu haan, wu gwu'urse rem үn de, remen me m-
swo үr-koob n-me o-ra!’

²⁵ “Amber **Ibrahi** zeeru, ‘Baks, wa re o, da-o
үn hoog-m ru o hogute m-rerem, Razarus komo
swoog үr-koob. Amba m-moka wu ro m-hogé
rerem-mo үn wu kane, wo ne, wo үn swo үr-
koob.

²⁶ Kané komo, caari-o o-kuub ro kon үn tete
na, remen ye coné m-pas be be-ur no yea hoks á,
kane komo, yatt-wu he hoks m-passan be-de no
ro wu haanté be-de te ro á.’

²⁷ Ka ko-ya-o-kwum-wu zeeru, ‘Um konog wo,
tato re **Ibrahi**, tom Razarus үn hur-o tato re.

²⁸ Me үn hen-ne ne taan campo-ne. Wu he wu
nek ye ut-to remen me con ye ma ye haan үn ka
be-de үn swo үr-koob de á.’

²⁹ “Amber **Ibrahi** shasuru, **Mosa** үn **yan-Rwor**
үn **Ma-to Shir** ne ro kon ye he nak үn hen-ne ru
ut-to á. Depete hen-ne ru hogé ma-to үn ye.’

³⁰ Ka ko-ya-o-kwum-wu shasuru, ‘To ka bo'os
á, tato re **Ibrahi**! Amba urege wu ken wu inité
be-de үn margan-ne wu he be-de үn ye, ka da-de
yea yage nom **ur-ba'as**.’

³¹ Amba **Ibrahi** zeeru wu, ‘Urege ye hogé **Mosa**
үn **yan-Rwor** үn **Ma-to Shir** ne á, yea hogé á ko
wu ken wu iné be-de үn margan-ne.’ ”

Bor-us op us-ta'yoor

Ur-ba'as

(Mati 18:6-7,21-22; Mark 9:42)

¹ Yeso zeeru yan-neke-mo ún wú, "Meger-út ro kon to he hanté **ur-ba'as** à, amba Shir a tóks ka wú hanté ka meger-to à!

² A jiish wú ır-bon a gege wú ta'ar-de ır-na ún geks-de ún wú a jorbé wú n-mé m-sa, da a zee wú rwo'e wan-gaan be-de ún ka yakar-yé nom **ur-ba'as**.

³ Remen kaané gwot no yo no m-nom à!

"Uregé or ru wan-dor nomoté wo **ur-ba'as**, rurú wú, urege wú yagute dō ún nom **ur-ba'as** o nomé wú ır-ho.*

⁴ Uregé wú nomoté wo **ur-ba'as** ho-ır gaan o-ta'yoor, komo ko o ke da-o wú haan wú zee wo, 'Man dō á,' nome wú ır-ho."

Ess ı́t-ma

⁵ Yan-Tom Yeso zeeru Gos-wú, "Do té m-'wons remen té ęsté ma-út ru."

⁶ Yeso shasuru, "Uregé no ro ún ess ı́t-ma né ı́ntün go-yo jiishe ı́s-rek à ı́ntün go-yo **mosta**, noa hoks m-zee ún ka 'yo-yo, 'Muuse ı́s-geer né o shér hi ún du n-mé m-sa!' Komo yo a nomo no o-dorotte.

Senge-mo ún ko-guw

⁷ "A zee wú ken wú be-ır no ro ún ko-guw né, wú ro wú ı́t-kerem à, ko gwot ún ca. Da-o wú muuné so o-kat, wó a zee wú re ga-to ún wú hor-m-hor á.

* **Bor-us op us-ta'yoor:3 17:3** Hyen komo: Mati 18:15.

8 Ko hiin! Woa zee wu ma, 'Rishnu me ga un de, o wasu me, um reet, um sūs, me komse woa hoks m-re un yo ma ru rii-yo m-re yo!'

9 ¿Udepe a bum ko-guw remen wu nomog odorotte á, depete a bum wu?

10 Kang-o gaan un no ne, da-o no nome yo Shir zee no, no nom à, zee no, 'Te guw-ne ye temb, te un nom senge-m te.'

Yeso taaste gom-se un nen op ya-ut-cim

11 Bo Yeso bupte cow-yo o-Urusharima à, wu doruru un te riib-se un dak-o o-Samariya un dak-o o-Gariri ne.

12 Wu ro m-cow un yo ken ya-o-bo yo, wu gonturu hun-ne op ye ro un swo ur-kooob un gom-o ut-cim. Ye esuru ur-hew ne.

13 Ye 'yonsuru us-cor, "Yeso! Gos-wu! Hoge 'won un te!"

14 Yeso hyanuru ye, wu zeeru ye, "Ha no be-ur ko-wan-Cow un kon-se Shir wu byarag no."†

Ye ro m-neke un cow gom-se un ye taaru.

15 Bo wan-gaan hyenté gom-o un wu taag à, wu muunuru un bongon-de Shir un cor caari.

16 Wu soru hi un de un wu n-dak be-de un na-us Yeso, wu bomuru wu. Ka net-wu ko-Samariya-wu.

17 Yeso zeeru, "Nen op ye ka um taase gom-se un ye à, ¿kené ka jero-ye ro?

18 ¿Remen yan o bo un ka ko-hamat-wu un hon-de un wu muuné wu bumut Shir?"

† **Bor-us op us-ta'yoor:14 17:14** Hyen komo: Rewi 14:1-32.

19 Yeso zeeru wu, “Ine eso, o arag remen o shereg hur un du be-de Shir, Shir taaste gom-o ru.”

*Haan-mo ut-gwomo
(Mati 24:23-28,37-41)*

20 Ye ken **Parisa**-ne ye cituru Yeso da-o gwomo-to Shir he m-haan à. Yeso shasuru: “**Gwomo-to Shir** a haan bo a he to m-hyan á.

21 Yatt-wu he m-zee, ‘Gwot, to ka kane!’ Ko, ‘To ka reeno!’ Remen gwomo-to Shir ro be-de no ro à.’

22 Ka da-de wu zeeru yan-neke-mo un wu, “Da-o roon da-o no he m-con no hyen ho-ur gaan be-de un ho-to un Wà-wu un net à, amba noa hyen de á.

23 Ye ken hun-ne ye he no m-zee, ‘**Wà-wu un net**, Wu ká reeno!’ Ko, ‘Wu kà kane!’ Amba noru m-gwot á.

24 Me no m-rure untun us-myakt n-ton komo m-cecar ne, kaane muun-mo un **Wà-wu un net**, he m-nom un ho-de un wu.

25 Amba ur-takan **Wà-wu un net** wua su ur-koobdeen hun-ne ye un ka da-o, yea 'yarag wu.

26 Bo hun-ne nome da-o **Nuhu** à kaane ye he m-nom da-o re **Wà-wu un net** he m-muun à.‡

27 Ko wu ke m-re m-swo ne, campo-ne un ne'a-ne ne un senge-mo ut-ge, har un ka ho-de **Nuhu** tuwte o-hat à, komo ho-m haanuru mo reeru ye kap.§

‡ **Bor-us op us-ta'yoor:26 17:26** Hyen komo: Taka 6:5-8.

§ **Bor-us op us-ta'yoor:27 17:27** Hyen komo: Taka 7:6-24.

28 Qa nom үнтүн da-o wü ken net-wü jin-de үn wü Rot. Kø wü ke үn senge-mö m-re m-swö ne, үt-baab, m-o ne, ur-go, үt-ma ne.

29 Ho-de **Rot** rwüne bø-o o-**Sodom** à, Shir hentüte o-ra үn kak-to o-ra ne үntüñ kem n-Ton үn shir o hooru ye kap.*

30 Kaané he m-nom ho-de үn muun-mö үn **Wà-wu үn net** wua 'wos hun-ne ba m-zonge.

31 "Un ka ho-de wü ro n-ton ur-dooib de үn kuke-q үn wü à, wü kergüne á, wü cuw hur-q үn wü á, wü dekente yo ken rii-yo á, remen Shir a saburse ka ye cone ruut үn saw-to un ye à, kaané komo bo үn wü ro o-kat à, wua warag o-hur á.†

32 Baks no ne'a **Rot** wü naastę o-da komo wü wakte үs-ajima ne remen saw-to үn wü, Shir sabursute wu.‡

33 Bo үn wü cone wuke үn hoog-mö үn wü à, wü yage me m-dore moa ege wü, komo bo үn wü hoog-mö үn wü ege rem re à, wua kum mö.§

34 Un ka tet-mö, me no m-rure, hun-ne yoor m-rew be-ur gaan: Shir a dek wan-gaan, wü yage wan-gaan n-jim.

35 Ne'a-ne yoor ur-na be-ur gaan, Shir a dek wan-gaan, wü yage wan-gaan n-jim."*

* **Bor-us op us-ta'yoor:29 17:28-29** Hyen komo: Taka 18:20—19:25. † **Bor-us op us-ta'yoor:31 17:31** Hyen komo: Mati 24:17-18; Mark 13:15-16. ‡ **Bor-us op us-ta'yoor:32 17:32** Hyen komo: Taka 19:26. § **Bor-us op us-ta'yoor:33 17:33** Hyen komo: Mati 10:39; 16:25; Mark 8:35; Ruka 9:24; Yoha 12:25.

* **Bor-us op us-ta'yoor:35 17:35** Mo ken gen-mö үn do ci-o 36Hun-ne yoor a ma'as m-senge o-kat: a dek wan-gaan, a yage wan-gaan. Hyen: Mati 24:40.

³⁷ Yan-neke-mo ún wú cituru wú, “Gos-wú,
čkené ka rii-yo he m-kor?”

Yeso shaşuru, “Be-de u-ur ro à, kané sakra he
m-morge.”

Bor-us op us-eer

*Sha-mo üt-ma to ún
ko-gwör ún wan-piish üt-ma ne*

¹ Yeso ruru yan-neke-mo ún wú sha-mo üt-ma
wú yoosutu ye bo ye he m-senge ún kón-se Shir
ba m-kar á.

² “Un o ken bo-o a nomog wú ken wan-piish üt-
ma wú, wú ro ún hoge gyer-o Shir á, wú komo
m-hyan hi-de ún net us-shi né á.

³ Wú ken ko-gwör-wú ne'a, ro kané ún ka bo-o
wú ma'ase m-ha be-de ún wú à ún hoob-o ún a
ya'as wú yo ro yo ma ún wú à, wú ro m-zee, ‘Gu
mę be-de ún wan-ryaab-us re.’

⁴ O-da deen, wan-piish üt-ma yage ún was,
amba ur-kom wú zeeru hi ún de ún wú, ‘Mett
gyer-o Shir á, mę komo m-hyan hi-de ún net us-
shi né á,

⁵ amba remen ka ko-gwör-wú sütu mę, man gut
remen wú kumut yo ro yo ma ún wú à. Uregé
mę nom kaané á, wúa ma'as m-haan har wú bo
mę.’”

⁶ Yeso zeeru, “Hogu no yo ka wan-piish üt-ma
wú zee à, wú rotte gyer-o Shir á.

⁷ Wú hokstę nome ún ká ko-gwör-wú kaané,
remen wú suute wú, kaané Shir a hoks nome
ún hun-nę ye wú daage à rii-yo ur-bon, urege
ye konog wú, wúa gu ye hor-m-hor.

8 Mę no m-rure, Shir a piish ma-to ḫn ye ḥor-m-hor bō ye he hogē m-rerem à. Amba **Wà-wu un net** ḫwua 'wos hun-ne gokstę Ma-to Shir da-o wu he m-muun ne?"

*Sha-mo uto-ma to un
ko-Parisa un wan-goks un tar ne*

9 Yeso doog hun-ne m-rurę ka sha-mo uto-mo, ye nepse she'et-de ḫn ye, kashi de á, komo ye ro ḫn muut ḫn ye ken ye n-dak.

10 "Da-o gaan hun-ne yoor haag ḫn **Pyo-o Shir** ye konot Shir: Wan-gaan ko-**Parisa**-wu, wu ka komo **wan-goks un tar**.

11 Ko-**Parisa** esuru ḫn hon wu konyru, 'Shir, ḫm bomog wo remen mę ko-hyow á, mę ko-wan-men-ut jaas-to wu á, mę ḫn rwor uto-bo á, mę ḫn hoob-o ḫn ne'a-ne uento ye ken ye á. Um bomog wo remen mę uento ka ko-**wan-goks un tar** wu reeno á.

12 ḫn ho-ut ta'yoor mę ḫn nom o-swoot ho-ut yoor, mę kumę rii-yo woop op à, mę wo m-ya'as o-gaan.'

13 "Amba ko-yan-goks un tar esuru ur-hew ne komo wu jaks co-o ḫn wu n-Ton á, amba wu wosuru be-de ḫn wu. Wu zeeru, 'Shir, hogē 'won ḫn de, mę ko-wa-**ur-ba'as!**'"

14 Yeso zeeru ye, "Mę no m-rurę, ko-yan-goks un tar, waragte o-hur hond hond be-de Shir, amba ko-**Parisa**-wu warag o-hur hond hond á. Remen kap ye jakse hi ḫn de ḫn ye n-ton à, Shir à hente ye n-dak, komo kap bō ḫn ye hente hi ḫn de ḫn ye dak dak à, Shir a jaks ye n-ton."*

* **Bor-us op us-eer:14 18:14** Hyen komo: Mati 23:12; Ruka 14:11.

*Yəso huüté yakar nu-o үr-bon**(Mati 19:13-15; Mark 10:13-16)*

¹⁵ Yē ken hun-nē yē hantürü yakar-yē үn yē be-үr Yeso remen wü huüté yē nu-o үr-bon. Yan-neke-m Yeso teprürü yē bo yē noqmē kaanē à,

¹⁶ Amba Yeso agnuru ka yakar-yē be-de үn wü komo wü zeeru, "Yagu nō yakar rēk-yē haante be үn de, nō wen yē á, remen gwomo-to Shir rō be-de gon yē.

¹⁷ Baks nō de ka! Kap bo үn wü goksé gwomo-to Shir үntün wà á, wüa tūw үn den-o Shir á."

*Ko-ya-o-kwum**(Mati 19:16-30; Mark 10:17-31)*

¹⁸ Net caari-wü үn **Yahuda**-nē cituru Yeso, "Wa-үr-Yoos, wö kashi-wü, ɿya nē üm he m-nom üm kumut hoog-q ba m-ta?"

¹⁹ Yeso cituru wü, "Remen yan o o zeetē mē 'kashi'? Yatt-wü rō kashi á se Shir cot.

²⁰ O nepse ka **karamsa**-q: 'Wö cön ne'a-wü үn net á, wö ho net á, wö hiw rii á, wö ce'ē net үt-ma á, hyan tato ru үn inu ru ne үt-gos ne.'[†]"

²¹ Ka net-wü shasuru, "Cin mē rēk-wü üm nomosse dorotte-q үn o kap."

²² Bo Yeso hogē kaanē à, wü zeeru wü, "Yo ken yo rō kön yo kuse o nom à: Baab rii-yo o rötte à kap, o ya'as koqb-nē ka hwor-yē, komo wöa kum rii-yo үr-bon n-Töñ, ka da-q, o haan, o dörē mē."

²³ Amba da-q ka net-wü hogē kaanē à, wü hogē m-rerem kō hiin á, remen ko-ya-o-kwum-wü deen.

[†] **Bor-us op us-eer:20 18:20** Hyen komo: Rwu 20:12-16; Kara 5:16-20.

24 Yeso hyanuru wu hoge m-rerem á, wu zeeru,
“Ko-ya-o-kwum a tuw den-o un gwomo-to Shir
un yish pus-ye á!

25 Otte ko-ya-o-kwum-wu tuw den-o un
gwomo-to Shir à, jiishte ba un rem dorom-yo
tuw un ish-o o-ber.”

26 Hun-ne ye hoge wu à cituru, “¿Wan wu un
ya Shir he m-gu?”

27 Yeso shasuru, “Rii-yo hun-ne a hoks m-nom
á, Shir a hoks yo m-nom.”

28 Ka da-de Bitrus zeeru, “Gwot! Te yagnute
den-ut te, te dorutu wo.”

29 Yeso zeeru ye, “Ee, komo um esutu no, ko wu
ke wu yage hur-o un wu, ko ne'a, ko hen-ne, ko
ye mate wu à, ko yakar remen con-to un den-o
ut-gwomo to Shir,

30 wua kum deen un ka hak-se, komo wua kum
hoog-o ba m-ta un hak-se roqne à.”

*Yeso rworog ma-to un mar-mo
un wu so o-tet komo
(Mati 20:17-19; Mark 10:32-34)*

31 Yeso dekuuru yan-nekee-mo un wu op un yoor
n-riib, wu zeeru ye, “Hogu no! A he no o-
Urusharima, be-de kap rii-yo yan-Rworu un Ma-
to Shir gene un **Wà-wu un net** he m-shi à.

32 Wu a he'ebe un kom-to un ye ro **Isra**-ne á,
yea pyapar wu, ye copse wu m-ta komo.

33 Yea nome wu us-sorog, ye ho wu amba ho-ur
atette-de, wua ine un hoog ne.”

34 Amba yan-nekee-mo un wu ye nap ko o-gaan
yo wu ro m-ze á, remen a wukute ye ma-to wu

rø m-rwør à, komo ye nap rii-yo Yeso øø m-rwør
á.

Yeso upste yish-ye un ko-po
(Mati 20:29-34; Mark 10:46-52)

³⁵ Yeso øø yow yow o-Jeriko ne, wu ken ko-po
wu øø tara n-riib un cøw, wu øø us-kon.

³⁶ Da-ø wu hogé hun-ne øø m-arag à, wu cituru,
“Yan yo ne?”

³⁷ Ye ruru wu, “Yeso ko-ya-o-Nazaret øø m-
arag.”

³⁸ Wu 'yonsuru us-cor, “Yeso! Baag-o **Dawuda!**
Hogé 'won un de!”

³⁹ Hun-ne ye ro co à, kangsuru wu ye zeeru
wu res temb. Amba wu 'yonsuru us-cor deen,
“Baag-o **Dawuda** hogé 'won un de.”

⁴⁰ Ka da-ø Yeso esuru wu zeeru, “Hantu no ka
ko-po-wu be un de.” Bo wu wo'ontø yow yow à,
Yeso cituru wu,

⁴¹ “¿Ya ne o conø um nomø wø?”

Wu shasuru, “Gos-wu, um conog m-hyen.”

⁴² Yeso zeeru wu, “Hyan! Remen shér-m ru be-
de Shir rwø'og wø m-hyan.”

⁴³ Un gyept-ø un yish, wu hyanuru cas kane,
wu doruru Yeso, wu øø un nome un Shir үr-
bongon. Da-ø buug-de un hun-ne hyane kaanø
à, ye bomuru Shir kap mo un ye.

Bor-us op us-jero

Yeso un Zakka

¹ Yeso cøwuru o-Jeriko wu øø m-arag.

² Ko-Gwomo-wu un **yan-goks un tar** jin-de un
wu Zakka, ko-ya-o-kwum-wu.

³ Wü conog wü hyen kō wan wü nē Yeso. Amba wü hoks hyan үn Yeso á, remen hun-nē nōmog deēn, komo wütt m-seeb á kō hiin.

⁴ Wü argurü o-rek үn co-q үn hun-nē wü daaru o-dirimi wü hyenet Yeso, wü rō m-arag ka sō à.

⁵ Bo Yeso woote үn ka be-de à, wü dassuru үrhi n-ton wü zeerü Zakka, "Kergunę hor-m-hor, remen үn hur-o ru үm he m-she'et caane."

⁶ Zakka kergunuru hor-m-hor wü barkuru Yeso zak-o-zak.

⁷ Kap hun-nē ye hyane kaane à, taknuru үscenene, "Ka net-wü haag үr-hamat үn hur-q үn ko-ya-ur-ba'as!"

⁸ Zakka inüru eso wü zeerü Yeso, "Hoge, man ya'as kqob-ne үr-purug de үn rii re, үrege komo үm rumuste rii-yo үn wü ken wü, man tope wü ka rii-yo sō o-nass."

⁹ Yeso zeerü wü, "Ka hur-q kumug gwü caane, remen ka net-wü gokste Ma-to Shir üntün Ibrahi.

¹⁰ **Wà-wü un net** haante wü hobt, komo wü guut ye ege à."*

*Sha-mo ut-ma to үn hwor үn guw-nē op ne
(Mati 25:14-30)*

¹¹ Bo hun-nē rō m-hogé үn to ka à, Yeso doorü ye m-rure sha-mo ut-ma. Ün ka da-de, wü ro yow yow o-Urusharima nē, komo ye rō m-zee үnze gwomo-to Shir rō ma-to m-rwüün.

¹² Wü zeerü, "Wü ken net caari-wü, rō m-ha үn q ken bo-q үr-hew nē, a sagbutę wü ut-gwomo, a komse wü müunuru o-hur.

* **Bor-us op us-jero:10 19:10** Hyen komo: Mati 18:10.

¹³ Bo wu ine m-neke à, wu agnuru guw-ne ye
un wu nen op komo wu yasuru ko wu ke hwor.
Wu ruru ye, 'Sengu no, no gut yo no he m-hoks
m-kum da-o me neke.'

¹⁴ Amba hun-ne ye un wu yagute wu, ye
tomuru n-jim de un wu unze, 'Te con ka net-wu
reete ut-gwomo á.'

¹⁵ "Komo haanuru a sagburu ka net-wu ut-
gwomo wu muunuru. Bo m-jo'on, wu zeeru guw-
ne ye un wu ye rwuun, remen wu nept yo ye
kume à.

¹⁶ Wu ır-takan haanuru wu zeeru, 'Gos-wu,
um kumug so o-op n-ton un ka ye o yasu me à.'

¹⁷ Wu zeeru, 'Keregen, wo ko-guw kashi-wu!
O nomog m-senge un rii hiin, man sagbe wo ut-
gwomo to un bo-ut op.'

¹⁸ Ko-guw ayoore-wu, haanuru wu zeeru, 'Gos-
wu, um kumug so o-taan n-ton un ka ye o yasu
me à.'

¹⁹ Wu zeeru wu, 'Komo woa nom gwomo-to un
bo-ut taan.'

²⁰ "Komo wu ken ko-guw-wu haanuru wu
zeeru, 'Gos-wu, hwor ru ye ka, me un wuke ye
ır-magund.'

²¹ Me wo o-gyer, remen wo rii-yo o-gyer yo. Wo
m-dek be-de wo esse á, komo wo m-ce be-de wo
go ye á.'

²² Wu zeeru wu, 'Wo ko-guw-wu o-hwaa! Man
dek gom-ut ru, m-sabursute wo! O nepste me rii-
yo o-gyer yo, me m-dek be-de me esse á, komo
me m-ce be-de me go á.'

²³ ¿Remen yan o wo heete hwor re o-benki á,
be-de um roa goksune m-sakne da-o um muune

á?’

²⁴ “Ka da-de wu zeeru ka ye ro eso kane à,
‘Rumus no ka hwor-ye be-de un wu, no ya'as ka
ko-guw-wu ro un op ne à.’

²⁵ Amba ye zeeru wu, ‘Gos-wu, ay, wu ro un op
ne!’

²⁶ Wu shasuru, ‘Me no m-rure, kap ka ye ro un
rii ne à, Shir a do ye, amba ka ye rotte rii á, ka
yo ye rotte hiin à, Shir a rumus ye yo.[†]

²⁷ M-moka, ka yan-yage-ut re ye, ka ye cone a
sagbe me ut-gwomo á, hantu no ye kane, ho no
ye un hyan-o re![‡] ”

Yan-bo-o o-Urusharima barkute Yeso

(Mati 21:1-11; Mark 11:1-11; Yoha 12:12-19)

²⁸ Bo Yeso komte ka ma-to à, wu takuru co wu
ro m-ha o-Urusharima yan-neke-mo un wu ro wu
m-dorbe n-jim.

²⁹ Bo wu woqonte yow yow o-Bapaji ne o-
Betanya ne à, un 'wun-de o-haag o hun-ne m-zee,
Haag-o un 'yo-se o-Zetun à, wu tomuru yan-
neke-mo un wu nen yoor

³⁰ un ka ma-to ne: “Ha no un ka bo-de ro un co
no à. Da-o no m-cow à, noa hyen wà-yo o-janka
yo a cete m-da á gego. Ussundu no yo, no hante
kane.

³¹ Urege wu ken wu cikt no, ‘¿Remen yan o no
rotte yo m-us?’ Zee no wu, ‘Gos-wu conog yo.’ ”

³² Ye doruru o-cow, ye 'wossuru hond hond, bo
Yeso ruru ye à.

[†] **Bor-us op us-jero:26 19:26** Hyen komo: Mati 13:12; Mark 4:25;
Ruka 8:18. [‡] **Bor-us op us-jero:27 19:11-27** Hyen komo: Mati
25:14-30.

33 Bo yé rø m-us ún ka wà-yo o-janka yo à, wan-yo zeerú ye, “¿Remen yan ő no røtté yo m-us?”

34 Yé shasuru, “Gos-wü conog yo.”

35 Yé dékuru ka wà-yo o-janka yo yé heeturu Yeso. Ka da-de, yé sakuru gund-to ún yé ún cin-ó ún ka janka-yo, yé deturu Yeso n-ton.

36 Bo wü da n-ton à, hun-né neksuru gund-to ún yé ún ców.

37 Bo wü woonté yow yow o-Urusharima né à, be-de ka cow-yo dore ún 'wun-de ún **Haag-ó ún 'yo-se o-Zetun** à, bugg-de ún hun-né yan-neke-mo ún wü taknuru bongon-de Shir ún 'yons us-cor remen rii-yo o-made yo yé hyané kap à.

38 Yé 'yonsuru us-cor, yé zeerú,
“Shir ru'e ko-Gwomo o-kom wü haané
ún bęeb-de ún Yawe à,
m-gwugwu n-ton kane

m-sekemse be-de Shir!”§

39 Ka da-de yé ken **Parisa**-né yé kane tepsuru Yeso. “Wa-ur-Yoos, zee yan-neke-m ru yé res temb!”

40 Yeso shasuru, “Mé no m-rure, urege yé reks temb, ta'ar-ut toa takan tep.”

Yeso 'wonog remen o-Urusharima

41 Bo Yeso woonté yow yow o-Urusharima né à, komo bo wü hyente ő à, wü 'wonuru ún tük-mo ut-men remen ő, ún hun-né né yé rø n-me à.

42 Wü rø m-zee, “Urege no nak caane rii-yo he no m-hanté she'et-de ún gwugwu-mo үr-hur à! Amba m-möka Shir wukute no yo, remen no goks me á!

Ruka Bor-us op us-jero:43

cv

Ruka yan-Yoos-de o-karamsa

43 Da-q roqon da-q yan-yage-ut no he no mrigumse à, ye woongsu no komo ye hebütü no kó o ke raag-q komo noa ru á.

44 Yea ho no un yakar no ne, komo ye saburse bo-o no, kó o-pam a yage yo n-ton un yo ken yo á, remen no baks da-q Shir haané wu guut no á!"

Yeso yanag ya-ut-baab

(Mati 21:12-17; Mark 11:15-19; Yoha 2:13-22)

45 Ka da-de Yeso haaru n-mé un **Pyo-q Shir**. Wu taknuru yan-se un ya-m-q un ya-ut-baab ne.

46 Wu rq ye m-zee, "A geneg un Ma-to Shir, 'Hur-o re be-de us-kon de'* amba no muute o be-de un hyow-ne!"†

47 Ko de ke ho-de Yeso yoosté un **Pyo-q Shir**. Gwomo-ne ye un kon-se Shir, **yan-Yoos-de o-karamsa**, un sek-yé ne conuru ye ho wu.‡

48 Amba ye hoks m-kum o-cow á, remen hun-ne kap rq wu m-hoge, ye con ye **ba'as** ur-gom á.

Bor ur-kwooz

*Wa ya'e Yeso gwomo-to wu rotte
un nom un ka hyat-to à*

(Mati 21:23-27; Mark 11:27-33)

1 De ken ho-de, Yeso rq un **Pyo-q Shir**, wu rq m-yoose un hun-ne, komo wu rq un rwor un ka Ma-to Shir to, **Ma-to m-Rerem**, Gwomo-ne ye un kon-se Shir un **yan-Yoos-de o-karamsa** ne, mosse un sek-yé ne, haanuru. Ye zeeru wu,

* **Bor-us op us-jero:46 19:46** Hyen komo: Isha 56:7. † **Bor-us op us-jero:46 19:46** Hyen komo: Irmi 7:11. ‡ **Bor-us op us-jero:47 19:47** Hyen komo: Ruka 21:37.

² “Ruru te, ¿kené o o kumé gwomo-to un nom un ka rii-yo wó m-nom à? ¿Wa ya'ë wó ka 'wons-mo?”

³ Yeso shasuru ye, “M-moka yage um cit no o ken cot-o:

⁴ Ruru no me, ¿wa un wú ne tomne **Yohana** Wan-Yo'os un hun-ne n-me m-ho, ‘hun-ne’ ye, ko, ‘Shir?’”

⁵ Ma-ut sunuru ye, “¿Ya ne a he m-zee? A ze'e, ‘Shir,’ wua zee, ‘¿Remen yan o un ya no gokste **Yohana?**’”

⁶ Komo a ze'e, ‘Hun-ne’ ye, kap ka buug-de un hun-ne dea ho na, remen ye deksé **Yohanawan-Rwor un Ma-to Shir** wú.”

⁷ Ka da-de ye shasuru, “Te nap be-de o rwuuné á.”

⁸ Komo Yeso zeeru ye, “Me ma man ruru no ko kené um kumé 'wons-mo um rotté un nom kaané á.”

*Sha-mo ut-ma to un
ko-ya-o-kat un ya-tom-ne*

(Mati 21:33-46; Mark 12:1-12)

⁹ Yeso ruru ka hun-ne ye ka sha-mo ut-ma mo: “Wú ken net-wú goog o-kat, wú dékuru ya-tom, wú warguru o-hur wú she'etündürü deen.*

¹⁰ Bo da-o m-ce woonté à, wú tomurú ko-guw-wú un wú be-de un ka ya-tom-ye, a ya'sundé wú yo ro yo ma un wú à. Amba ka ya-tom-ye bunuru ka ko-guw-wú, komo wú müñuru ba un rii.

¹¹ Ka wa-o-kat-wú dooru m-tom un wú ken ko-guw-wú, amba ka ya-tom-ye bunuru wú komo, ye ya'u wú m'-e, wú müñuru ba un rii.

* **Bor ur-kwooz:9 20:9** Hyen komo: Isha 5:1.

¹² Ka da-de, wü tomuř atette-wü, ka ya-tom-yë hogussuř wü m-hoog, yë yanduř wü.

¹³ Ka da-de, ko-ya-o-kat zeeru, ‘¿Ya në um he m-nom? Yage um tomot wà re wü më m-con à un hi un de un wü, um nak yëa nomo wü o-dorotte!’

¹⁴ Amba bo ka ya-tom-yë hyambute wü à, yë zeeru hi un de un yë, ‘Wà-wü un ko-ya-o-kat-wü ka. A ho no wü, komo saw-to un ko-ya-o-kat myet a warag-ut ma na!’

¹⁵ Yë ruuturuř wü n-riib o-kat, yë hooru wü.”

Yeso cituruř yë, “¿Ya në ka ko-ya-o-kat-wü he ka yan-tom-yë m-nom?

¹⁶ Wüa haan wü ho ka yan-tom-yë, wü ya'as yë ken ya-tom-yë ka kat-o.”

Bo hun-në hogë kaanë à, yë zeeru, “Shir wen gon ka rii-yo!”

¹⁷ Yeso gwoturuř yë, wü cituruř, “¿Ya në ka Mato Shir to ro m-zë? ‘Ka pam-yo ya-ut-mà yage à, yo jiishte yë ka m'-wons kap.’[†]

¹⁸ Kap bon wü 'hebe un ka pam-yo à wüa cagme, urege komo ka pam-yo he'ente n-ton un net, yo à rugumse wü.

Cot-o un top un tar

(Mati 22:15-22; Mark 12:13-17)

¹⁹ Yan-Yoos-de o-karamsa un Gwomo-në yë un kon-se Shir ne conuru yë ship Yeso kanë remen yë nepse wü rworog ka sha-mo ut-ma mo remen yë, amba yë ro o-gyer o un hun-në.

²⁰ Yë ro un hoob-o o-cow remen yë zeet Yeso rworog gom-de ur-ba'as. Yë zwopuruř yë ken yë o-nu, yë barag m-zë kashi un hun-në yë

[†] **Bor ur-kwooz:17 20:17** Hyen komo: Bong 118:22.

rō. Komo ye tomurū ka hun-nē-yē ceeb Yeso us-cot, remen ye bōbsutē wū, be-ur **Biratus**, ko-Gwamna-wū o-dak.

²¹ Ya-m-seger un Yeso zeerū wū, "Wa-ur-Yoos, te nepse kap yo o zee, un yo o yoose nē à, hond hond q. Te nepse wo un gwot un co á, amba rwor o-nip o un yo Shir conē un hun-nē nē à.

²² Ruru te, ¿depete te top tar-o un ko-Gwomo **Sisar**, gwomo-to o-dak o-Roma, ko te top á?"

²³ Amba Yeso hyanuru weer-se un ye, wū zeerū ye,

²⁴ "Kutu nō mē ka hwor-yo a nomē o-kwom à. ¿Co-o wan q, un jin-ur wan nē rō kanē?"

Ye shasuru, "Q ma **Sisar**, ko-Gwomo-wū o-Roma."

²⁵ Yeso zeerū, "Remen kaane, ya'as nō ko-Gwomo **Sisar** yo rō yo ma un wū à, nō ya'as Shir yo rō yo un Shir à."

²⁶ Ka hun-nē ye hoks Yeso m-ship un ka ceeb-á, ye resuru temb, ye rō un barag-se un shas-o un wū.

Cot-o un inē-mo un margan-ne

(Mati 22:23-33; Mark 12:18-27)

²⁷ Ye ken **Saduki**-nē ye, (ye zee a inē ut-marimar á), ye haanuru be-ur Yeso. Ye cit wū,[‡]

²⁸ "Wa-ur-Yoos, **Mosa** geneg ka **karamsa**-o rem te. 'Uregé net marag wū yage ne'a ba un yakar, hen-nē un ka net-wū a ge ka ne'a-wū, remen ye kumut yakar-ye a he m-zee yakar-ye un ka wū marē à.'[§]

[‡] **Bor ur-kwōz:27 20:27** Hyen komo: Seng 23:8. § **Bor ur-kwōz:28 20:28** Hyen komo: Kara 25:5.

²⁹ A zee yę ken campo-nę yę ta'yoor, tato үn yę gaan, wü rö sek-wü à gaag үt-ge wü maruru ba wü үn mat yakar.

³⁰ Wü döndę wü à gaaru ka ne'a-wü,

³¹ Atette-wü kaanę, ka rii gaan-yo kumuru yę kap ta'yoor, yę marag ba үn wü kume wà á.

³² Ur-kom kap, ka ne'a-wü maruru.

³³ M-möka, ¿ho-de margan-nę he m-inę à, ne'a-wü waane ka ne'a-wü rö? Kap ta'yoor mo үn ye, yę gaag wü.”

³⁴ Yeso shasuru yę, “Hond hond o hun-nę yę m-möka ge үt-ge.

³⁵ Amba campo-nę үn ne'a-nę nę yę Shir he m'-yons үt-marimar à, remen yę shereg үn wü, yę he de m-ga үt-ge, үn ká da-o á.

³⁶ Yęa warag üntün **yan-tom-yę Shir**, yęa mer á. Yę rö yakar-yę Shir, remen yę inute үt-marimar.

³⁷ Komo **Mosa** rworog cas cas, margan-nę a inę үn hoog nę. Ün ka ma-to wü genę bo Shir nome ut-ma үn wü nę à, үn ka be-de үn tük-mo ur-rande. Wü geneg үnze Wan-Koyan, ak hi үn de үn wü, wü rö ‘**Shir Ibrahi**, Shir **Ishaku**, komo Shir **Yakubu**.*

³⁸ Wü rö Shir o үn margan-nę á, amba Shir o үn yan-hoog, remen be-de үn wü kap yan-hoog yę.”

³⁹ Yę ken **yan-Yoos-de o-karamsa** yę zeeru, “Wa-ur-Yoos o, ka shas-q rö ur-bon nę!”

⁴⁰ Bo үn kaanę, yatt-wü hokse Yeso m-cit komo á.

* **Bor ur-kwooz:37 20:37** Hyen komo: Rwu 3:6.

*Kiristi wà Dawuda wu
(Mati 22:41-46; Mark 12:35-37)*

41 Yeso zeeru ye, “¿Re ne ne ye zette **Kiristi** raag-o **Dawuda** o?

42 **Dawuda** un hi un de un wu zeeg un takurda-o un Sep-to ur-Bongon,

“ ‘Yawe zeeg Gos-wu re:
“She’et un ka be-de ut-gwomo de,

43 Har um ru’ut yan-yage-ut ru waragte rii-yo
o he m-yawag un na-us ru à!” †

44 **Dawuda** ak wu ‘Gos-wu,’ komo ¿re o, wu hette
m-warag ‘wà un wu?’”

*Yeso zeeg nom no ja
un yan-Yoos-de o-karamsa ne
(Mati 23:1-36; Mark 12:38-40)*

45 Bo hun-ne kap hogute wu à, Yeso zeeru yan-neke-mo un wu,

46 “Nom no ja un **yan-Yoos-de o-karamsa** ne,
ye ro m-con ye ma’as m-neke un cop-to ur-bon
ne, komo ye conog a gas ye, a hyen ye ut-gos ne
be-de m-o m-baab ne. Ye ro m-daag be-de ur-
she’et de ur-bon un kuke-to un yoos un Ma-to
Shir, un be-de jiishe ur-bon ne à da-o ut-biki.

47 Ye ro m-cow un hur-to un gwor-ne ye rumus
ye saw-to un ye, ka da-de komo ye barguru naas
o-dadeen un kon-se Shir! Koob-de Shir he ye
m-ya à dea jiish de un ko wu ke!”

† **Bor ur-kwooz:43 20:42-43** Hyen komo: Bong 110:1.

Bor ur-kwooz o-gaan

*Yar-mo un ko-gwɔr
(Mark 12:41-44)*

¹ Yeso rigurū wū hyanurū hun-nē yan-rii rō un hwobē un yar-mo un ye un be-de ur-ess n-mē un **Pyo-o Shir.**

² Komo wū hyanurū wū ken ko-kqob-wū un ko-gwɔr-wū ne'a jorbute nera yoor.

³ Wū zeerū, "Mē no m-rure, kā ko-gwɔr-wū jiishtē ko wū ke m-yar,

⁴ remen ye ka gasunte ye yagnē yo kuse à, amba wū, ko-kqob untun wū, ya'astē kap yo rō wū à."

*Yeso rworog a wuks den-o Shir
(Mati 24:1-2; Mark 13:1-2)*

⁵ Ye ken ye **yan-neke-m Yeso** rō un ma-to un **Pyo-o Shir**, o rō ur-bon de o-gwot nē un ka ta'arto a meetē o à un yar-mo a ya'e Shir nē à. Yeso zeerū,

⁶ "Kap ka yo no hyanē à, da-o rōon a yage urta'ar n-ton un de ken de á, a wuksusse ko de ke."

*Swo ur-kqob
(Mati 24:3-14; Mark 13:3-13)*

⁷ Ye cituru wū, "Wa-ur-Yoos, ¿ya un da-q a he m-nōm kaane? Komo ¿ya un gon napa-q tē he m-hyan, tē nept ka da-q woontē?"

⁸ Yeso zeerū, "She'et no zongse, no yage ko wū ke raks no á. Hun-nē dēen a haan un jin un de. Yea haan, ye zee, 'Mē rō wū, wū Shir daagnē à!' Komo, 'Ka da-q rō yow yow!' Amba no dōre ye á.

9 Nō hogē o-gyēr á, da-q nō hogē ma-to үr-gūn, m-barmē nē, sē a nomog gon to үr-takan, amba yan zee kom-үr rō yow yow á.”

10 Wü doorü yē m-zee, “O-dak, o-dak nē a dum, үt-gwōmo үt-gwōmo nē komo kaanē.

11 Dak-o a nukte q ho hun-nē, mēr, us-gom nē kō kene, rii-yo o-gyēr yo a take m-hyan á, a hyen yo rwuntē n-Ton un shir.

12 Rii-yo ka rem-se nomot kaanē, a ship no a reesu nō үr-kqob, a heet no un kuke-to un yoos un Ma-to Shir be-de un piish үt-ma, a ke nō. A heet nō be-de un gwōmo-nē un ya-o-dak-nē remen nō mē m-dore.

13 Kanē nō he m-kum o-da nō rurutu yē ma-үt re to үr-bon.

14 Zongu nō ba da-q un wōn, nō was bō nō he hi un nō m-ruut á, urege yē ce'utu nō үt-ma.

15 Remen man 'ye nō үt-gom, us-weer nē, bō yan-yage-үt nō a hoks nō un waksē un yo nō zee á.*

16 A heet cētentē-us nō be-de un yē mate nō à, hen-nē nō un baag-o nō nē, un nay nō nē nē, komo yea ho yē ken yē be-үr nō.

17 Kō wü ke wüa yagu nō rem re.

18 Amba kō o-hi o-gaan un hi un nō yoa he'en á.

19 Nō shere be-de Shir nōa kum hōog-q ba m-ta.

*Yeso zeeg a saburse o-Urusharima
(Mati 24:15-21; Mark 13:14-19)*

* **Bor ur-kwooz o-gaan:15 21:14-15** Hyen komo: Ruka 12:11-12.

20 “Da-o no hyene ya-үr-gүn rigimsүtे o-Urusharima, ka da-de noa nep da-o rо yow yow a sabүrsүtе o.

21 Ka da-de ka ye rо үn dak-o o-Judiya ye som үt-haag, ka ye rо n-mę o-bo à, ye som, komo ye rege ye ruuste n-dö à, ye warag n-mę o-bo á.

22 Remen ka ho-to, ‘Ho-to үn swo үr-koob to,’ remen a sho'oste o-nip yo Ma-to Shir zee à.[†]

23 Rii-yo үr-'won yo ne'a-ne ya-үt-uub үn ka da-o, үn ye rо үn yakar rek-yę ne à! Rii-yo o-gyer a haan үn ka dak-o, komo Shir a hantę ryaab-se үn wü үn ka hun-ne ye remen **ba'as-de** үn ye.

24 A ho ye ken ye be-de үr-gүn, komo a dek ye ken ye m-gүw hono o-dak kap, komo ka ye napę Shir á yea yawag o-Urusharima har da-o Shir he m-zee ye yage kaane à.”

Mүun-m Yeso (Mati 24:29-31; Mark 13:24-27)

25 Yeso aragturu m-zee, “A hyen saw-to үt-hyat n-ton үr-ho, o-reng үn regen-ne. Ut-bo hono o-dak a nom o-zak á, hun-ne a hogę gyer-o үn nukte-mo m-sa үn ryaab-se үn a hu-se m-ho ne.[‡]

26 Hun-ne a bonse remen gyer-o үn yo he m-haan hono o-dak à, Shir a nukt myet bo үn rii-yo rо үt-gwomo ne n-Ton үn shir à.

27 Ka da-de **Wà-wu үn net** a mүun, үntүn o-ke'ente m-'wons nedeen, komo o-mök ne.[§]

[†] **Bor үr-kwooz o-gaan:22** 21:22 Hyen komo: Hose 9:7. [‡] **Bor үr-kwooz o-gaan:25** 21:25 Hyen komo: Isha 13:10; Izik 32:7; Jowe 2:31; Hyan 6:12-13. [§] **Bor үr-kwooz o-gaan:27** 21:27 Hyen komo: Dane 7:13; Hyan 1:7.

²⁸ Da-o no hyenę ka rii-yo cirig m-nom, inę no eso no shęr үr-beęb nę no jaks hi-ut no n-Ton, no gut Shir remen wü ro ma-tö un gu un no.”

*Yoos no be-de 'yo-yo o-rum
(Mati 24:32-35; Mark 13:28-31)*

²⁹ Ka da-de Yeso rurü ye sha-mo үt-ma: “Ceker no 'yo-yo o-rum un se ken 'yo-se ne.

³⁰ Da-o no hyenę se cirig m-tupe, no nak sho-o nomog yow yow.

³¹ Kang-o gaan, da-o no hyenę ka rii-yo ro m-nom, no nep unze gwomo-to Shir ro ma-tö m-woon.

³² “Mę no m-rure o-nip, hun-ne ye ro un hoog ne m-moka à yea wo m-mar kap á, se ka yo um zee mossę o-bo o o-Urusharima ne à shiig.

³³ O-Ton o-dak ne a tees, amba ma-ut re a te á.

Depete a wer

³⁴ “Wer no! No shoos hi un no ut-biki á, m-swo ne komo un ceker-se un hoog ne á. Mę un zee kaanę remen ka ho-de a 'wos no ba no un nap

³⁵ untun cęeb. Remen de a haan hono o-dak kap de 'wos ko wü ke wü ro un hoog ne n-dak à.

³⁶ Zongü no, komo no kon ko de ke ho-de, remen no kumut beęb-de m-ru un kap yo he m-haan à, komo no est un co-o un **Wà-wu un net.**”

³⁷ Ko de ke ho-de Yeso ro m-yoos un **Pyo-o Shir**, ko mo ke rim-mo wü ro m-ha **Haag-o un 'yo-se o-Zetun** taasü m-tet wü ro un kon-se Shir.*

³⁸ Ko de ke ho-de n-sot hun-ne kap ro m-ha un **Pyo-o Shir**, remen ye hoguté wü.

* **Bor үr-kwooz o-gaan:37 21:37** Hyen komo: Ruka 19:47.

Bor ur-kwooz us-yoor

*A gamag ur-hi a yagute Yeso
(Mati 26:1-5; Mark 14:1-2; Yoha 11:45-53)*

¹ Da-o rø yow yow o un **Biki-o ut-Burodi tø ba m-Yist** o hun-ne m-aag **Biki-o m-Pas** à.*

² Gwomo-ne ye un kon-se Shir un **yan-Yoos-de o-karamsa** ne rø un gyer-o un hun-ne, remen kaane ye cowuru hoob-o un bu-se ye hette ho un Yeso ba hun-ne un nap à.

*Yahudas eks wua beebe Yeso
(Mati 26:14-16; Mark 14:10-11)*

³ **Ko-Gwomo-wu un ya-ut-kot** cowuru un hur-ur Yahudas, wu a m-zee Iskariyoti à, wan-gaan be-de **yan-neke-m Yeso** op un yoor [12].

⁴ Yahudas haaru, wu nomuru ut-ma un Gwomo-ne ye un kon-se Shir un caari-ne ne yan'er-de un **Pyo-o Shir** bo wu he ye m-bopse un Yeso à.

⁵ Zak-o hoqoru ye, ye zeeru yea top wu hwor.

⁶ Yahudas esuru kaane, komo wu taknuru hoob-o un da-o jiishe ur-bon à, o wu hette ye m-bopse un Yeso à, ba hun-ne un nap.

Yeso zongute wu reet Biki-o m-Pas

(Mati 26:17-25; Mark 14:12-21; Yoha 13:21-30)

⁷ Da-o un **Biki-o ut-Burodi tø ba m-Yist** wo'onuru da-o a he pan un ca-yo ur-seke yo un rii-yo m-re yo **Biki-o m-Pas** à.

⁸ Yeso tomuru Bitrus un **Yohana**, wu zeeru, "Ha no zonge no nom rii-yo m-re yo un **Biki-o m-Pas** a reet no!"

* **Bor ur-kwooz us-yoor:1 22:1** Hyen komo: Rwyu 12:1-27.

9 Yę cituru wu, “¿Ke nę o, o cōne tē nom ka rii-yo m-re yo?”

10 Wü shasuru, “Bo no m-cow o-bo à, noa gonté wu ken net-wu dēknę dēdē-o m-ho à. Dōru no wu un hur-o wu cūwtę à.

11 No zee ka wa-o-hur wu: ‘Wa-ur-Yoos zeeg tē cit wo, ¿o ke kuke-o yan-neke-m re un me nę hette m-re rii-yo m-re yo un **Biki-o m-Pas?**’

12 Wua kutu no caari-o o-kukę o a ma'ę n-ton un or un o à, kanę no he na nome un rii-yo m-re.”

13 Yę ruurü komo ye 'wossuru rii hond hond bo Yeso rurü ye à. Komo ye nome un rii-yo m-re yo **Biki-o m-Pas.**

*Rii-yo m-re yo un Biki-o m-Pas
yo un Wan-Koyan*

(Mati 26:26-30; Mark 14:22-26; 1Kor 11:23-25)

14 Bo da-o woqntę à, Yeso she'eturu be-de un re rii-yo m-re un yan-tom-ye un wu ne.

15 Wü zeeru ye, “Um cōnog deen, um re ka rii-yo m-re yo un **Biki-o m-Pas** o un no ne, ka da-de um swooru ur-kqob!

16 Me no m-rure, man re yo komo á, se da-o Shir komę gwu-o un hun-ne ye un wu à.”

17 Ka da-de Yeso dēkuru ur-ibitte de m-modi, wu bomuru Shir. Wü zeeru, “Dek no, no wong.

18 Me no m-rure m-moka har ma co, man su ka 'wur-o á, se gwomo-to Shir woqntę.”

19 Ka da-de wü dēkuru ur-burodi wü bomuru Shir, wü caturu de. Wü ya'suru ye, wü ro m-zee, “Wur-o re o ka o um **seke**, rem no à. Sengü no m-nom kaane no ma'aste me m-baks.”

20 Kang-o gaan, wü yasu ye ka ibitte-de da-o ye reesę rii-yo m-re à. Wü ro m-zee, “Ka ibitte-de

Ruka Bor үr-kwooz us-yoor:21 cxvii Ruka Bor үr-kwooz us-yoor:28

swɔr o-nu օ o-pu օ dea էs սn hyó-m re, mo a
wūuse rem nō à.[†]

²¹ “Gwot nō! Ka wū he mē m-bopse be-de ya-
ut-yage à, wū rō kane սn mē nē be-de սn rii-yo
m-re![‡]

²² **Wà-wu սn net** wua mer bo Shir esse à.
Amba ka wū yase **Wà-wu սn net**, wua warag
rii-yo үr-'wōn!”

²³ Yē taknūru cituṇ hi սn de սn ye, “¿Wan wū
nē be-үr na, wū he nōm սn ka rii-yo à?”

Ma-ut sunute սn wū he gos-wū à

²⁴ Ma-ut sunute be-de սn **yan-neke-m Yeso**, to
սn wū he gos-wū à, be-de սn ye.[§]

²⁵ Yeso zeerū ye, “Gwomo-nē ye սn ya-o-dak,
ye rō ye m-kutē m-'wōns. Komo ka gwomo-nē ye
rō m-zee սn hi սn de սn ye, ‘Nay-nē ye սn ka
hun-nē ye.’

²⁶ Kaanē no he m-nom, gos-wū be-үr nō, se wū
waragte rek-wū, komo wa սn co, se wū muutē hi
սn de սn wū սntuṇ ko-gūw.*[†]

²⁷ ¿Wa rō gos-wū nē, ka wū she'etē wū reete,
ko wū nōmē wū hante à? Wū she'ette wū reet à.
Amba սm rō be-үr nō սntuṇ wū nōmē wū hante
à.[‡]

²⁸ “Nō rō սn mē nē kap bo սn meger-ut re.

[†] **Bor үr-kwooz us-yoor:20 22:20** Hyen komo: Irm 31:31-34.

[‡] **Bor үr-kwooz us-yoor:21 22:21** Hyen komo: Bong 41:9.

[§] **Bor үr-kwooz us-yoor:24 22:24** Hyen komo: Mati 18:1;
Mark 9:34; Ruka 9:46. * **Bor үr-kwooz us-yoor:26 22:25-26**
Hyen komo: Mati 20:25-27; Mark 10:42-44. † **Bor үr-kwooz**
us-yoor:26 22:26 Hyen komo: Mati 23:11; Mark 9:35. ‡ **Bor**
үr-kwooz us-yoor:27 22:27 Hyen komo: Yoha 13:12-15.

Ruka Bor ur-kwooz us-yoor:29 cxviii Ruka Bor ur-kwooz us-yoor:36

29 Komo bø Tato re sagbø më üt-gwømo à,
kaanø um sagbø no.

30 Nøa rø noa su da-q un gwømo-üt re, komo
noa she'et üt-comos remen noa piish ma-tø un
ka baag-üt op üt-yoor [12] tq, tq o-**Isra**.§

Yøso zeeg Bitrus a she wu

(Mati 26:31-35; Mark 14:27-31; Yoha 13:36-38)

31 "Bitrus, Bitrus! Hoge! **Ko-Gwømo-wu un ya-üt-kot** konog a 'ye wu o-da wu megertø no
kap, a wongte yo ur-bon, un yo ba ur-bon ne, bø
ya-tom ro un wong un hyo un kwa ne à.

32 Amba um konog rem ru, bø wøa tuku më o-
cin á. Komo o shør be un de, o ru or ru ne jaab-
üt-men."

33 Bitrus shasuru, "Gøs-wu, um ro zongse a
ke'et më un wo ne, um meret komo un wo ne!"

34 Yøso zeeru, "Bitrus, më wo m-rure, wøa nom
she'-m re o-tet rii-q keeg-yo o-kiit kenet."

Ba-de un hwør, o-ba, o-magay ne

35 Ka da-de Yøso cituru yan-neke-mo un wu.
"Bø um tomø no ka da-de ba un ba-de un hwør,
ba o-ba, ba üt-ka'antø, ¿ya un yo no taage?"

Yø shasuru, "Ko rii."*

36 Yøso zeeru, "Amba m-møka, bø un wu ro un
ba-de un hwør ne à, ko o-ba, wu dek, komo bø
un wu ro ba o-magay à wu beebe matuku-de un
wu, wu o o-gaan.

§ **Bor ur-kwooz us-yoor:30 22:30** Hyen komo: Mati 19:28.

* **Bor ur-kwooz us-yoor:35 22:35** Hyen komo: Mati 10:9-10;
Mark 6:8-9; Ruka 9:3; 10:4.

37 Nōm nō yo, remen Ma-tō Shir tō zeeg, ‘A muut wū **ko-ya-ur-ba'as**,[†] sē tō waragte o-nip, remen tō a gēnē üt-ma re à tōa mit o-nip.’

38 Yan-neke-mō үн wū zeerū, “Gwot! Gōs-wū, magay-üt yoor-tō ka!”

Wū shasuru, “Tō bō'osute!”

Yəso konog Shir

(Mati 26:36-46; Mark 14:32-42)

39 Yəso yagurū o-bō wū ruurū, bō wū wētē m-nom à, n-ton **Haag-o үн 'yo-se o-Zetun**, yan-neke-mō үн wū nekuru үн wū nē.

40 Bō wū wo ka be-de à, wū zeerū ye, “Kōn nō bō a meger nō á.”

41 Ka da-de wū arguru wū yage ye untun hewe-de үн jor-o үr-ta'ar, komo wū kwukturu n-dak, wū konuru Shir.

42 Wū zeerū, “Tato re, urege o cōnog, wō yage mē m-suūt ka koob-de á. Anze үн cōn-m re á, amba nōm bō o cōne à.”

43 Ko **wan-tom-wū Shir** haanuru be-de үн wū, wū dooru wū m-'wōns.

44 Ün tük-mō üt-men, wū kōne Shir arge n-ga, susamb-mō үн wū rō m-he'en n-dak üntun m-hyō.

45 Bō wū inē be-de үs-kon à, wū warguru be-de үn yan-neke-mō үn wū. Wū 'wos ye rō m-rew, ye karag remen hur-de үn ye naasute.

46 Wū zeerū ye, “¿Remen yan o no rotte m-rew? Inē nō, nō kōn Shir bō a meger nō á.”

A shik Yəso

(Mati 26:47-56; Mark 14:43-50; Yoha 18:3-11)

† **Bor ur-kwooz us-yoor:37 22:37** Hyen komo: Isha 53:12.

47 Yeso rō үt-ma, būug-de үn hun-nē wōonuru. Wan-gaan be-de үn ka op үn yoor [12] ye, jin-de үn wū Yahudas teknete ye co. Wū haanuru be-үr Yeso wū hamturū wū.

48 Amba Yeso zeerū, “Yahudas, үr-hamat o, o he bōpse үn ya-ut-yage **Wà-wū un net?**”

49 Bo yan-neke-m Yeso ye ro kanē à, hyanē yo he m-nom à, ye citurū Yeso, “Gos-wū, үtē dum үn ye nē үn magay-үt tē?”

50 Wan-gaan be-de үn ye, kupsuru to-o үn so үn kom-o үr-re o үn ko-guw-wū үn ko-Gwomo-wū үn kon-se Shir.

51 Amba Yeso zeerū, “Yagu nō kaane!” Wū ci'urū to-o үn ka net-wū, wū dapuru o.

52 Ka da-de Yeso zeerū ko-Gwomo-wū үn kon-se Shir, үn caari-wū үn yan'er-de үn **Pyo-o Shir** ne үn sek-ye nē, ye haanē kanē ye shipt wū à. “Remen yan o nō haante үt-magay nē, үt-kō nē, sa o zee me ko-hyow-wū?

53 Um ro үn nō nē, kō o ke da-o үn **Pyo-o Shir**, komo nō meger nō shipt me á. Amba da-o nō o ka da-o yan-men-үt jaas-to rō үt-gwomo à.”‡

Bitrus she'eg Yeso

(Mati 26:57-58,69-75; Mark 14:53-54,66-72; Yoha 18:12-18,25-27)

54 Ye shipuru Yeso, ye nekuru үn wū nē, үn hur-o үn ko-Gwomo-wū үn kon-se Shir, Bitrus rō ye m-dore n-jim үr-hew nē.

55 Yan-hwo'ot o-ra do'og o-ra үn tete-o үn hur-o үn ko-Gwomo-wū үn kon-se Shir, komo Bitrus rō kane.

‡ **Bor үr-kwooz us-yoor:53 22:53** Hyen komo: Ruka 19:47; 21:37.

56 Da-o wan-gaan ne'a be-de үн guw-ne, hyane wu tara kanę be-de o-ra à. Ka ne'a-wu tuuru wu yish. Wu zeeru, "Ka net-wu ma **wan-neke-m Yeso wu!**"

57 Amba Bitrus she'uru, "Ne'a, mē nap ka net-wu á!"

58 O-da hiin, wu ken net-wu zeeru Bitrus, "Wō ma wan-gaan-wu be-de үн ye!"

Amba Bitrus shasuru, "Ka net-wu, mē wu á!"

59 Bō da-o jimitę komo à. Wu ken net-wu sheruru gung, wu zeeru. "She-m mo kōn á, ka net-wu ro үn dore үn Yeso, remen wu ma ko-ya-o-Gariri-wu!"

60 Amba Bitrus shasuru, "Ka net-wu, mē nap yo wō m-rwɔr á!"

Da-o gaan, wu ro үt-ma, kiit-o kanuru.

61 Yeso wakturu us-ajima ne wu gwoturu Bitrus, komo Bitrus baksuru Yeso zeeq wu, "Wōa nom she'e-m re o-tet rii-yo o-kiit yo kenet."

62 Bitrus joguru us-kan.

*Yē nomute Yeso us-sorog,
yē yo'og wu*

(Mati 26:67-68; Mark 14:65)

63 Ka hun-ne yē, yē ro үn er-ur Yeso à, yē nomuru wu үr-ar, us-sorog ne, yē copsuru wu m-ta.

64 Yē hokkuru wu үr-magund үn yish. Yē cituru wu, "¿Wa wosu wō? Rwo!"

Komo yē nomuru wu ma-to үn naas үt-men.

A heete Yeso be-de үn piish үt-ma

(Mati 26:59-66; Mark 14:55-64; Yoha 18:19-24)

66 Bō ish gestę à, sek-yē, үn Gwomo-ne yē үn kōn-se Shir ne, үn **yan-Yoos-de o-karamsa** ne

mɔrguru be-ur gaan, komo a hanturu Yeso be-de un ka **Morog-de un Sek-ye** de.

⁶⁷ Ye zee, “Rurute, ¿wɔ ‘**Kiristi**’?”

Wu shasuru, “Mɛ ruru no, noa dek á.

⁶⁸ Uregé komo um cikt no, no hede mɛ m-shas á.

⁶⁹ Amba m-moka, har un co, **Wà-wu un nɛt** a she'et ur-re de un Shir be-de ut-gwomo.”

⁷⁰ Ye zeeru kap, “¿Wo wu ro, **Wà-wu Shir**? ”

Wu shasuru ye, “No zeeg hond hond.”

⁷¹ Ye zeeru komo, “Te con ye he te m-su'e á! Te un hi un te, te hogute yo wu zee à!”

Bor ur-kwooz us-tet

A hette Yeso be-ur ko-Gwamna Biratus

(Mati 27:1-2,11-14; Mark 15:1-5; Yoha 18:28-38)

¹ Ka buug-de un hun-nɛ de inuru kap ye heeturu Yeso be-ur **Biratus** ko-Gwamna.

² Kane ye takne wu sakke ut-**ba'as**. “Te shipk ka nɛt-wu, wu ro un egusse un hun-nɛ na, wu ro ye m-zee, ye top ko-Gwomo **Sisar** tar-o un hono o-dak á, komo wu ro m-zee, wu ro ko-Gwomo te, **Kiristi**.”

³ **Biratus** cituru wu, “¿Wo ro ko-Gwomo-wu un **Yahuda**-nɛ?”

Yeso shasuru, “O zeeg kaane.”

⁴ Ka da-de **Biratus** zeeru Gwomo-nɛ ye un konse Shir un buug-de un hun-nɛ, “Mɛ hyan **ba'as-de** un ka nɛt-wu á.”

⁵ Amba ye eks m-'wɔns ne, “Yoos-de un wu ro m-hantɛ 'yons үr-hi be-de un hun-nɛ ye o-Judiya. Wu takante o-Gariri wu ka woŋne komo kanɛ.”

A hette Yeso be-ur ko-Gwomo Here

⁶ Da-o ko-Gwamna **Biratus** hogę de ka à, wu cituru, “¿Ko-ya-o-Gariri-wu, ka nęt-wu?”

Yę shasuru, “Ee.”

⁷ Bo wu nepte Yeso rwuunte so un dak-o un gwomo-ut **Here** [Atipas] à, wu zeeru ye heet Yeso be-ur **Here**, wu ro o-Urusharima ka da-de à.

⁸ Bo **Here** hyente Yeso à, wu nomuru o-zak remen wu hogute ma-to un wu, komo wu ro үr'erdeen wu hyenet wu. Wu hok wu hyenet Yeso ro un nom ut-hyat.

⁹ **Here** cituru Yeso us-cotdeen, amba wu shas á.

¹⁰ Gwomo-ne ye un kon-se Shir un **yan-Yoos-de o-karamsa** ne ro co, ye hururu ut-gaag, ye zeeru Yeso nomog rii-yo depę á.

¹¹ **Here** un karma-ne un wu ne nomuru Yeso ur-ar. Ka da-de ye tupuru Yeso cop-o ut-gwomo ye muuturu wu be-ur **Biratus**.

¹² Ka ho-de **Here** ne un **Biratus** nomuru үrnay, n-ga ye ro m-she'et be-ur gaan á.

Hun-ne zeeg a ho Yeso

(Mati 27:15-26; Mark 15:6-15; Yoha 18:39—19:16)

¹³ **Biratus** morogsuru Gwomo-ne ye un kon-se Shir un caari-ye ne un hun-ne ne.

¹⁴ Wu zeeru ye, “No hantute ka nęt-wu be un de. No zee wu ro un egusse un hun-ne. M-moka um me'este wu un co no. Komo me hyan wu **ur-ba'as** ne de no zee á.

¹⁵ Komo **Here** wu hyan **ba'as-de** un wu á, wu hantute wu be un na. Ka nęt-wu nom rii-yo woq m-mar á.

16-17 Remen kaanę man rü a nomu wü us-sorog, um ho'os wü."

18 Buug-de ün hun-nę 'yonsuru us-cor kang-o gaan, "Ho wü! Hosundu tə Barabas!"

19 (A ün ka Barabas remen wü hantutę ur-gün n-mę o-bo, wü hoom komo hun-nę.)

20 **Biratus** ro cənog wü ho'os Yeso, wü rurụ hun-nę komo.

21 Amba ye 'yonsuru us-cor, "A kem wü! A kem wü!"

22 **Biratus** zeerü ye atette-q, "Amba, ¿ya ün ba'as-de wü nom? Mę hyan rii-yo wü nome yo woq m-mar á! Man rü a nomu wü us-sorog a ho'os wü."

23 Amba ye dooru 'yons us-cor n-ton a kem Yeso, komo ka yan-'yons us-cor ye reerü ur-ho.

24 Remen kaanę **Biratus** zeerü, a nome Yeso, yo ye cənę à.

25 Wü hosunduru ye wü ye cənę à, wü a ka'ę remen gun-de wü hante o-bo à ün hoom ün hun-nę ne, komo wü yasuru ye Yeso, ye nom yo ye cənę à ün wü ne.

A kamag Yeso o-kan

(Mati 27:32-44; Mark 15:21-32; Yoha 19:17-27)

26 Karma-nę dekürü Yeso ye ruuru ün wü ne. Bo ye ro m-neke à, ye gonturü wü ken net-wü rwunte o-Kireni jin-de ün wü Simon, wü ro mcowon o-bo ün ka dak-q. Ye bopürü wü, ye rwo'ürü wü dək ün ka **kan-q**, ün jim-ır Yeso.

27 Buug-de ün hun-nę deen doruru wü, ye ken ne'a-nę ye ro n-mę ye ro us-kan. Ye ro m-hogę 'won-ır Yeso.

28 Yeso wakturu, wu gwoturu ye. Wu zeeru ye, "Ne'a-ne ye o-Urusharima! No 'won rem re á, amba 'won no rem no, un yakar no ne.

29 Me no m-rure ho-ur roon, da-o hun-ne he m-zee, 'Ne'a-ne ye kumé yakar á, ye bum Shir remen ye mat wan-yaar á.'

30 Qa nom da-o hun-ne he m-zee ut-haag à 'He'en no te n-ton!' Yea zee ut-dor, 'Wuke te no!*

31 Gon ka rii-yo a nom, urege hun-ne nomote me kaane, me wu ro ba **ur-ba'as** à, ¿ya ne Shir he nome un **ya-ur-ba'as**?"

32 Ye ken hun-ne ye yoor, kap mo un ye hyow-ne, a ruute ye remen karma-ne hoot ye un Yeso ne.

33 Bo ye wo'oné de ken be-de a m-zee, *Caar-o ur-hi*, ye kamuru Yeso kané o-**kan** un ka hyow-ne ye ne yoor, wan-gaan so ur-re, wan-gaan so ur-kwanta. **34** Yeso zeeru, "Tato re, soks **ba'as-de** un ye! Ye nap yo ye ro m-nom á."

Ka da-de karma-ne wonguru gund-to un wu ogwambe.[†]

35 Hun-ne ro eso ye gut, da-o caari-ye ye un **Yahuda**-ne nome wu ur-ar à. Ye zeeru, "Wu guug ye ken ye, urege wu ro **Kiristi** wu Shir tomné à, wu gu hi un de un wu."[‡]

36 Karma-ne abun ye, nomuru wu ur-ar, ye haaru be-de un wu. Ye tepburu wu ke-mo ozambo. Ye zeeru,[§]

* **Bor ur-kwooz us-tet:30 23:30** Hyen komo: Hose 10:8; Hyan 6:16. † **Bor ur-kwooz us-tet:34 23:34** Hyen komo: Bong 22:18.

‡ **Bor ur-kwooz us-tet:35 23:35** Hyen komo: Bong 22:7. § **Bor ur-kwooz us-tet:36 23:36** Hyen komo: Bong 69:21.

37 “Gu hi ún du urege wō ko-Gwōmo-wū ún **Yahuda-nē wū!**”

38 Yē genūru ka gom-to yē kemūru wū tō yow yow ır-hi nē: “Ko-Gwōmo-wū ún **Yahuda-nē wū** ka.”

39 Wan-gaan be-de ún ka hyow-nē ye, ye a kamē kane à, ruru Yeso ma-to ba ır-bon: “¿Wō wū ka ro **Kiristi** á? Gu hi ún du ún tē nē!”

40 Ka wan-gaan-wū, hurūru wū ıt-gaag, wū ro m-zee, “¿Wō ún gyer ún Shir á? A m-swo ır-koo**b** hond hond ún wū ne.

41 De ma na koo**b**-de hond hond o be-ır na, remen a gokste yo depē na à, amba wū, wū nom **ır-ba'as** á.”

42 Komo wū zeeru Yeso, “Yeso, baks ún me nē, da-o o he m-mūun ıt-gwōmo nē à!”

43 Yeso shasūru wū, “Um esutē wō caanē, wōa tuw **be-de o-zak** ún me nē.”

Mar-m Yeso

(Mati 27:45-56; Mark 15:33-41; Yoha 19:28-30)

44-45 Ho-ır ro ır-hi, comb-o swoonūru hono o-dak har da-o de shate à. Komo gund-o m-nu o wongse **Pyo-o Shir** à caturu be-ıt yoor ún hi ún de un o.*

46 Yeso 'yonsūru ı̄s-cor, “Tato re! Um rüste kukt-to re ún kom-ıt ru!” Bo wū zette kaanē à, wū marūru.[†]

47 Sek-wū wū ún karma-nē hyanūru yo nome à, wū bomūru Shir, wū ro m-zee, “Nip-o ka net-wū net kashi-wū!”

* **Bor ur-kwooz us-tet:44-45 23:44-45** Hyen komo: Rwuu 26:31-33. † **Bor ur-kwooz us-tet:46 23:46** Hyen komo: Bong 31:5.

48 Da-q hun-nę ye morgę kanę à, hyanę yo nomę à, ye ji'uru o-hur kap. Ye ro un wos un be-de un ye un tuk-mo üt-men.

49 Amba kap ye napę Yeso un hi un de un ye à, ye essuru ır-hew ne ye gut, mosse un ne'a-nę ne ye döndę wu so o-Gariri à.‡

A jok Yeso

(Mati 27:57-61; Mark 15:42-47; Yoha 19:38-42)

50-51 Wu ken net-wu, wu a m-zee Yusuhu ko-ya-o-Aramatiya, un dak-q o-Judiya. Kashi un net-wu a m-hogę à, wu ro un 'er-de un haan-mo un gwomo-to Shir. Wu ma ko-caari-wu be-de un sek-yę un den-o Shir, myet un kaane wu dęk ma-to un ye, un yo ye nome ne á.

52 Wu haarü be-ır **Biratus** wu konuru a ya'as wu u-ır Yeso.

53 Wu dękurü ka u-de, wu yererü un o ken gund-q, wu russuru un saag-q a bo'e be-de o-ta'ar à, o a ro jokke net á.

54 Ho-de ır-Jaw de, **Ho-de ır-Wuwe** ro ma-to un woqon.

55 Ka ne'a-nę ye, ye döndę Yeso so o-Gariri à, nekuru un **Yusuhu** ne. Komo ye hyanuru ka saag-q, be-de a russe u-ır Yeso n-me à.

56 Ka da-de ye warguru o-hur, ye zonguru un saw-to m-now mo m-shi'igin ne, remen wyr-o Yeso. Ye wuwuru **Ho-de ır-Wuwe**, bo **karamsa-o zee** à.§

‡ **Bor ır-kwooz ıṣ-tet:49 23:49** Hyen komo: Ruka 8:2-3. § **Bor ır-kwooz ıṣ-tet:56 23:56** Hyen komo: Rwuu 20:10; Kara 5:14.

Bor ur-kwooz us-nass

Ine-m Yeso

(*Mati 28:1-10; Mark 16:1-8; Yoha 20:1-10*)

1 N-sot, n-sot, ho-de o-Rahadi, ka ne'a-ne ye haaru be-de o-saag, ye ro un ka saw-to m-now to ne.

2 Ye 'wos a doste ka ta'ar-o, o a hokte ish-o un saag à,

3 Ye cewuru n-me, amba ye hyan u-ur Yeso Gos-wu á.

4 Ye esuru kané ba un nap un yo ye he m-nom á, un gyept-o un yish campo-ne nen voor un gund-to m-kukar ne woonuru yow yow un ye ne.

5 Gyér-o hooru ye, ka ne'a-ne ye kwukturu ndak. Ka campo-ne ye zeeru, “¿Yan yo no rotte un hoob-o un wan-hoog be-de un margan-ne?

6 Wu ro kon kané á, Shir 'yonsute wu. Baks no yo wu zee no da-o wu ro'e o-Gariri à.

7 A bopse ya-ur-ba'as '**Wà-wu un net** a kem wu o-kan komo ho-ut tet wua iné un hoog ne.*

8 Ka da-de ka ne'a-ne ye baksuru ma-to un wu.

9 Ye yaguru be-de o-saag, ye haaru, ye ruru **yan-neke-m Yeso** op o-gaan, un ye ken ye ne kap ka rii-yo.

10 Ka ne'a-ne ye ka, **Meri** Magudarin, Jonana, un komo **Meri** ne (inu **Yakubu**), un ye ken ne'a-ne ye ne, ruru **yan-Tom Yeso**.

* **Bor ur-kwooz us-nass:7 24:6-7** Hyen komo: Mati 16:21; 17:22-23; 20:18-19; Mark 8:31; 9:31; 10:33-34; Ruka 9:22; 18:31-33.

¹¹ Amba **yan-Tom Yeso** rø m-zee ka yo ka ne'a-ne yé rworé à yé nap rii-yo yé rø m-nom á, komo yé goks ma-tø un yé á.

¹² Amba Bitrus inuru wü ruuru o-rek wü haaru be-de o-saag. Wü kakturü, wü hyanuru ka gund-o a yere Yeso à, amba u-ur Yeso rø kon komo á. Ka da-de wü warguru o-hur, wü rø us-barag-se un yo nome à.

*M-ha o-Emmas
(Mark 16:12-13)*

¹³ Ka ho-ur gaan-de **yan-neke-m Yeso** nén yoor ro m-ha de ken bo-de a m-zee o-Emmas à, untun mer-ut ta'yoor [kiromita 11] rwuun-mo o-Urusharima.

¹⁴ Yé rø ut-orom to un rii-yo nome à.

¹⁵ Bo yé rø tep ut-orom à, Yeso wo'onuru yow yow wü rø m-neke un yé ne.

¹⁶ Yé hyanuru wü, amba yé hoks wü m-nap á.

¹⁷ Yeso zeerü yé, “¿Yan yo no m-orome, bo no m-neke à?”

Yé esuru, co-us rø naase.

¹⁸ Wan-gaan-wü a m-zee Kurepas, cituru wü, “Wo wü cot ko-hamat kané o-Urusharima, wü nape rii-yo nome kané un ka ho-tø á.”

¹⁹ Yeso cituru, “¿Yo ke rii-yo?”

Yé shasuru, “Rii-yo nome Yeso ko-ya-o-Nazaret à. Ko-yan-Rworü un Ma-to Shir wü ka net-wü, komo Shir ya'ag wü ur-beeb be-de un hun-ne, kap yo wü zee, un yo wü nome ne à.

²⁰ Gwomo-ne yé un kon-se Shir be un te, un ya-o-dak-ne heetë wü be-ur **Biratus** a ho, a kamag wü o-kan.

21 Komo kanę tę hwō үr-hur, wū he rwo үn ya-o-**Isra** m-posse. A hüssę tő ka ma, caane rō ho-үr atette-de bō үn nom үn kaanę.

22 Yę ken ne'a-nę ye, үn bүug үn tę rwo'og tę үs-barag, yę haag үn gas-o ish be-de үn saag.

23 Amba yę hyan u-de үn wū á. Yę müunte, yę rō m-zee yę hyanag үt-hyangan **yan-tom-yę Shir** rurute ka ne'a-nę ye үnze wū rō үn hoog né.

24 Yę ken yę үn bүug үn tę haag үn ka saag-o komo yę 'wostę bō ka ne'a-nę ye zee à, amba yę hyan wū á."

25 Ka da-de Yeso zeeru yę, "No m-raag né, komo үn ho'os o-wür né be-de үn goks үn kō yo ke yo yan-Rworu үn Ma-to Shir zee à!

26 Amba Shir zeeg **Kiristi** wū sū үr-koqb de үn ka rii-yo, ka da-de wū cowuru үn sekemse-mo үn wū."

27 Yeso ruru ye yo Ma-to Shir zee mosse үn wū né à, wū taknuru үn yo takurda-o **Mosa** үn kap yo yan-Rworu үn Ma-to Shir né gene à.

28 Bō ye woonte yow yow үn ka bō-de yę rō m-ha né à, Yeso nomuru sa o zee o-co wū arge.

29 Amba yę müuntü wū jim ye rō m-zee, "She'et be үn tę, ho-үr teestę tēt-m mo m-nom." Wū haaru wū she'ete үn yę né.

30 Wū she'eturu wū reet rii-yo m-re үn yę né, wū dekuru үr-burodi, wū hüssü de nu-o үr-bon, ka da-de wū caturu de wū yasuru ye.

31 Ka da-de yish-yę үn yę upsuru, yę napuru, үnze Yeso wū, amba yę do wū m-hyan á.

32 Yę zeeru hi үn de үn yę, "A nomog o-zak deen da-o wū tepsü na үn cōw à, komo wū ruru na yo Ma-to Shir zee à."

33 Ye inuru da-o gaan, ye warguru o-Urusharima. Kané ye 'wosse **yan-neke-m Yeso** nén op o-gaan karguté be-ur gaan un ye ken ye ne

34 ye ro m-zee, "Nip-q Gos-wu inuté! Simon hyanag wu!"

35 Ka nén yoor-ye, dooru ye m-rure un yo nomé un cow à, komo bo ye napé wu da-o wu caate ur-burodi à.

*Yeso rwunte cas be-de un
yan-neke-mo un wu*

(Mati 28:16-20; Mark 16:14-18; Yoha 20:19-23;
Seng 1:6-8)

36 Bo ka nén yoor-ye ro ye m-rure kaané à, kané Gos-wu un hi un de un wu esuru eso be-de un ye. Wu gassuru ye.

37 Ye hoguru o-gyer, ye zee ko kukt-q un komimar q.

38 Amba wu zeeru ye, "¿Remen yan o no rötte o-gyer? ¿Remen yan o no rötte das das?

39 Gwot no kom-ut re un na-us re ne, noa hyen me wu un hi un de. Ci no me, no nept, remen kukt-q un ko-marimar rötto wu'r-q m-ap ut-caar ne á, bo no hyané um ro à."

40 Bo wu zette kaané, komo wu kuturu ye kom-to un wu us-na ne.

41 Kap un kaané ne ye goks á, zak-o hoog ye, ut-hyat ne. Wu cituru ye, "¿No un rii-yo m-re ne kane?"

42 Ye yasuru wu bek-q o-jan hense.

43 Wu dékuru yo wu ti'uru un hyan-o un ye.

44 Ka da-de wu zeeru ye, "Ka rii-yo um ruru no à, yo ro kon da-q um ro'e un no ne à: Kap yo

a ḡen̄e mosse үn̄ m̄e n̄ à, be-de үn̄ **karamsa-o Mosa**, gen-m̄o үn̄ yan-Rwɔrū үn̄ Ma-t̄o Shir, үn̄ takurda-o үn̄ Sep-to үr-Bongon n̄e komo, a shi o-nip.”

⁴⁵ Ka da-de w̄u upsuru ye үr-hur, ye nept ka gen-m̄o Shir mo. Komo w̄u zeeru ye,

⁴⁶ “Yo a ḡen̄e à yo ka: **Kiristi** a su үr-koōb, komo w̄ua in̄e be-de үn̄ margan-ne үn̄ ho-үr atette-de.

⁴⁷ Komo үn̄ jin-de үn̄ w̄u, ka t̄om-mo үn̄ yage үn̄ nom **ur-ba'as** o m-waktun̄e be-de Shir n̄e, үn̄ soks **ur-ba'as** n̄e, a rur o hono o-dak kap, үrtakan o-Urusharima.

⁴⁸ N̄o r̄o ya-m-su'ē үn̄ ka rii-yo үn̄ hi үn̄ n̄o.

⁴⁹ Me komo үn̄ hi үn̄ de man tomtundu n̄o kukt-o Shir, o Tato re əsse ut-ma à. Am̄ba wasu n̄o n-m̄e o-bo har da-o ka kukt-o Shir o shoosu n̄o үn̄ b̄ēb-de rwuun̄e n-T̄on̄ үn̄ shir à.”[†]

*A dek Yeso n-T̄on̄ үn̄ Shir
(Mark 16:19-20; S̄eng 1:9-11)*

⁵⁰ Ka da-de w̄u dekuru ye, ye ruurū o-bo үrhew n̄e ha-m̄o o-Betanya. Kan̄ w̄u jakse kom-to үn̄ w̄u, w̄u h̄uuru ye nu-o үr-bon.

⁵¹ Da-o w̄u r̄o ye үn̄ ru'ē үn̄ nu-o үr-bon à, w̄u yaguru ye. Shir dekuru w̄u n-T̄on̄ үn̄ shir.[‡]

⁵² Ye kwukturū, ye ya'uru w̄u m-sek, ye warguru o-Urusharima. Zak-o hoorū ye d̄een.

⁵³ Komo ye hoorū da-o үn̄ ye, n-m̄e үn̄ **Pyo-o Shir**, ye r̄o үn̄ bongon-de Shir.

[†] **Bor үr-kw̄oqoz us-nass:49 24:49** Hyen komo: S̄eng 1:4. [‡] **Bor үr-kw̄oqoz us-nass:51 24:50-51** Hyen komo: S̄eng 1:9-11.

ut-Hun New Testament

Hun-Saare: ut-Hun New Testament New Testament

copyright © 2017 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Hun-Saare

Contributor: WBT Central Zone

© 2017 Wycliffe Bible Translators, Inc. in cooperation with the Ut-Hun
Bible Translation Project All rights reserved. The New Testament in ut-
Hun (Eastern Dukawa)

All rights reserved.

2020-11-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source
files dated 29 Jan 2022

4b40cd80-7cb8-5d3d-8563-557f030f99d7